

سازمان آموزش پرورش آشنایی

زبان آموزی

حمله سازی

کتاب معلم

(راهنمای تدریس)

اول (معدّاتی) دبستان

۱۳۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

زبان آموزی جمله سازی

کتاب معلّم
(راهنمای تدریس)

اول (مقدماتی) دبستان

دانش آموزان آسیب دیده‌ی شنوایی

۱۳۹۶

وزارت آموزش و پرورش

سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

برنامه ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : معاونت برنامه ریزی آموزشی و توان بخشی، کارشناسی برنامه ریزی

آموزشی و درسی کودکان و دانش آموزان گروه آسیب دیده شنوایی

نام کتاب : کتاب معلم (راهنمای تدریس) زبان آموزی و جمله سازی پایه اول مقدماتی دوره ابتدایی

دانش آموزان آسیب دیده شنوایی

مؤلفین : فاطمه رشنوسیردری، لیلا فیاضی بارجینی، منصوره کاظمی کیا

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار .....
۹	نمای ساختار و محتوای کتاب زبان آموزی، جمله سازی .....
۱۰	جدول زمان بندی زبان آموزی، جمله سازی پایه اول مقدماتی (پیشنهادی) .....
۱۲	بخش اول .....
۱۲	کلیات .....
۱۳	مقدمه .....
۱۵	آسیب شنوایی .....
۱۵	طبقه بندی آسیب شنوایی .....
۱۶	رویکردها و روش های ارتباطی دانش آموزان دارای آسیب شنوایی .....
۱۷	جدول رویکردها و روش های ارتباطی دانش آموزان دارای آسیب شنوایی .....
۱۷	رویکرد برنامه درسی زبان آموزی و جمله سازی .....
۱۸	رویکرد خاص این برنامه درسی بر آموزش مهارت های زبانی استوار است و در این راستا ذکر دو مطلب لازم است: .....
۲۰	اهداف برنامه درسی زبان آموزی، جمله سازی و نگارش .....
۲۱	گوش کردن .....
۲۱	سخن گفتن .....
۲۲	خواندن .....
۲۲	نوشتن .....
۲۲	محتوا .....
۲۵	نمای ساختار و محتوای کتاب های زبان آموزی، جمله سازی و نگارش .....
۲۷	نمای ساختار و محتوای کتاب زبان آموزی، جمله سازی پایه اول (مقدماتی) .....
۲۸	مهارت گوش کردن .....
۲۸	گوش کردن در دانش آموزان دارای آسیب شنوایی .....
۲۸	فعالیت های مربوط به گوش کردن .....
۳۰	مهارت سخن گفتن .....
۳۰	سخن گفتن در دانش آموزان دارای آسیب شنوایی .....
۳۱	فعالیت های مربوط به سخن گفتن .....
۳۲	مهارت خواندن .....
۳۳	خواندن در دانش آموزان دارای آسیب شنوایی .....
۳۳	فعالیت های مربوط به خواندن .....
۳۵	مهارت نوشتن .....

۳۶.....	دانش آموزان دارای آسیب شنوایی و مسئله‌ی « نوشتن »
۳۷.....	فعالیت‌های مربوط به نوشتن
۳۸.....	روش های تدریس
۳۹.....	روش تدریس مبتنی بر بازی (آقازاده، ۱۳۹۳)
۴۱.....	روش تدریس پرسش و پاسخ (شعبانی ، ۱۳۸۳)
۴۲.....	روش تدریس پیش سازماندهنده (پورسلطانی و همکاران، ۱۳۹۰)
۴۳.....	روش تدریس گـرـدش علمـی (صفوی، ۱۳۸۷)
۴۴.....	روش تدریس مبتنی بر روش نمایشی (آقازاده، ۱۳۹۳)
۴۵.....	روش تدریس مبتنی بر ایفای نقش (صفوی، ۱۳۸۷)
۴۶.....	روش تدریس مبتنی بر روش مشاهده‌ای (پورسلطانی و همکاران، ۱۳۹۰)
۴۷.....	ارزشیابی پیشرفت تحصیلی (توصیفی)
۴۸.....	جدول نمای کلی روش‌ها و ابزار ارزشیابی (پیشنهادی)
۴۹.....	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکردی درس زبان آموزی، جمله سازی درپایه‌ی اول مقدماتی
۴۹.....	کارافزارهای آموزشی
۵۰.....	جدول مواد کمک آموزشی مورد نیاز برای هر درس (پیشنهادی)
۵۱.....	بخش دوم
۵۱.....	بررسی درسها
۵۲.....	درس اول
۵۷.....	درس دوم
۶۳.....	درس سوم
۷۰.....	درس چهارم
۷۴.....	درس پنجم
۸۱.....	درس ششم
۸۷.....	درس هفتم
۹۳.....	درس هشتم
۱۰۰.....	درس نهم
۱۰۷.....	درس دهم
۱۱۶.....	درس یازدهم
۱۲۴.....	درس دوازدهم
۱۳۰.....	منابع

پیش‌گفتار

خداوند متعال را سپاس می‌گوییم که توفیق خدمت به ما عطا نمود تا برای دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی و به منظور تحقق برنامه‌ی درسی زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش را برای نخستین بار با تولید یک دست‌مایه‌ی آموزشی مؤثر و کارآمد به معلمان صبور و کوشا در آموزش و پرورش استثنایی، عرضه کنیم.

کتاب درسی زبان‌آموزی "جمله‌سازی و نگارش" بر اساس نیاز مبرم دانش‌آموزان دارای آسیب‌شنوایی به آموزش‌های بیشتر و تخصصی‌تر در زمینه‌ی زبان‌آموزی (جمله‌سازی و نگارش)، با رویکرد پرورش مهارت‌های زبانی و با توجه بیشتر بر مهارت‌های درک خواندن و نوشتن (فعال) سازماندهی و تألیف شده است. کتاب معلم نیز با توجه به اهداف ذیل جهت استفاده بهینه معلمان محترم طراحی و تدوین گشته است:

- تبیین رویکرد خاص آموزش کتاب زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش مبتنی بر مهارت‌های زبانی، همچنین تا حدودی فرا زبانی (تفکر، نقد و تحلیل) و متناسب با ویژگی‌های دانش‌آموزان آسیب‌دیده‌ی شنوایی؛

- آشنایی معلمان با ساختار کتاب درسی زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش و به کارگیری روش‌های خلاقانه در ریزمهارت‌های درکی (برای شنیدن و خواندن) و بیانی (برای گفتن و نوشتن) با توجه به فعالیت‌های پیشنهادی و نکته‌های تدریس در فرایند یاددهی-یادگیری.

- گسترش و تعمیق دانش معلمان در حوزه‌ی مهارت‌های زبانی و آموزش روشمند دانش‌آموزان مبتنی بر اهداف سازه‌ای کتاب درسی شامل: بازی کنید و بیاموزید، ببینید، بشنوید و بگویید، با صدای بلند بخوانید، تمرینات درکی و نوشتاری مربوط به هر موضوع درسی و یادآوری یادگیری‌های سال‌های گذشته و کسب آمادگی برای نوشتن فعال و مستقل با اجرای تمرینات مربوط به بخش نگارش هر درس.

- توسعه و کاربست روش‌های تدریس، متناسب با ویژگی‌های دانش‌آموزان آسیب‌دیده‌ی شنوایی، بر پایه‌ی تقویت مهارت‌های ارتباطی و زبانی، کارگروهی و مشارکت دانش‌آموزان با ارائه‌ی روش‌ها و شگردهای علمی و تجربی در کتاب معلم.

- تأکید بر تلفیق و کاربرد متقابل مهارت‌های زبانی کسب شده در این کتاب درسی و سایر برنامه‌ها و کتاب‌های درسی.

- ارائه‌ی شگردهای ایجاد توازن و درهم تنیدگی آموزش و ارزشیابی کیفی با هدف پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان.

- این کتاب شامل یک پیشگفتار و دو بخش است، بخش نخست به شرح کلیات برنامه و معرفی برنامه و معرفی ساختار و محتوای کتاب درسی، شرح مختصر نمونه‌ی روش تدریس‌های پیشنهادی، ارزشیابی

پیشرفت تحصیلی، جدول زمان‌بندی هفت پایه و جدول زمان‌بندی پیشنهادی درس‌های کتاب اختصاص دارد.

بخش دوم به بررسی درس‌ها، تبیین اهداف و انتظارات و روش آموزش پرداخته است. در این بخش بر پایه‌ی ساعت آموزشی، چگونگی و نکته‌های مربوط به تدریس هر درس، توضیح اهداف، نکته‌ها و چگونگی اجرای تمرین‌های هر درس آمده است. مطالعه‌ی دقیق و اجرای این کتاب و برنامه‌ی درسی توسط شما همکاران گرامی، فرایند یاددهی- یادگیری را تسهیل می‌سازد. این کتاب به‌عنوان کاری جدید در این حوزه، خالی از کاستی نیست از این‌رو، پدیدآورندگان، انتقادات، پیشنهادها و دیدگاه‌های سازنده‌ی همکاران گرامی را در راستای اصلاح و بهینه‌سازی آن پذیرا هستند.

نمای ساختار و محتوای کتاب زبان آموزی، جمله‌سازی

درس دوازدهم : فعل‌های منفی ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای

درس یازدهم : ضمیرهای فاعلی سوم شخص مفرد و جمع با افعال ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای

درس دهم : ضمیرهای فاعلی دوم شخص مفرد و جمع با افعال ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای

درس نهم : ضمیرهای فاعلی اول شخص مفرد و جمع با افعال ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای

درس هشتم : فعل‌های ساده‌ی لازم با فاعل سوم شخص جمع در جمله‌های دو کلمه‌ای

درس هفتم : حرف ربط « و » بین کلمه‌ها

درس ششم : کلمه‌های جمع

درس پنجم : فعل‌های ساده‌ی لازم با فاعل سوم شخص مفرد در جمله‌های دو کلمه‌ای

درس چهارم : درک و کاربرد مفاهیم "بله" و "خیر" در پرسش و پاسخ

درس سوم : طبقه‌بندی معنایی واژه‌ها

درس دوم : یادآوری و گسترش واژه‌ها مربوط به گروه‌های مختلف

درس اول : یادآوری و گسترش واژه‌ها

جدول زمان بندی زبان آموزی، جمله سازی پایه ی اول مقدماتی (پیشنهادی)

ماه	هفته ی اول	هفته ی دوم	هفته ی سوم	هفته ی چهارم
مهر	یادآوری درس های سال قبل	درس اول یادآوری و گسترش واژه ها	درس اول یادآوری و گسترش واژه ها	درس دوم یادآوری و گسترش واژه ها مربوط به گروه های مختلف
آبان	درس دوم یادآوری و گسترش واژه ها مربوط به گروه های مختلف	درس سوم طبقه بندی معنایی واژه ها	درس سوم طبقه بندی معنایی واژه ها	درس چهارم درک و کاربرد مفاهیم "بله" و "خیر" در پرسش و پاسخ
آذر	درس چهارم درک و کاربرد مفاهیم "بله" و "خیر" در پرسش و پاسخ	درس پنجم فعل های ساده ی لازم با فاعل سوم شخص مفرد در جمله های دو کلمه ای	درس پنجم فعل های ساده ی لازم با فاعل سوم شخص مفرد در جمله های دو کلمه ای	درس ششم کلمه های جمع
دی	درس ششم کلمه های جمع	درس هفتم حرف ربط « و » بین کلمه ها	درس هفتم حرف ربط « و » بین کلمه ها	تمرین و تکرار
بهمن	درس هشتم فعل های ساده ی لازم با فاعل سوم شخص جمع در جمله های دو کلمه ای	درس هشتم فعل های ساده ی لازم با فاعل سوم شخص جمع در جمله - های دو کلمه ای	درس نهم ضمیرهای فاعلی اول شخص مفرد با افعال ساده ی لازم در جمله های دو کلمه ای	درس نهم بخش دوم ضمیرهای فاعلی اول شخص جمع با افعال ساده ی لازم در جمله های دو کلمه ای
اسفند	درس نهم دوره ی بخش اول و دوم ضمیرهای فاعلی اول شخص مفرد و جمع با افعال ساده ی لازم در جمله های دو کلمه ای	درس دهم بخش اول ضمیرهای فاعلی دوم شخص مفرد با فعل های ساده ی لازم در جمله های دو کلمه ای	درس دهم بخش دوم ضمیرهای فاعلی دوم شخص جمع با فعل های ساده ی لازم در جمله های دو کلمه ای	درس دهم دوره ی بخش اول و دوم ضمیرهای فاعلی دوم شخص مفرد و جمع با فعل های ساده ی لازم در جمله های دو کلمه ای
فروردین	تعطیلات نوروزی	تعطیلات نوروزی	درس یازدهم بخش اول ضمیرهای فاعلی سوم شخص مفرد با فعل های ساده ی لازم در جمله های دو کلمه ای	درس یازدهم بخش دوم ضمیرهای فاعلی سوم شخص جمع با فعل های ساده ی لازم در جمله های دو کلمه ای
اردیبهشت	درس یازدهم دوره ی بخش اول و دوم ضمیرهای فاعلی سوم شخص جمع با فعل های ساده ی لازم در جمله های دو کلمه ای	درس دوازدهم فعل های منفی ساده ی لازم در جمله های دو کلمه ای	درس دوازدهم فعل های منفی ساده ی لازم در جمله های دو کلمه ای	تمرین و تکرار

در هر هفته ۳ ساعت آموزشی به درس زبان آموزی و جمله سازی اختصاص دارد. این ساعت آموزشی می تواند با رعایت اهداف و اصول آموزشی کتاب در طی هفته، هر روز یا دو روز در هفته، زمانی را به خود اختصاص دهد.

- برای آموزش محتوای این کتاب، هر درس به طور متوسط در ۳ جلسه‌ی ۴۵ دقیقه‌ای سازماندهی شده است و حدود دو جلسه در جدول بودجه‌بندی برای تکرار و تمرین درس‌های آموزش داده شده پیش بینی شده است.

-**توجه:** این زمان‌بندی آموزشی، پیشنهادی است و با هدف ایجاد هماهنگی و انسجام در فرایند آموزش عمومی کشور، تنظیم شده است و در شرایط متفاوت (آب و هوا، ویژگی‌های کلاس یا دانش‌آموزان و ...) با رعایت اهداف و اصول آموزشی کتاب، پس از هماهنگی با کارشناس مربوط، قابلیت انعطاف و همسویی دارد.

بخش اول کلیات

نحوی فراگیری زبان برای مدت‌های مدیدی کانون اصلی توجه پژوهش‌ها بوده است. کودکان در روند رشد و طی گذر از دوره نوزادی، مهارت‌های اجتماعی و شناختی خود را گسترش می‌دهند و این امر باعث می‌شود تا رفته‌رفته به واحدهای معنادار زبانی دست یابند. آنان در ده‌الی هجده ماهگی اولین کلمات قابل تشخیص و در چهارده‌الی بیست و چهار ماهگی، نخستین پاره‌گفتارهای چند کلمه‌ای را بر زبان می‌آورند و در سه سالگی پاره‌گفتارهای طولانی تولید می‌کنند، به طوری که می‌توانند بیش از یک بند را با ساختارهای همپایه، وابسته و غیره ترکیب نمایند. از حدود چهارالی هفت سالگی نیز آن‌ها قادرند گفتمان منسجم را تولید کنند. این فراگیری در دوران مدرسه و پس از آن همچنان ادامه می‌یابد (لیون و پلانک، ۲۰۰۶).

بنابراین می‌توان گفت کودکان به لحاظ ژنتیکی برای کسب مهارت زبان مستعد هستند و قادرند هسته دستور زبان خود را بر مبنای داده‌هایی که در معرض آن قرار می‌گیرند، ایجاد نمایند (هگمن، ۲، ۲۰۰۱). با این همه، کودکانی نیز هستند که به دلایل مختلف نمی‌توانند سیر رشد زبانی را به طور طبیعی طی نمایند و نیازمند توجه و برنامه‌ریزی در جهت پیشرفت در این مسیر هستند.

زبان‌آموزی یکی از مهارت‌هایی است که باید در سال‌های اولیه‌ی زندگی کسب شود. آموزش زبان و مهارت‌های مربوط به آن از اهداف نظام آموزش و پرورش استثنایی کشور است. مفهوم زبان‌آموزی در آموزش و پرورش، فراهم آوردن همه‌ی مهارت‌ها و امکاناتی است که امکان تفهیم، تفاهم و تعامل را فراهم می‌سازند. کسی که زبان می‌داند، می‌تواند با آن زبان فکر کند، سخن بگوید، بخواند و بنویسد، یعنی می‌تواند همه‌ی ابزار تفهیم، تفاهم و تعامل را به کار ببرد. بنابراین، همه‌ی کوشش‌هایی که در زمینه‌ی آموزش زبان، به‌ویژه در دوره‌ی پیش دبستانی و دبستان، اجرا می‌گیرد در راستای پرورش مهارت‌های چهارگانه‌ی گوش کردن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن است.

دانش‌آموزان آسیب‌دیده‌ی شنوایی در کلیه‌ی مهارت‌های زبانی نسبت به سایر دانش‌آموزان شنوا عملکرد ضعیف‌تری نشان می‌دهند و متأسفانه با وجود تلاش‌هایی که برای کسب پیشرفت برابر بین آسیب دیدگان شنوایی و یادگیرندگان شنوا صورت پذیرفته است، بسیاری از ناشنوایان در فراگیری زبان مشکل دارند و در نظام آموزشی توانایی خواندن و نوشتن مناسب سن خود را دریافت نمی‌کنند (میر، ۳، ۲۰۰۷). بنابراین لازم است در سیاست‌گذاری‌های آموزش و پرورش استثنایی، به عنوان متولی آموزش این گروه از دانش‌آموزان، به گونه‌ای طراحی شود که سطح یادگیری این دانش‌آموزان از انباشتن محفوظاتی که برای

^۱ - Lieven & Max Plank

^۲ - Hageman

^۳ - Mayer C

آنان عاری از مفهوم است به سمت صحیح هدایت گردد و در راستای اهداف آموزش، پرورش و گسترش مهارت‌های زبانی، به ویژه مهارت‌های خواندن و نوشتن این گروه از کودکان، راهکارهای مناسبی ارائه گردد.

کتاب زبان‌آموزی، جمله‌سازی (و نگارش) هم به قلمرو دریافتی و هم به قلمرو بیانی زبان تمرکز دارد. لذا درست دیدن، درست شنیدن و درست خواندن و درک زبانی از آن‌ها را آموزش می‌دهد. ضمن آن‌که به تولید زبان در حوزه‌ی گفتار و نوشتار نیز توجه می‌کند. افزون بر این، شاید بتوان از نوشتار به صورت خاص، بعنوان ابزار کمکی و کارآمد، برای برقراری ارتباط مؤثر و رسیدن به مهارت‌های زبانی در دانش‌آموزان دارای آسیب‌شنوایی کمک گرفت.

در فرایند یاددهی - یادگیری، معلم با استفاده از محتوای کتاب معلم، آموزش و تدریس هر موضوع درسی را در کلاس با تأکید بر مهارت‌های زبانی شفاهی (گوش کردن و سخن گفتن) و حتی گاه با کمک از مهارت‌های کتبی (خواندن و نوشتن)، اجرا می‌شود. و سپس در کتاب درسی این مهارت‌های زبانی را تثبیت می‌کند، تعمیم و گسترش می‌دهد و مهارت نوشتاری (فعال) را تقویت می‌نماید، به طوری که آموخته‌ها در قالب نوشته نمایان می‌شوند. همچنین، در تدوین این کتاب به ایجاد زمینه‌ی لازم برای مهارت نگارش مستقل در پایه‌های بعد توجه شده است. معلم بنا به نیاز و شرایط دانش‌آموزان از روش‌های و رویکردهای غیرکلامی نیز در فرایند یاددهی - یادگیری استفاده می‌کند.

آسیب شنوایی

شنوایی یکی از حواس برتر انسان است. آسیب شنوایی عبارت از فقدان یا کاهش توانایی دریافت شنیداری در یک یا هر دو گوش است، به طوری که شنوایی فرد عملکرد طبیعی نداشته باشد. محروم بودن از حس شنوایی تنها به مفهوم نشنیدن صدا نیست بلکه ماحصل آن دست نیافتن به تجربیات مفید و امیدبخش زندگی فردی و اجتماعی است (موللی، ۱۳۸۸). از آن جمله به دیرکرد در رشد و تکامل زبان و مهارت‌های مختلف آن در این کودکان می‌توان اشاره کرد. این معلولیت پنهان بر رشد زبانی و گفتاری، خواندن و نوشتن، رشد درکی، هوشی و پیشرفت تحصیلی تأثیرات فراوانی می‌گذارد (آلپینر و مرتی^۴، ۲۰۰۰). از این رو اقدامات جدی، مؤثر و به موقع برای به حداقل رساندن این مشکلات ضروری است.

تشخیص زودهنگام کم‌شنوایی، تجویز مناسب سمعک یا سایر وسایل کمک شنیداری و اجرای آزمایش‌های دوره‌ای جهت بررسی میزان شنوایی و اطمینان از سودمندی سمعک تجویز شده از ارکان اصلی نیازهای ویژه‌ی فرد دارای آسیب شنوایی است. البته متعاقب اجرا دادن فعالیت‌های مذکور، طراحی برنامه‌ی آموزشی - توانبخشی نیز لازم است.

مشاوره و بالا بردن سطح آگاهی خانواده‌ها درباره‌ی آسیب شنوایی و محدودیت‌ها و توانایی‌های کودکان، مقدمات دستیابی به مهارت‌های ارتباطی و زبانی قابل قبول و هدفمند را توسط فرد دارای آسیب شنوایی فراهم می‌آورد.

طبقه بندی آسیب شنوایی

۱- بر اساس زمان بروز آسیب شنوایی: قبل از فراگیری زبان، حین فراگیری زبان، بعد از فراگیری زبان .

۲- بر اساس میزان شنوایی از دست رفته: ملایم یا خفیف، متوسط، متوسط تا شدید، شدید، عمیق.

۳- بر اساس محل ضایعه: انتقالی، حسی - عصبی، آمیخته

کودکان دارای آسیب شنوایی گروه همگنی نیستند و در فراگیری زبان، عملکردهای گوناگونی را نشان می‌دهند. سه عامل مهم تفاوت فراگیری زبان در کودکان دارای آسیب شنوایی عبارتند از: سن آغاز آسیب شنوایی، شدت آسیب شنوایی، وجود دیگر ناتوانی‌ها. هر چه سن آسیب شنوایی کم و میزان آن بیشتر باشد آثار سوء آن بیشتر است.

^۴ - Alpiner & Mearthy

رویکردها و روش‌های ارتباطی دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی

روش‌های برقراری ارتباط در افراد دارای آسیب شنوایی به دو دسته کلی دسته بندی می‌شوند. آن‌ها که بر استفاده از اشاره یا ایماها تأکید می‌کنند " روش‌های دستی" ^۵ و آن‌ها که بر گفتار تأکید دارند " روش‌های شفاهی" ^۶ هستند. البته هر دسته‌بندی دارای چندین روش مختلف برای بیان زبان است (ابراهیمی، ۱۳۸۸).

واقعیت این است که همه‌ی رویکردها موجود، قابلیت استفاده برای کودکان آسیب‌دیده شنوایی را دارند و همه‌ی تلاش‌ها برای آن است که این کودکان از نظر آموزشی و دانسته‌ها هم‌سطح کودکان عادی باشد، اما به تجربه و براساس تحقیقات هیچ رویکرد واحدی برای همه‌ی کودکان کارایی ندارد. در حال حاضر رویکرد مورد استفاده در مدارس برای ایجاد آموزشی یکسان و برابر با سایر دانش‌آموزان و دادن امکان تلیفیک با محیط و جامعه، رویکرد شفاهی است و در برخی موارد و بنا بر ضرورت و نیاز، رویکرد ارتباط کلی برای بهرمندی کامل دانش‌آموزان آسیب‌دیده شنوایی از آموزش و یادگیری، در امر تدریس مورد استفاده قرار می‌گیرد. اجرای فرایند یاددهی-یادگیری کتاب زبان‌آموزی، جمله‌سازی (و نگارش) هم از این قاعده مستثنا نیست.

جدول رویکردها و روش‌های ارتباطی دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی^۷

ویژگی	رویکرد
رویکرد آموزشی که در آن کودک استفاده از باقی‌مانده‌ی شنوایی و اعتماد بر آن را می‌آموزد. تأکید اولیه بر یادگیری از راه حس شنوایی است. هیچ روش ایمایی مورد استفاده قرار نمی‌گیرد و لبخوانی ^۸ آموخته نمی‌شود و در خلال درمان تلاش بر حذف نشانه‌های ^۹ دیداری است.	شنیداری / کلامی
در این رویکرد کودک استفاده از باقی‌مانده‌ی شنوایی را با نشانه‌های دیداری مانند لبخوانی می‌آموزد. استفاده از ایماهای طبیعی پذیرفتنی است.	شنیداری / شفاهی
روش ابتدایی ارتباط، روشی ایمایی یا زبان اشاره است و از گفتار شفاهی استفاده نمی‌شود.	ارتباط دستی
استفاده هم‌زمان از گفتار و اشاره (نظام اشاره نه زبان اشاره)	ارتباط هم‌زمان ^{۱۰}
فلسفه ای مبتنی بر دریافت اطلاعات از تمام راه‌های ممکن (گفتار، نوشتار، اشاره و ...)	ارتباط کلی ^{۱۱}
برای کمک به لبخوانی صداهایی که به خوبی بر روی لب دیده نمی‌شوند از علائم دست مبتنی بر نظام واج‌شناسی همراه با گفتار شفاهی استفاده می‌شود ^{۱۲}	گفتار نشانه‌ای ^{۱۲}
زبان مادری کودک دارای آسیب شنوایی زبان اشاره است و برای خواندن و نوشتن از زبان دیگری استفاده می‌شود.	دوزبانه - دو فرهنگی ^{۱۴}

رویکرد برنامه درسی زبان‌آموزی و جمله‌سازی

کتاب زبان‌آموزی و جمله‌سازی پایه‌ی اول با در نظر گرفتن رویکرد عام^{۱۳} برنامه‌ی درسی ملی جمهوری اسلامی ایران^{۱۴} و بر پایه‌ی چهارچوب "برنامه‌ی درسی زبان‌آموزی و جمله‌سازی (و نگارش) دوره‌ی ابتدایی"، ویژه‌ی دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی سازماندهی و تألیف شده است.

۷ - صفحه‌ی ۱۱۱ از کتاب توانبخشی شنوایی کودکان، ابراهیمی، ۱۳۸۸

۸ - Lip reading

۹ - Cue

۱۰ - Simultaneous communication

۱۱ - Total communication

۱۲ - Cued speech

۱۳ - به نظر مؤلفین این کتاب الفبای گویای آقای باغچه‌بان دارای این ویژگی و کاربرد است.

۱۴ - Bicultural-Bilingual اگر ناشنوایی توانایی استفاده از زبان اشاره و زبان گفتاری کشورشان را داشته باشد، دوزبانه، و اگر توانایی عملکرد در جامعه‌ی ناشنوا و فرهنگ اکثریت را داشته باشد، دو فرهنگی در نظر گرفته می‌شود. برخی برنامه‌های آموزشی در ایالات متحده، سوئد و دانمارک از این روش استفاده می‌کنند.

هنگامی که دانش‌آموز فارسی زبان، در هفت سالگی وارد مدرسه می‌شود می‌تواند از زبان فارسی برای انتقال و درک پیام استفاده کند و به نظر می‌رسد دو مهارت سخن گفتن و گوش کردن را می‌داند. بدیهی است به این ترتیب دو مهارت خواندن و نوشتن است که به صورت نیاز واقعی برجسته می‌شود.

در کودک دارای آسیب شنوایی دریافت ناقص محرک صوتی به شدت بر توان کودکان آسیب‌دیده شنوایی در دریافت مفاهیم زبانی و مقاصد ارتباطی تأثیر می‌گذارد و فرد را در همه‌ی ابعاد زبان با محدودیت‌های زیاد مواجه می‌سازد (بنچ^{۱۵}، ۱۹۹۲ و آدامز^{۱۶}، براون^{۱۷} و ادواردز^{۱۸}، ۱۹۹۸). وقتی مطرح می‌شود فردی دارای اختلال در زبان و مهارت‌های مربوط به آن است به این معنا است که دریافت و فهم وی از شنیدن و خواندن و بیان کلمات گفتاری و نوشتاری به صورت غیرعادی، ناهنجار و نقش ارتباطی زبان وی مختل است. اختلال زبانی کودکان آسیب‌دیده‌ی شنوایی، کم و بیش در کلیه‌ی مولفه‌های عملکردی زبان، یعنی شکل واج‌شناسی^{۱۹}، نحو^{۲۰} ساخت واژه^{۲۱} محتوا (معناشناسی^{۲۲})، و استفاده از زبان (کاربردشناسی^{۲۳})، چه در حوزه‌ی گفتار و چه در حوزه‌ی نوشتار (درک و بیان)، مشاهده می‌گردد (جعفری، ۱۳۹۱، یعقوبی، ۱۳۸۲). در مقوله‌ی آموزش و پرورش کودکان دارای آسیب شنوایی به کارگیری روش‌هایی با تکیه صرف بر مسیر شنوایی و تأکید بر پردازش شنیداری که از نقاط ضعف آن‌ها ست، نه تنها پیشرفت مناسبی در این کودکان ایجاد نمی‌کنند، بلکه موجبات از دست رفتن زمان طلایی فراگیری زبان در این کودکان را نیز فراهم می‌کنند.

رویکرد خاص این برنامه‌ی درسی بر آموزش مهارت‌های زبانی استوار است و در این راستا ذکر دو مطلب لازم است:

الف - تقدم زبان دریافتی بر زبان بیانی

۱۵- Bench J.

۱۶- Adams c

۱۷-Brown B.

۱۸ - Edwards M.

۱۹- phonology

۲۰-syntax

۲۱- morphology

۲۲- semantics

۲۳- pragmatics

مطالعات انجام شده حاکی از آنند که درک زبانی مقدم بر تولید آن است؛ به این ترتیب که ابتدا کودک صورت آوایی واژه را از محیط اطراف خود می‌شنود، سپس تجربه‌ی محیطی همزمان با ادا کردن واژه روی می‌دهد. به‌عنوان نمونه، کودک ابتدا واژه "مامان" می‌شنود و سپس با دیدن مادر خود که تجربه‌ی محیطی محسوب می‌شود، می‌تواند واژه را به مفهوم آن مرتبط کند. ضرورتاً چنین وضعیتی وجود دارد که فهم گفتار بر تولید گفتار مقدم است بنابراین تولید گفتار به فهم آن وابسته است و پیشرفت آن مستلزم پیشرفت فهم گفتار می‌باشد (استاینبرگ^{۲۴}، ۱۳۸۱).

این موضوع در ارتباط با درک متن نوشتاری از طریق خواندن و بیان نوشتاری از طریق نوشتن هم صادق است. به لحاظ تجربی نیز قابل اثبات است و گزارش‌ها و مشاهدات همکاران و والدین آن را اثبات می‌نماید. تحقیقات انجام شده بر روی کودکان ناشنوا مؤید این نکته است که تولید گفتار و نوشتار بدون درک آن امکان پذیر نیست و در نتیجه فراگیری زبان بدون درک آن حاصل نمی‌گردد، اما بدون تولید، این امکان وجود دارد. در این محتوای آموزشی نیز در توالی فعالیت‌ها و تمرین‌ها ابتدا بر درک زبانی سپس بر بیان زبان تاکید شده است و به همکاران توصیه می‌شود از همه‌ی امکانات و روش‌های کلامی و غیر کلامی (حرکات بیانگر، اشارات، تصویرها، کارت‌های نوشتاری و...) برای درک و بیان کامل‌تر و بهتر استفاده کنند.

ب- استفاده از خواندن و نوشتن در ارتقای سطوح مختلف زبانی در دانش‌آموزان با آسیب شنوایی

خواندن فقط یک فعالیت آسان و لذت بخش نیست، خواندن یک زبان دیداری است و در رشد واجشناسی و دستور بیانی اهمیت بالایی دارد. فرض اصلی آنست که ایجاد ارتباطات نحوی و بهبود بهره دستوری در دانش‌آموزان با آسیب شنوایی از طریق خواندن و نوشتار با استفاده از حافظه‌ی بینایی نسبت به روش‌هایی که فقط از مسیر شنیداری و حافظه کلامی استفاده می‌کنند، بهتر و سریع‌تر حاصل می‌شود.

یادگیری قواعد دستوری (صرف و نحو) از طریق شنیداری نیازمند نگهداری جملات ۵ الی ۶ کلمه‌ای در حافظه فعال و پردازش ارتباطات معنایی و دستوری درون جمله است و این در حالیست که دانش‌آموزان دارای آسیب‌شنوایی ممکن است قادر به چنین کاری نبوده و فرصت یادگیری این قواعد را از این طریق از دست می‌دهند. اما با استفاده از گفتارخوانی، نوشتار، اشارات این تکلیف بر عهده حافظه بینایی بوده و شاید دانش‌آموزان دارای آسیب‌شنوایی راحت‌تر بتوانند قواعد را به خاطر سپرده و در نتیجه تکرار، آن‌ها را استفاده کنند.

به نظر می‌رسد شاید دانش‌آموزان دارای آسیب‌شنوایی می‌توانند به‌طور مستمر یک ذخیره الگوی بینایی از کلمات نوشتاری بسازند، همانطور که از کلمات گفتاری یک الگوی صوتی ذخیره می‌کنند، سپس هر دوی این ذخیره‌ها با معنی کلمه (دانش معنایی) و گرامر (دانش صرف و نحو) و سیستم تولید گفتار (حرکتی

واجی گفتار) مرتبط می‌شوند. بنابر این آنها می‌توانند کلمات و جملات را با صدای بلند بخوانند و نیز تفکرات‌شان را در کلمات و جملات شفاهی و نوشتاری بیان کنند و زبان را به کار ببرند.

دانش‌آموزان با آسیب شنوایی با استفاده از آموزش علاوه بر به‌کارگیری سریعتر واژگان نوشتاری در گفتار، سازماندهی این کلمات در ساختارهای دستوری و برقراری ارتباطات معنایی کلمات در قالب جملات را نیز، بهتر و سریع‌تر شکل می‌دهند و به‌طور کلی می‌توان گفت، خواندن و نوشتن، حوزه‌های مختلف زبان در دانش‌آموزان با آسیب شنوایی را تحت تأثیر قرار می‌دهد و می‌تواند راه ویژه‌ای برای بهبود ساختارهای دستوری در زبان گفتاری و نوشتاری دانش‌آموزان با آسیب شنوایی باشد.

بنابراین عقیده بر آنست که در آموزش این کودکان علاوه بر آموزش از طریق مهارت‌های شفاهی، خواندن و نوشتن آموزش داده شود زیرا خواندن و نوشتن می‌تواند منجر به افزایش لغات جدید و تلفظ بهتر کلمات شود. همچنین می‌تواند ساختارهای دستوری و معنایی را در دانش‌آموزان با آسیب شنوایی بهتر و سریع‌تر ارتقا دهد و طول جمله‌ها را به صورت یک جمله کامل با صرف و نحو صحیح و معنای مناسب اضافه می‌کند. و زمینه مناسبی برای کاربرد زبان فراهم آید.

از این رو تقویت مهارت‌های زبانی با تأکید بر مهارت‌های کتبی زبان در کنار مهارت‌های شفاهی، به ویژه نوشتن فعال، هدف اصلی آموزش است. البته سطوح و مراحل برای آموزش مهارت‌های زبان وجود دارد.

اهداف برنامه درسی زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش

اهداف این برنامه‌ی درسی، با توجه به عناصر پنج‌گانه‌ی برنامه درسی ملی: "علم، تفکر، ایمان، اخلاق، عمل" و با در نظر گرفتن ویژگی‌ها و نیازهای دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی در مهارت‌های زبان آموزی (درکی و بیانی / شفاهی و کتبی)، به شرح زیر است:

گوش کردن^{۲۵}

استفاده‌ی بهینه از باقی‌مانده‌ی شنوایی و افزایش تمرکز شنیداری حساسیت شنیداری نسبت به پاره مهارت‌های آوایی زبان فارسی (تکیه، مکث، زیرو بمی، کشش آوایی)، متناسب با شدت آسیب شنوایی درک درست از بافت آوایی، صرفی و نحوی زبان فارسی، متناسب با شدت آسیب شنوایی تسلط در خوب شنیدن و به یاد سپردن و درک رئوس مطالب درک پیام متن شنیداری ارائه شده تمرکز و بازگویی جمله‌ها، قصه‌ها و ...

سخن گفتن^{۲۶}

توجه به پاره مهارت‌های آوایی زبان فارسی، متناسب با شدت آسیب شنوایی رعایت زبان فارسی معیار، متناسب با شدت آسیب شنوایی شرکت فعال در گفت‌وگوها متناسب با شدت آسیب شنوایی توصیف تصاویر و بازگویی جمله‌ها متناسب با شدت آسیب شنوایی انسجام و نظم در رساندن پیام تمرکز بر نکات اصلی در انتقال پیام سخن گفتن به منظور استفاده کاربردی از زبان، متناسب با شدت آسیب شنوایی .

۲۵ - در برخی دانش‌آموزان آسیب‌دیده‌ی شنوایی به دلایل مختلف امکان استفاده‌ی بهینه از شنوایی وجود ندارد. از این رو از توانایی‌های دیداری آنها برای درک معنا از طریق گفتارخوانی، لب‌خوانی و اشارات، حرکات بدنی و... استفاده می‌شود.

۲۶ - توانایی سخن گفتن در دانش‌آموزان آسیب‌دیده‌ی شنوایی وابسته به عوامل مختلف در طیف وسیعی قرار دارد و گاه لازم است در کنار یا غیاب گفتار از اشارات، حرکات بدن و ... برای رساندن پیام کمک بگیرند.

خواندن ۲۷

تمرکز در حین خواندن

توانایی خواندن جمله و متن، متناسب با محتوای آن

درک اطلاعات صریح جمله و متن

رسیدن به استنباط

تلفیق و تفسیر اطلاعات متن .

نوشتن

توانایی نوشتن صحیح جمله، با رعایت ویژگی‌های مربوط به شکل و محتوای زبان فارسی

توانایی تشخیص و انتخاب رویداد / موضوع

توانایی تشخیص و انتخاب کلمه‌ها، جمله‌ها یا نام مربوط به رویداد مورد نظر

توانایی تشخیص و انتخاب کلمه‌ها، جمله‌ها یا موضوعات کوچک مربوط به موضوع مورد نظر

توانایی نوشتن چند جمله در خصوص یک رویداد یا موضوع (بند)

توانایی منسجم نوشتن .

محتوا

محتوای کتاب‌های زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش مانند سایر کتاب‌های درسی بر پایه‌ی چهار اصل کلی "پیوستگی، همبستگی، گستردگی و توالی" سازماندهی شده است. مفاهیم و مهارت‌ها در دوره‌ی ابتدایی، به‌طور پیوسته آموزش داده و یادآوری و تکرار شده‌اند تا یادگیری عناصر و قواعد زبانی ادامه داشته باشد.

۲۷ - خواندن دانش‌آموزان آسیب‌دیده‌ی شنوایی نیز به دلیل اختلال در تولید آواهای گفتاری و رعایت نکردن مهارت‌های آوایی زبان فارسی و ... در طیفی از خوب تا نامفهوم خواندن قرار می‌گیرد که به عوامل مختلف از جمله شدت آسیب شنوایی بستگی دارد.

در نگارش این کتاب‌ها از ناهم‌خوانی‌های درونی محتوا، مانند پراکندگی و نابسامانی مطالب پرهیز شده است و تلاش گردیده تا همبستگی مطالب رعایت شود. هدف اصلی این کتاب‌ها فراگیری مهارت‌های زبانی، به ویژه آموزش و بهبود مهارت‌های کتبی است.

محتوای کتاب‌ها در هر پایه‌ی دوره‌ی ابتدایی، از اصول توالی ساده به مشکل، جزء به کل و عینی به ذهنی پیروی می‌کند. این محتوا بر برخی از عناصر خاص نظام زبانی مثل ساخت دستوری^{۲۸} و نقش زبانی تأکید دارد که به صورت پشت سر هم در یک توالی خطی قرار می‌گیرند و زبان‌آموز در کاربرد واقعی، باید این عناصر (اجزاء) را با هم ترکیب کند (رابینسون، ۲۰۰۹).

در تهیه‌ی محتوای این کتاب‌ها، گزینش عناصر زبانی و روند آموزش سعی شده است تا به روند طبیعی رشد گفتار و زبان و آنچه کودک به تدریج در گذر از مراحل رشد دریافت می‌کند، توجه شود و محتوای کتاب تا آنجا که ممکن است با نیازهای دانش‌آموزان آسیب‌دیده‌ی شنوایی و مطالب کتاب‌های درسی موجود هماهنگ و سازگار گردد. اگر چه بنا بر دلایلی ضروری ممکن است در مواردی هم‌خوانی لازم مشاهده نشود.

گسترش و تثبیت مهارت‌های آموخته شده در بافت طبیعی زندگی دانش‌آموزان به همکاری والدین نیاز دارد، لذا تکالیفی در کتاب‌ها پیشنهاد شده‌اند تا با کمک والدین، اجرا شوند. همچنین فعالیت‌های اجرا شده در کلاس، با توجه به شرایط و موقعیت‌های طبیعی موجود در خانه، تکرار و تمرین می‌گردند.

برنامه‌ی درسی زبان‌آموزی، جمله‌سازی پایه‌ی اول (مقدماتی) با توجه به اهداف تعیین شده در راستای راهبردهای آموزشی زبان‌آموزی، در قالب کتاب معلم و کتاب درسی طراحی شده است.

کتاب زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه‌ی اول (مقدماتی) با دوازده درس و فعالیت‌های تکمیلی در شکلی علمی و هدفمند به تقویت همه‌ی مهارت‌های زبانی پرداخته است.

در بخش دوم این کتاب نیز به صورت درس به درس، راهنمایی‌های کاربردی جهت اشراف معلمان به محتوای کتاب درسی آمده است. در هر درس این عناوین وجود دارد:

در قسمت اول هر درس، عنوان، هدف، انتظارات، وسایل، نکته‌ی دستوری (در صورت نیاز)، زمان‌بندی و روش‌های تدریس پیشنهادی آن درس؛

در قسمت دوم فعالیت‌های پیشنهادی برای چگونگی تدریس موضوع درسی

۲۸- در این کتاب‌ها آموزش دستور زبان فارسی به صورت مستقیم و رسمی صورت نمی‌گیرد.

در قسمت سوم نکته‌هایی که معلّم در هنگام فرایند یاددهی - یادگیری باید به آن‌ها توجه داشته باشد در قسمت چهارم و پایانی هدف و چگونگی و گاهی، به بر حسب نیاز حل تمرین‌هایی از کتاب درسی. همان طور که مشاهده می‌شود تفاوت‌هایی بین بخش دو کتاب معلّم (راهنمای تدریس) این برنامه‌ی درسی با سایر کتاب‌های مشابه وجود دارد که بر حسب ضرورت و نیاز دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی و معلّمین گرامی تصمیم‌گیری شده است.

در ادامه، ساختار کتاب درسی به تفصیل در قالب جدول ارائه شده است.

نمای ساختار و محتوای کتاب‌های زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش

ششم	پنجم	چهارم	سوم	دوم	اول تکمیلی	اول مقدماتی	پایه درس
جمله‌های تعجبی (عاطفی)	جمله‌های پرسشی	حروف ربط " و " بین دو جمله	کلمه‌ی پرسشی "چه کار" نگارش ۱	بخش اول: ضمیرهای شخصی جدا و پیوسته اول شخص مفرد بخش دوم: ضمیرهای شخصی جدا و پیوسته اول شخص جمع	کلمات اشاره‌ی " این / آن "	یادآوری و گسترش واژگان	۱
نقل قول مستقیم	جمله‌های پرسشی "چرا" پاسخ "با" چون	نگارش اول	کلمه‌ی پرسشی "چه ..." نگارش ۲	زمان حال	کلمه‌های اشاره‌ی "این" و "آن" در جمله	یادآوری و گسترش واژگان مربوط به گروه‌های مختلف	۲
آدرس نویسی	حرف ربط " یا "	نگارش دوم	همه، هیچ، هر نگارش ۳	بخش اول: ضمیرهای شخصی جدا و پیوسته دوم شخص مفرد بخش دوم: ضمیرهای شخصی جدا و پیوسته دوم شخص جمع	است / هستند	طبقه بندی معنایی واژگان	۳
تکمیل و گسترش جمله‌های و متن‌های ناقص	حرف اضافه‌ی " برای "	حرف اضافه‌ی " تا "	قید ۱/ کلمه‌ی پرسشی " چگونه " نگارش ۴	فعل‌های مرکب	صفت	درک و کاربرد مفاهیم "بله" و "خیر" در پرسش و پاسخ	۴
گزارش نویسی	حرف اضافه " پیشی "	نگارش سوم	قید ۲/ کلمه‌ی پرسشی " چه وقت " نگارش ۵	بخش اول: ضمیرهای شخصی جدا و پیوسته سوم شخص مفرد بخش دوم: ضمیرهای شخصی جدا و پیوسته سوم شخص جمع	است / هستند و ...	فعل‌های ساده‌ی لازم با فاعل سوم شخص مفرد در جمله‌های دو کلمه‌ای	۵
نامه نگاری	کاربرد کلمه‌های "بعد، سپس، بنابراین" در جمله- های مرکب	نگارش چهارم	ضمیر "خود" نگارش ۶	کلمه‌ی پرسشی " چه چیزی "	نیست / نیستند و ...	کلمه‌های جمع	۶

ششم	پنجم	چهارم	سوم	دوم	اول تکمیلی	اول مقدماتی	پایه درس
نمونه‌های انشا	نمونه‌های انشا	حروف ربط " ولی " بین دو جمله	قید ۳/ زمان آینده نگارش ۷	کلمه‌ی پرسشی " چه کسی "	ترکیب وصفی	حرف ربط « و » بین کلمه‌ها	۷
_____	_____	نگارش پنجم	قید ۴/ نگارش ۸	فعل‌های " بود " و " شد "	" داشتن " و " نداشتن "	فعل‌های ساده‌ی لازم با فاعل سوم شخص جمع در جمله‌های دو کلمه‌ای	۸
_____	_____	تمایل به انجام دادن یک فعالیت می خواهیم... / دوست دارم، ... چندمین	کلمه‌ی پرسشی چند(تا)، چندم، چندمین	کلمه‌ی پرسشی " کجا "	جمله‌های پرسشی	ضمیرهای فاعلی اول شخص مفرد و جمع با افعال ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	۹
_____	_____	نگارش ششم	فعالیت‌های تکمیلی	حرف اضافه‌ی " در "	فعل‌های گذرای ساده در زمان گذشته	ضمیرهای فاعلی دوم شخص مفرد و جمع با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	۱۰
_____	_____	نگارش هفتم	_____	حرف اضافه‌ی " پا "	ترکیب اضافی	ضمیرهای فاعلی سوم شخص مفرد و جمع با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	۱۱
_____	_____	حرف " اگر "	_____	حرف اضافه‌ی " به "	کاربرد ترکیب‌های وصفی و اضافی در جمله	فعل‌های منفی ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	۱۲
_____	_____	نگارش هشتم	_____	حرف اضافه‌ی " از "	فعالیت‌های تکمیلی	_____	۱۳
_____	_____	می توانم، ... / نمی توانم، ...	_____	فعالیت‌های تکمیلی	_____	_____	۱۴
_____	_____	نگارش نهم	_____	_____	_____	_____	۱۵
_____	_____	فعالیت‌های تکمیلی	_____	_____	_____	_____	۱۶

نمای ساختار و محتوای کتاب زبان آموزی، جمله‌سازی پایه‌ی اول (مقدماتی)

درس دوازدهم	فعل‌های منفی ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	
درس یازدهم	بخش اول : ضمیرهای فاعلی سوم شخص مفرد با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	بخش دوم : ضمیرهای فاعلی سوم شخص جمع با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای
درس دهم	بخش اول : ضمیرهای فاعلی دوم شخص مفرد با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	بخش دوم: ضمیرهای فاعلی دوم شخص جمع با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای
درس نهم	بخش اول: ضمیرهای فاعلی اول شخص مفرد با افعال ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	بخش دوم: ضمیرهای فاعلی اول شخص جمع با افعال ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای
درس هشتم	فعل‌های ساده‌ی لازم با فاعل سوم شخص جمع در جمله‌های دو کلمه‌ای	
درس هفتم	حرف ربط « و » بین کلمه‌ها	
درس ششم	کلمه‌های جمع	
درس پنجم	فعل‌های ساده‌ی لازم با فاعل سوم شخص مفرد در جمله‌های دو کلمه‌ای	
درس چهارم	درک و کاربرد مفاهیم "بله" و "خیر" در پرسش و پاسخ	
درس سوم	طبقه بندی معنایی واژه‌ها	
درس دوم	یادآوری و گسترش واژه‌ها مربوط به گروه‌های مختلف	
درس اول	یادآوری گسترش واژه‌ها	
کتاب زبان آموزی، جمله‌سازی		

مهارت گوش کردن

درک شنیداری پیش نیاز سایر مهارت‌های زبانی از جمله خواندن است. به همین سبب لازم است در سه ساله‌ی اول ابتدایی مورد توجه ویژه قرار گیرد.

گوش کردن در دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی

رفتارها و مهارت‌های زبانی از طریق تجربه با محیط به دست می‌آید و به صورت سطوح متوالی و یا سلسله مراتبی تکامل می‌یابد. ترتیب این سلسله مراتب به صورت احساس، ادراک، تصویر سازی و مفهوم‌سازی است. هرگاه پایین‌ترین سطح یعنی "احساس" دچار نقص شود، یعنی همان چیزی که در کودکان آسیب‌دیده‌ی شنوایی رخ می‌دهد، سطوح بالاتر هم دست خوش آسیب می‌شوند (هوسپیان، ۱۳۷۴).

گوش دادن اولین مهارت زبانی است که فرد در جریان رشد خود فرا می‌گیرد. آسیب شنوایی بر کسب مهارت گوش کردن تأثیر منفی می‌گذارد.

در صورت به کارگیر نگرفتن وسایل کمک شنیداری و توانبخشی و نبودن آموزش صحیح و کافی، دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی در کسب سایر مهارت‌ها، یعنی گفتار، خواندن و نوشتن به مشکلات متعددی دچار خواهند شد. (کونر^{۲۹} و زولان^{۳۰} و پاور^{۳۱} و لی^{۳۲}، ۲۰۰۰) و این امر بر یادگیری و مشارکت فعال آن‌ها در فعالیت‌های آموزشی بسیار مؤثر است.

فعالیت‌های مربوط به گوش کردن

در کتاب زبان‌آموزی، جمله‌سازی (و نگارش) جداسازی کامل مهارت‌ها از یکدیگر به دلیل ویژگی‌های دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی امکان‌پذیر نیست و وقتی صحبت از درک می‌شود مجموعه‌ای از درک‌های فرایند دیدن، شنیدن (گوش کردن) و خواندن مدنظر است که بنابر ضرورت، محرک لازم، به‌تنهایی یا در کنار سایر محرک‌های ادراکی، به دانش‌آموز ارائه می‌شود.

۲۹ - Conner

۳۰ - Zwolan

۳۱ - Power

۳۲ - Leigh

با توجه به این نکته، تمرین " ببینید، بشنوید و بگویید " به طور مشخص تری در جهت پرورش این مهارت طراحی شده است. دانش آموز پس از دیدن تصاویر، به دقت به معلم خود گوش می دهد (در صورت نیاز لبخوانی و گفتارخوانی می کنند) و آنچه را معلم خواسته است نشان می دهد یا به پرسش معلم پاسخ می دهد. در این مرحله معلم لازم است از توانایی درک موضوع درسی مورد نظر توسط دانش آموز اطمینان حاصل کند و کار را ادامه دهد.

در همه ی تمرین ها و به اقتضای نیاز پیش آمده، شاید لازم باشد که معلم برای درک بهتر و مؤثرتر، آن را دوباره در کلاس به شکل شفاهی اجرا کند، سپس خواندن و نوشتن را از دانش آموزان بخواهد.

گام های فرایند گوش دادن عبارتند از:

گام اول: دانش آموزان با تمرکز کافی به متن شنیداری^{۳۳} گوش دهند .

گام دوم : اطلاعات صریح متن شنیداری را درک کنند .

گام سوم : سیر رویدادهای متن نوشتاری را به خاطر بسپارند .

گام چهارم: اطلاعات متن شنیداری را تلفیق کنند .

گام پنجم: اطلاعات متن شنیداری را تفسیر کنند .

۳۳- منظور از متن شنیداری در این کتاب هر آنچه که بصورت شفاهی در فرایند یاددهی و یادگیری به دانش آموزان ارائه می شود، است.

مهارت سخن گفتن

توانایی سخن گفتن عامل مهمی در رشد و شکوفایی فکری به شمار می‌آید. سلامت دستگاه شنوایی، رشد بدنی و ذهنی، حضور در اجتماع و محیط، از عوامل مؤثر در سخن گفتن و تکامل گفتارند. تنها در این شرایط کودک می‌تواند سخن گفتن را آغاز کند و دریافت‌های خود را با کمک واژه‌ها آشکار سازد.

سخن گفتن در دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی

کودک طبیعی پس از چندین ماه گوش دادن و دقت کردن در گفتار اطرافیان، سرانجام کلمه‌ها را بر زبان می‌آورد و در این زمان، افزون بر گوش دادن، تلاش می‌کند تا واژه‌های شنیده شده را تکرار کند و سخن گفتن را آغاز نماید.

کودکان شنوا در هنگام رشد، ناخودآگاه دستور زبان، یعنی یادگیری واژه‌های جدید، چگونگی ساخت واژه (صرف) و کنار هم نهادن آن‌ها و ساخت جمله (نحو) را می‌آموزند و پیوسته ایراد خود را با کمک محیط اصلاح می‌کنند. ولی کودکان دارای آسیب شنوایی، افزون بر بی‌بهره بودن از این رشد، ایرادها را نیز رفع نمی‌کنند و اختلالات در زبان بیانی نمایان می‌گردد (گورابی، ۱۳۸۱).

در کودکان دارای آسیب شنوایی، ناتوانی در دریافت صداهای گفتاری مانع از درک صحیح صداها و کشف ویژگی‌های تولیدی، حرکتی و صوتی می‌گردد. از این رو برای آن‌ها درک و بیان تعدادی از صداها، به ویژه صداهایی با فرکانس خاص که توان شنیدن آن‌ها را ندارند (مانند س، ش، ز، و ...)، دشوار است.

به دلیل نداشتن حساسیت شنیداری نسبت به پاره مهارت‌های آوایی زبان فارسی (مانند تکیه، مکث، زیرو بمی، کشش آوایی)، این موارد را در گفتارشان به کار نمی‌برند و در یادگیری و کاربرد واژه‌ها و جمله‌سازی (توانایی ترکیب کلمه‌ها در قالب دستوری مناسب برای بیان جمله‌های معنادار) دچار مشکل می‌شوند.

این کودکان در فراگیری گفتار و برقراری ارتباط کلامی با دیگران با موانعی مواجه می‌شوند و در طیفی از مشکلات در گفتار قرار می‌گیرند که در یک سر آن فردی بدون یا با حداقل کلام شفاهی است و در سر دیگر آن فردی است که دارای ارتباط کامل کلامی است. این به معنای عدم توانایی ارتباط با دیگران نیست، بیشتر افراد آسیب‌دیده‌ی شنوایی توانایی استفاده از حرکات بیانگر و اشارات را دارا هستند.

فعالیت‌های مربوط به سخن گفتن

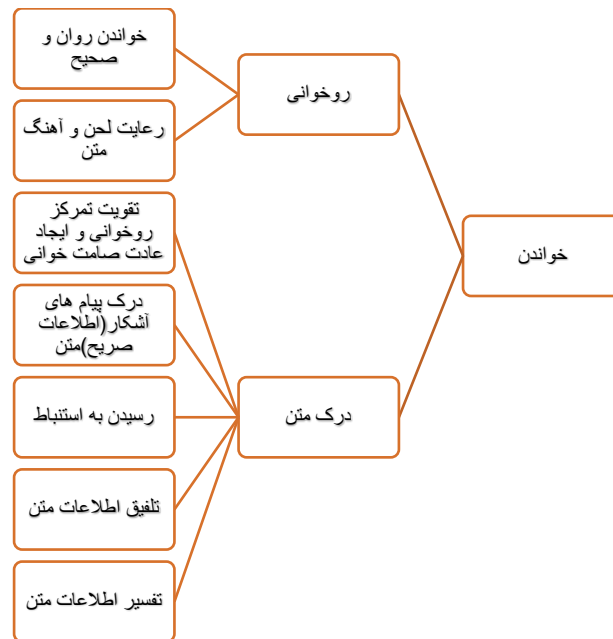
در کتاب زبان‌آموزی، جمله‌سازی (و نگارش) به سخن گفتن توجه خاصی شده است و در هر یک از تمرین‌ها به ویژه در "بازی کن و بیاموز" و "بین بشنو و بگو" از معلم خواسته می‌شود که در کنار توجه به سایر مهارت‌های زبانی در فرایند یاددهی - یادگیری حتماً از دانش‌آموزان بخواهند که بسته به توانایی خودشان تولید گفتار هم داشته باشند.

در همه‌ی فعالیت‌های ابتدا باید دانش‌آموز در قالب فعالیت کلاسی و با مشارکت دوستان خود مهارت صحبت کردن مرتبط با تمرینات را به دست آورد، سپس بیان از طریق نوشتن هدف آموزشی قرار گیرد. البته بازگویی ترکیب‌ها و جمله‌ها یا رونویسی آن‌ها برای تثبیت آموخته‌ها در هر فعالیت و تمرین تاکید می‌شود.

در تمامی تمرین‌هایی که قرار است برای تصویر یا موضوعی یک یا چند جمله گفته و نوشته شود، لازم است (گفته‌ها و نوشته‌ها) پس از اطمینان معلم از درک موضوع آموزشی توسط دانش‌آموزان، شکل بگیرد.

مهارت خواندن

خواندن یکی از مهم‌ترین مهارت‌های زبانی است که در دوره‌ی ابتدایی به طور خاص مورد توجه است. خواندن دارای سطوح مختلفی است. سطح اول خواندن، که روخوانی است، در اهداف برنامه‌ی درسی زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش به‌طور مستقیم مورد توجه نیست. سطح دوم خواندن، که درک متن نوشتاری است، از طریق تمرکز بر خواندن، درک پیام آشکار متن، رسیدن به استنباط و در نهایت تلفیق و تفسیر اطلاعات متن صورت می‌گیرد.

در کتاب زبان‌آموزی و جمله‌سازی اول (مقدماتی)، تمرکز بر خواندن و درک پیام‌های آشکار پیام متناسب با توانایی‌های دانش‌آموزان دارای آسیب‌شنوایی مورد توجه قرار گرفته است. البته با توجه به این که دانش‌آموزان در آغاز راه سوادآموزی و کسب مهارت‌های خواندن و نوشتن هستند، از مهارت کل‌خوانی (توانایی تشخیص کلمه‌های پربسامد و آشنا) که از مهارت‌های پیش‌نیاز خواندن در سنین قبل دبستان است، بنا به ضرورت استفاده می‌شود. پیامد گسترش واژه‌ها در درک روخوانی و شنیداری همچنین در سخن گفتن و نوشتن نمود می‌یابد که در همه‌ی درس‌ها مورد توجه بوده و در طراحی تمرینات اعمال شده است. آشنایی با اجزای جمله، توانایی این که جمله را به اجزای آن خرد کند یا کلمه‌ها را کنار هم بگذارد و جمله بسازد، در امر تقویت درک روخوانی و شنیداری بسیار موثر است که در اهداف و موضوعات درسی کتاب زبان‌آموزی، جمله‌سازی (و نگارش) به صورت روشن آورده شده‌اند.

تحقیقات بیانگر آن است که بسیاری از دانش‌آموزان از مهارت روخوانی برخوردارند و متن را با صدای بلند و روان و صحیح می‌خوانند اما در بازیابی اطلاعات متن و تعبیر و تلفیق مطالب، عملکرد ضعیفی دارند. پیامد این درک ضعیف متن، در تمامی دروس نمود خواهد یافت.

خواندن در دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی

مطابق الگوی یادگیری زبان، "درک" مقدم بر "بیان" است. ادراک بستگی شدیدی به دریافت صحیح فرد از وقایع گفتاری و نوشتاری دارد و هر شخصی با دریافت کامل و صحیح محرک زبانی و با استفاده از قوانینی که آموخته است دریافت‌های کلامی یا نوشتاری خود را رمزگشایی می‌کند و منظور فرستنده‌ی پیام را می‌فهمد (آدامز و براون و ادواردز، ۱۹۹۸)

در کودکان کم‌شنوا دریافت ناکافی و نامناسب زبانی، به خصوص گفتار، موجب محدود شدن تفکر می‌شود و به موازات آن درک نوشتاری این گروه مختل می‌گردد و این کودکان در درک مطلب خوانده شده ناتوانند (بنج، ۱۹۹۲، کاکوجویباری، شریفی، ۲۰۱۰)، زیرا برای درک مطلب خوانده شده، آشنایی با دستور زبان و نقش‌های دستوری کلمه‌ها در کنار توانایی رمزگشایی هر کلمه نیاز است (نیکخو، ۱۳۸۹).

فعالیت‌های مربوط به خواندن

کتاب زبان‌آموزی و جمله‌سازی اول (مقدماتی) برای تقویت توانایی ادراکی زبان‌آموزان از موضوع آموزشی نگاه ویژه‌ای به درک متن دارد. انتخاب موضوعات و اهداف آموزشی بر مبنای آشنایی دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی با دستور زبان فارسی و نقش و جایگاه دستوری و معنایی کلمه‌ها در کنار توجه به گسترش خزانه لغات و روابط معنایی بین آن‌ها، در راستای دست یافتن به این هدف بوده است.

در فعالیت‌های "با هم بخوانیم"، "درست و نادرست"، "درک جمله نوشتاری از طریق انتخاب تصویر مناسب" و اجرا تمرین‌های مرتبط از طریق وصل کردن، علامت زدن، پرکردن جاهای خالی و... از جمله فعالیت‌های مربوط به خواندن در این کتاب می‌باشند.

خواندن جمله‌های مربوط به "با هم بخوانیم" علاوه بر تقویت تمرکز خواندن، موضوع و هدف آموزش و جایگاه آن را به دانش‌آموز یادآور می‌شود و به فرایند درک کمک می‌کند.

درک اطلاعات صریح متن در فعالیت‌های پیشنهاد شده در هر درس کتاب معلم و در هر تمرین کتاب درسی مد نظر قرار گرفته و تمام یا بخشی از هدف آموزشی و یادگیری در آن‌ها تأمین شده است. این به دلیل ویژگی‌های دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی و تسهیل فرایند یاددهی - یادگیری صورت می‌گیرد.

ارائه‌ی کارت نوشتاری به هنگام اجرای فرایند یاددهی - یادگیری، به شکل بازی و فعالیت عملی، توجه به کلمه‌ها و جمله‌های کلیدی در تمرین‌های "ببین، بشنو و بگو"، انتخاب تصویر متناسب با جمله نوشتاری ارائه شده و بالعکس و ... نمونه‌هایی از تمرینات خواندن برای درک اطلاعات صریح در کتاب زبان‌آموزی و جمله‌سازی اول (مقدماتی) هستند.

سعی شده در تمرین‌ها به سطوح مربوط به استنباط، تلفیق و تفسیر اطلاعات در جمله توجه شود و معلمان می‌توانند متناسب با توانایی‌های دانش‌آموزان خود هنگام دادن تمرین‌های تکمیلی این سطوح را مد نظر قرار دهند. در کتاب زبان‌آموزی و جمله‌سازی اول (مقدماتی) بیشتر به سطح عمومی و مشترک درک جمله در خواندن و در راستای اهداف و موضوعات آموزشی توجه شده است.

مهارت نوشتن

نوشتن یکی از مهارت‌های زبانی است که از طریق آن شخص می‌تواند اندیشه‌ها، باورها، احساسات و تجربه‌های مرتبط با دیدن، شنیدن و خواندن را به نوشتار تبدیل کند.

نوشتن نیز مانند خواندن شامل دو سطح است. املا از سطوح مقدماتی آن است که خود شامل مراحل است که از آن جمله می‌توان به نوشتن درست نشانه‌ها، توانایی تبدیل نشانه‌های آوایی به نوشتاری و توانایی خوانا و زیبانویسی اشاره کرد. این سطح در کتاب زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش به صورت مستقیم مد نظر قرار نگرفته است.

سطح دوم نوشتن، نگارش و انشاست. هر نوع نوشتنی (حروف، کلمه، جمله) را نگارش می‌گویند که دارای الگوی ثابت، تغییرناپذیر و قالب‌مند است، نگارش برای رساندن پیام مستقیم است اما انشاءنویسی نوشتنی فعال است که با آن فکر و تخیل به کار می‌افتد. از اهداف نوشتن این است که دانش‌آموزان بتوانند از طریق نوشتن، نیازمندی‌های آنی خود را در برقراری ارتباط با دیگران به خوبی برآورند و بتوانند آنچه را که خود به آن می‌اندیشند و می‌خوانند به دیگران بگویند و یا بنویسند. برای نوشتن و انشاء لازم است دانش‌آموزان پیش‌نیازهایی را طی کنند و مهارت‌هایی را کسب نمایند برای نمونه:

- جمله‌سازی با واژه‌های متفاوت به صورت شفاهی و کتبی (جمله‌نویسی)
- تکمیل جمله‌های ناقص به کمک واژه‌های مناسب، جهت تشخیص ارتباط بین اجزای جمله
- نوشتن جمله برای کلمه‌های بهم ریخته
- توصیف یک تصویر در قالب جمله
- نوشتن داستان یا توصیف رویداد برای مجموعه‌ای از تصاویر که به هم ارتباط دارند
- ادامه‌ی جمله‌ای ناتمام در یکی دو سطر
- پاسخ دادن به پرسش‌ها بعد از دیدن تصاویر یا خواندن جمله و متن
- اجرای نمایش و بازی بعد از خواندن دستور کار
- نوشتن نتیجه و پیام متن
- خلاصه‌گویی و خلاصه‌نویسی داستان یا متن گزارش دادن شفاهی یا کتبی از یک فعالیت
- و ... (میرشفیعی، ۱۳۹۰)

از آنجا که جمله و بند (پاراگراف) از اصلی‌ترین اجزای انشا هستند، در این کتاب، به دلیل توانایی‌ها و ویژگی‌های دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی نگارش و نوشتن جمله و ایجاد زمینه برای نوشتن بند و بندنویسی از اهداف فرایند یاددهی-یادگیری قرار گرفته است و به تعمیق و تجربه‌های یادگیری در این زمینه اختصاص می‌یابد.

در کتاب‌های زبان‌آموزی، جمله‌سازی (و نگارش) چگونگی جمله‌سازی به دانش‌آموزان آموزش داده می‌شود. آن‌ها می‌توانند اولین تجربیات خلاقیت نوشتاری را کسب کنند، با انواع جمله‌های خبری، پرسشی، امری و تعجبی آشنا شوند، جایگاه انواع مقوله‌های صرفی مثل گروه اسمی، ضمیر و... را در ساخت جمله بیاموزند و قواعد نحوی موجود در دستور زبان فارسی را غیر مستقیم تجربه کنند. در جمله‌نویسی دو اصل مورد نظر است:

الف) پیام جمله، که باید از لحاظ معنایی و حقایق برون زبانی صحیح و متناسب باشد.

ب) ساخت نحوی جمله، که باید با اصول و قواعد ساخت جمله در زبان فارسی منطبق باشد.

به این ترتیب با گسترش جمله‌نویسی و آموزش چگونگی قرار دادن جملات در کنار هم و متن‌نویسی دانش‌آموزان، برای نگارش و نوشتن خلاق آماده می‌شوند و این گونه آموزش نوشتن فعال و خلاق با برنامه‌ریزی مشخص تا پایان دوره‌ی ابتدایی ادامه می‌یابد. مراحل نوشتن خلاق در این محتوا از کلمه شروع می‌شود و به گروه (عبارت)، جمله و متن گسترش می‌یابد.

دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی و مسئله‌ی « نوشتن »

شاید بتوان گفت از میان مهارت‌های زبانی، سخت‌ترین گام برای این کودکان « نوشتن » (نگارش و انشا) است. مشاهده شده که بسیاری از قواعد حاکم برگفتار، از جمله قواعد دستوری در نوشتار نیز حکمفرماست. از این رو اختلالات مشاهده شده در گفتار افراد دارای آسیب شنوایی در نوشتار آن‌ها نیز نمود پیدا می‌کند (بنچ، ۱۹۹۲). نوشتار این کودکان می‌تواند ویژگی‌های زیر را داشته باشد:

- ✓ جمله‌ها به سادگی گرایش دارد، با ساختارهای نحوی پیچیده‌ی بسیار کم؛
- ✓ جمله‌ها ترتیب به هم ریخته‌ای از کلمات است، که بدون نظم، آرایش، توالی و پایانه‌ی صرفی قابل قبول؛
- ✓ از مترادف، متضاد، استعاره، حروف ربط و اضافه و حذف به قرینه بسیار اندک استفاده شده است (ابراهیمی، ۱۳۸۸)؛
- ✓ در بیان جملات آنان تطابق میان فعل و فاعل وجود ندارد (ویلیامز^{۲۴}، ۲۰۰۶)؛
- ✓ تعداد و تنوع واژگانی محدودی دارند؛
- ✓ بعضی از عناصر دستوری را حذف می‌کنند.

بنابراین ناتوانی در درک مطالب خوانده شده و در یادگیری دستور زبان، اختلال در جنبه‌های زبانی نوشتار و در آخر ناآگاهی از قواعد زبانی و درک نشدن رابطه‌ی بین واژه‌ها و نقش این روابط در بازنمایی وقایع، مهارت انتقال پیام از راه جمله‌نویسی، متن‌نویسی و انشا را برای کودکان آسیب‌دیده‌ی شنوایی بسیار دشوار می‌سازد (یعقوبی، ۱۳۸۹).

این در حالی است که «نوشتن» علاوه بر مهارت‌های اساسی و پیش‌نیاز بودن برای کسب موفقیت در تحصیل و مدرسه، می‌تواند نقش مهمی در زندگی روزانه‌ی افراد دارای آسیب شنوایی داشته باشد. آن‌ها برای ارتباط با افرادی فراتر از خانواده و با دوستان خود، برای فرستادن نامه، پیامک یا پست الکترونیک، پرکردن فرم و... از نوشتن استفاده می‌کنند. به ویژه اگر امکان استفاده از سایر راه‌های ارتباطی با دنیای افراد شنوا وجود نداشته باشد، «نوشتن» می‌تواند راهی ثبت خاطرات، انتقال ایده‌ها و افکار و احساسات‌شان باشد (رضایی و همکاران، ۱۳۹۲).

فعالیت‌های مربوط به نوشتن

در کتاب زبان‌آموزی و جمله‌سازی اول (مقدماتی)، نوشتن جمله با معرفی اجزای زبانی و دستوری و به صورت گام به گام آغاز می‌شود.

مشاهده و توجه دقیق به محیط پیرامون، بیان شفاهی و نوشتاری (در صورت کسب توانایی نوشتاری مربوط) موارد و چیزهای مشاهده شده انتخاب و نوشتن نام گروه مشخص شده بر اساس روابط واژه‌های و شبکه‌های معنایی، ساخت کلمه‌های جمع و کاربرد حرف ربط "و" بین دو کلمه، آشنایی و کاربرد اسم‌ها و ضمائر فاعلی به عنوان نهاد جمله و فعل‌های ساده‌ی لازم (ناگذر) در زمان گذشته (صورت مثبت و منفی) به عنوان گزاره‌ی جمله از موارد مطرح شده در درس‌هاست.

تمرین‌های کتاب به صورتی طراحی شده است که تا تمرین سوم تمرکز فعالیت‌ها و تمرین‌ها بر مهارت‌های گوش کردن، سخن گفتن و خواندن است. اما در تمرین‌های بعدی به مرور به مهارت نوشتن توجه بیشتری می‌شود. به طوری که در آخرین تمرین هر درس یا نگارش، از دانش‌آموز انتظار می‌رود با توجه به سطح توانایی‌های نوشتاریشان راجع به هدف و موضوع درس مطلبی مستقل بنویسد.

در این پایه فعالیت‌های تکمیلی در نظر گرفته نشده است زیرا برای تعمیق و تثبیت آموخته‌ها در پایان سال تحصیلی یا ارزشیابی، در ابتدای پایه‌ی اول (تکمیلی)، رویکرد عملی و شفاهی کارایی بیشتر دارد اما از پایه‌ی اول (تکمیلی) در پایان هر کتاب فعالیت‌های تکمیلی در جهت اهداف ذکر شده، گنجانده شده است.

روش‌های تدریس

ارتقای کیفیت آموزش و ثمربخشی معلمان در زمینه‌ی بهبود یادگیری شاگردان در گرو حرفه‌ای شدن معلمان است. معلم حرفه‌ای کسی است که در راستای رشد و شکوفایی استعدادهای فطری خود به شناخت علمی و مهارت‌های عملی مجهز باشد و از روش‌های نوین تدریس در کلاس و آموزش بهره ببرد.

به منظور آشنایی معلمان با روش‌های تدریس، در این کتاب تعدادی از روش‌های تدریس علمی متناسب با محتوای هر درس به صورت پیشنهادی ارائه شده است.

معلمان عزیز می‌توانند، با توجه به فضای فیزیکی کلاس، موقعیت جغرافیایی و بومی، وضعیت روحی دانش‌آموزان، وضعیت آب و هوای منطقه، امکانات مدرسه، توانایی‌های شخصی و خلاقیت‌های فردی خود، روش‌ها و الگوها را جابه‌جا نمایند.

هدف از به کارگیری روش‌های متفاوت در تدریس، ایجاد تنوع و جذابیت در محیط یادگیری است. در این نگاه، معلم از متکلم وحده بودن به تسهیل‌کننده‌ی فرایند یاددهی-یادگیری تغییر نقش می‌دهد و از استعدادها و مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان در این سن، در جهت بهبود وضعیت آموزشی بهره می‌برد. بهره‌گیری از هر یک از این روش‌ها به تشخیص همکاران گرامی و میزان پیشرفت تحصیلی بستگی دارد.

روش‌های تدریس پیشنهادی (پرسش و پاسخ، مشاهده‌ای، ایفای نقش، بازی، پیش‌سازمان دهنده، گردش علمی، نمایشی و ای= ۵ E) در این کتاب منطبق با سطح توانایی جسمی و ذهنی دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی پایه‌ی سوم انتخاب و پیشنهاد شده است تا معلمان بتوانند از آن‌ها به صورت کاربردی بهره ببرند.

شرح مختصر این روش‌ها در صفحه بعد آمده است:

روش تدریس مبتنی بر بازی (آقازاده، ۱۳۹۳)

بنا بر اصول طرح درس نویسی و طراحی آموزشی، بازی از روش‌های ارزشمندی یادگیری است که می‌توان در موقعیت‌های زیر از آن استفاده کرد :

۱- از بازی می‌توان در آغاز فعالیت درس بهره گرفت. بازی مطمئن‌ترین روش و ابزار برای جلب توجه، افزودن بر علاقه، هماهنگ کردن فرایند یادگیری و آماده کردن شرایط برای فعالیت‌های آتی است. بازی زمینه را برای تعامل آسان و سریع آماده می‌سازد و تجاربی را در آغاز کار به عموم دانش‌آموزان عرضه می‌کند.

۲- از بازی می‌توان در طی فرایند تدریس بهره گرفت. به ویژه بازی را می‌توان برای ارائه‌ی انواع گوناگونی از تجارب به کار گرفت.

۳- برای خلاصه کردن یا به پایان بردن درس هم می‌توان از بازی کمک گرفت. بازی برای یادگیری درس یا دروس بعد، باید پایانی شوق آفرین و اشتیاقی پایا فراهم آورد.

در درس‌های ۲، ۳، ۴، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲ می‌توان از این روش تدریس استفاده کرد.

مراحل اجرای روش تدریس مبتنی بر بازی

*مرحله‌ی نخست : بیان هدف

در مرحله‌ی حاضر تلاش می‌کنیم هدف درس را به روشنی و در نهایت سادگی به دانش‌آموزان بیان کنیم.

*مرحله‌ی دوم : شرح بازی

در مرحله‌ی حاضر، بازی مورد نظر را برای آموزش مفاهیم شرح می‌دهیم. لازم است در شرح بازی، دستورالعمل مورد نیاز و نحوه‌ی انتخاب افراد برای بازی هر یک از دانش‌آموزان و انتخاب وسائل مناسب برای کمک به غنی سازی بازی مشخص گردد.

*مرحله‌ی سوم : اجرای بازی

این مرحله عملی‌ترین بخش اجرای روش تدریس مبتنی بر بازی است. در مرحله‌ی حاضر همه‌ی دانش‌آموزان در یادگیری نقش فعال دارند و معلم هم به مثابه‌ی راهنمای فعالیت‌های بازی عمل می‌کند. همچنین انواع وسائل کمک آموزشی فراهم شده در اختیار دانش‌آموزان قرار داده می‌شود.

*مرحله‌ی چهارم: نتیجه‌گیری و ارزشیابی

در روش تدریس مبتنی بر بازی، مرحله‌ی پایان روش تدریس، که نتیجه‌گیری است، با فعالیت ارزشیابی همراه است. در مرحله‌ی حاضر تلاش می‌شود توجه دانش‌آموزان به اجرای فعالیت‌هایی سوق داده شود. از آنجا که بسیاری از دانش‌آموزان در فعالیت بازی شرکت می‌کنند، به احتمال زیاد، برای یادگیری، به مفهوم مورد نظر تسلط می‌یابند. از این رو از نتیجه‌گیری بازی به قصد ارزشیابی هم بهره می‌گیریم.

روش تدریس پرسش و پاسخ (شعبانی، ۱۳۸۳)

معلم، در روش پرسش و پاسخ، در هنگام جلب توجه شاگرد به مطلب یا درس جدید و تدریس آن، مستقیماً به بیان مطلب نمی‌پردازد، بلکه با طرح سؤال‌های منظم، فعالیت ذهنی شاگردان را در مسیر مطالب و مفاهیم جدید قرار می‌دهد و آن‌ها را هدایت می‌کند، تا خودشان به کشف مفاهیم جدید توفیق یابند. در عین حال سؤالات باید، با توجه به زمینه‌های علمی شاگردان، طرح گردند و به گونه‌ای مطرح شوند که توجه آنان را به حرکت درآورد (آقازاده، ۱۳۸۴، ص. ۴۹).

هدف اساسی از روش تدریس پرسش و پاسخ، تشخیص و تحریک تفکر، توانایی، علائق، تقویت قدرت استدلال، سنجش و قضاوت، استفاده از تجارب و دانسته‌های گذشته و ایجاد اعتماد به نفس در دانش‌آموزان است.

دردرس‌های ۲، ۳، ۴، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱ می‌توان از این روش تدریس استفاده کرد.

مراحل اجرای روش تدریس پرسش و پاسخ

*مرحله‌ی نخست: بیان و شرح هدف

در مرحله‌ی حاضر، هدف درس را اعلام می‌کنیم و برای درک بیشتر دانش‌آموزان آن را می‌دهیم. شرح و بیان هدف باید با استفاده از واژه‌های ساده و عاری از ابهام باشد تا از تفسیرپذیری هدف پیشگیری شود. به دیگر سخن، گفته‌ها باید به قدری روشن‌تر باشند که تفسیر ذهنی دانش‌آموزان سبب انحراف فکریشان نگردد.

*مرحله‌ی دوم: پرسش و پاسخ

در این مرحله، سعی می‌شود با پرسش‌های پی‌گیر، دانش‌آموزان به ارائه‌ی پاسخ‌های مناسب وادار شوند. براین باوریم که نباید همه‌ی پرسش‌ها از جانب معلم باشد، بلکه باید دانش‌آموزان را هم به طرح سؤال ترغیب کنیم. به یاد داشته باشیم به سادگی به پرسش‌های دانش‌آموزان پاسخ ندهیم و پرسش‌های پیش پا افتاده را هم مطرح نکنیم، همچنین نباید به دانش‌آموزان پاسخ‌های ناقص داده شود.

*مرحله‌ی سوم: نتیجه‌گیری

در مرحله‌ی سوم، به جمع‌بندی و تعمیق آموخته‌های دانش‌آموزان پرداخته می‌شود. این جمع‌بندی به سازماندهی پایانی موسوم است. یعنی فعالیت ذهنی گوناگونی که ایجاد شده است باید به نتیجه‌ای ختم شود. در این مرحله هم از پرسش و پاسخ مدد می‌گیریم.

روش تدریس پیش سازمان دهنده (پورسلطانی و همکاران، ۱۳۹۰)

منظور از پیش سازمان دهنده، مفهوم، مطلب یا موضوعی است که در تدریس یک درس مورد استفاده قرار می‌گیرد تا به وسیله‌ی آن، قسمت‌ها و مطالب مختلفی که رشته‌ای از دانش را تشکیل می‌دهد، با نظمی خاص سازمان یابد و در ذهن شاگرد جای گیرد. به عبارت دیگر، پیش سازمان دهنده یک مطلب یا مفهوم کلی است که در مقدمه‌ی تدریس می‌آید تا مبحث ارائه شده به شاگردان را با مباحث پیشین همان درس مربوط سازد و در عین حال، پایه‌ای شود. برای این که ارتباط مفاهیم بعدی با مفاهیم قبلی مرتبط گردد و شاگرد بتواند تمام مباحث درس را به صورت ساخت منظم و سازمان یافته‌ای در ذهن خود جای دهد. در الگوی پیش سازمان دهنده، معمولاً مطالب از کلی به جزئی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

در درس‌های ۳، ۱۰ می‌توان از این روش تدریس استفاده کرد.

مراحل اجرای روش تدریس پیش سازمان دهنده

*مرحله‌ی نخست: ارائه پیش سازمان دهنده

در این مرحله، معلم ابتدا هدف یا اهداف درس را معین، آن‌گاه پیش سازمان دهنده را عرضه می‌کند. به علاوه، به دانش موجود (پیشین) و دانش جدید اشاره و سپس تلاش می‌کند زمینه را برای دریافت اطلاعات آماده سازد.

*مرحله‌ی دوم: ارائه‌ی مواد یادگیری یا مطلب درسی

در مرحله‌ی حاضر، مطالب مندرج در کتاب درسی یا مطالبی که از سوی معلم تدارک شده است به دانش‌آموز عرضه می‌شود. در این مرحله تلاش می‌کنیم، انگیزه‌ای را که در مرحله‌ی نخست برای پی‌گیری درسی ایجاد کرده‌ایم، حفظ کنیم. همچنین، مراقب باشیم بین گفته‌ها و مطالب درسی روابط منطقی رعایت گردد.

*مرحله‌ی سوم: استحکام بخشیدن به ساخت یا ساختار دانش

در بخش حاضر تلاش می‌کنیم تا آنچه را در مرحله‌ی دوم ارائه شده است، با فعال سازی یادگیرنده، در ساخت شناختی او جا دهیم. این کار با استفاده از روش‌های خاصی صورت می‌گیرد. از روش‌های مورد استفاده در این بخش می‌توان به روش تفکر انتقادی اشاره کرد.

روش تدریس گردش علمی (صفوی، ۱۳۸۷)

گردش علمی به دانش‌آموزان امکان می‌دهد که از طریق مشاهده طبیعت، وقایع، فعالیت‌ها، اشیا و مردم، تجربه‌ی علمی به‌دست آورد. در گردش علمی دانش‌آموزان با مشاهده‌ی واقعیت‌ها بهتر می‌توانند مفاهیمی را که در کلاس مورد بحث قرار می‌گیرد، در ذهن خود پیروانند و معلّم می‌تواند با استفاده از این شیوه کنجکاوی فراگیران را درباره‌ی موضوعی خاص برانگیزد.

در درس‌های ۱، ۲ می‌توان از این روش تدریس استفاده کرد.

مراحل اجرای روش تدریس گردش علمی

*فعالیت‌های قبل از رفتن به گردش علمی

قبلاً از محلی که قرار است برای گردش علمی در نظر گرفته شود، بازدید شود. همچنین هدف گردش علمی دقیقاً مشخص گردد و از اداره‌ی مربوط و اولیای شاگردان اجازه‌ی کتبی گرفته شود.

*فعالیت‌های ضمن گردش علمی

معلّم بازدید را طبق برنامه‌ی زمانی پیش ببرد و شاگردان را در یافتن پاسخ سؤالاتشان یاری دهد.

*فعالیت‌های پس از گردش علمی

شاگردان نتایج گردش علمی خود را در کلاس ارائه دهند.

انواع گردش علمی

گردش علمی کوتاه مدت و سریع؛

گردش علمی یک یا دو ساعته؛

گردش علمی روزانه؛

گردش علمی هفتگی و ماهانه.

روش تدریس مبتنی بر روش نمایشی (آقازاده، ۱۳۹۳)

این روش بر مشاهده و دیدن استوار است. افراد مهارت‌های خاصی را از طریق دیدن فرا می‌گیرند. مهم‌ترین حسن این روش، به‌کارگیری اشیای حقیقی و واقعی در آموزش است و کاربردش بیشتر برای درس‌هایی است که جنبه‌ی عملی و فنی دارند.

در درس‌های ۱، ۵، ۶، ۷، ۱۱ می‌توان از این روش تدریس استفاده کرد.

مراحل اجرای روش نمایشی

*مرحله‌ی آمادگی

معلم باید هدف از تدریس را دقیقاً مشخص و امکانات لازم را از قبل فراهم سازد و از سالم بودن آن ابزار اطمینان حاصل کند.

*مرحله‌ی توضیح

معلم قبل از تدریس، باید اهداف تعیین شده را برای شاگردان به وضوح بیان کند و نحوه و چرایی انجام دادن عمل را توضیح دهد. آن‌گاه سؤالاتی را که انتظار دارد شاگردان در پایان تدریس، پاسخ دهند مطرح کند تا توجه شاگردان بیشتر جلب شود.

*مرحله‌ی نمایشی

معلم باید روش صحیح کار و مراحل آن را به نمایش بگذارد.

*مرحله‌ی آزمایش و سنجش

بعد از اجرای مراحل بالا، معلم باید از دانش‌آموزان بازخورد دریافت کند تا متوجه شود که دانش‌آموزان موضوع را فهمیده‌اند یا نه (مهارت لازم را کسب کرده‌اند یا نه؟) و در صورت بروز مشکل، معلم نقایص را برطرف نماید. با پرسش‌های کتبی یا شفاهی می‌توان به این موضوع دست یافت.

روش تدریس مبتنی بر ایفای نقش (صفوی، ۱۳۸۷)

ایفای نقش روشی است که می‌توان آن را برای تجسم عینی موضوعات و درس‌هایی که برای نمایش مناسب‌اند، به کار برد.

در درس‌های ۴، ۵، ۷، ۸، ۹، ۱۲ می‌توان از این روش تدریس استفاده کرد.

*مرحله اول: انتخاب بازیگران

در این مرحله بازیگران را انتخاب می‌کنیم.

*مرحله دوم: آماده سازی

در این مرحله دانش‌آموزانی را که برای نقش‌ها برگزیده‌ایم آماده می‌کنیم. برای آماده سازی بازیگران، باید نقش‌ها و ماهیت آن‌ها و فضای نمایشی را تشریح کنیم.

مرحله سوم: بیان اهداف به دانش‌آموزان و آماده سازی آنان

هدف از این مرحله متوجه کردن دانش‌آموزان است به فعالیت در شرف اجرا و تکالیفی که باید انجام دهند.

مرحله چهارم: اجرای نمایش

در مرحله حاضر، بازیگران مطابق با دستورالعمل‌های داده شده و با استفاده از متن نمایش به ایفای نقش می‌پردازند.

مرحله پنجم: طرح سؤال

در این مرحله تلاش می‌کنیم با توجه به رخدادهای نمایش سؤال مطرح کنیم.

مرحله ششم: توضیح و تعیین تکلیف

در این مرحله وقت می‌کنیم، تکلیف به اندازه‌ای باشد که دانش‌آموزان بتوانند به انجام دادن کار رغبت نشان دهند.

روش تدریس مبتنی بر روش مشاهده‌ای (پورسلطانی و همکاران، ۱۳۹۰)

بخش عمده‌ای از یادگیری کودکان از راه مشاهده کردن در خلال تعاملات اجتماعی حاصل می‌شود. یادگیری از راه مشاهده و تقلید را می‌توان فراگیری طبیعی رفتار تلقی کرد. یک مدل بر مشاهده چنان اثر می‌گذارد که رفتار بعدی مشاهده‌گر شبیه رفتار مدل می‌شود.

در درس‌های ۱، ۵، ۸، ۱۲ می‌توان از این روش تدریس استفاده کرد.

مراحل اجرای روش مشاهده‌ای

*نخستین گام فرایندهای توجهی

یادگیری مشاهده‌ای مستلزم توجه به یک مدل یا فعالیت مدل است.

*گام دوم فرایندهای یادداری

جنبه‌هایی از مدل، که مورد توجه مشاهده‌گر قرار گرفته است، در شکل نمادین در حافظه‌ی بلندمدت نگه‌داری می‌شود. مرور ذهنی، در طول مرحله‌ی یادداری به صورت یک کمک حافظه‌ی مهم عمل می‌کند.

*گام سوم فرایند تولیدی

مدل سازی مستلزم انتقال و تبدیل مفاهیم نمادین به کنش‌های آشکار است. یادگیرنده باید چندین جنبه‌ی فعالیت مدل را، که در حافظه شکل نمادین دارد، باز تولید کند.

*گام چهارم فرایندهای انگیزشی

فرایندهای انگیزشی معین می‌کنند که یادگیرنده رفتاری را که از راه مشاهده فراگرفته است، ابراز می‌دارد یا نه.

*گام پنجم فرایند فراگیری و عملکرد

پیامدهای رفتاری در شکل، تقویت و تثبیت نقش‌های تسهیل کننده در فراگیری رفتار مدل شده و اجرای آن تأثیر دارد.

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی (توصیفی)

با توجه به اینکه زبان‌آموزی بر نگرش شبکه‌ای استوار است، همه‌ی مهارت‌های زبانی به صورت درهم تنیده آموزش داده می‌شوند. یعنی هم‌زمان با آموزش مهارت‌های روخوانی یا شفاهی زبان، مقدمات مهارت‌های کتبی یا نوشتاری نیز آموخته می‌شود. پس ارزشیابی نیز باید با آموزش در هم تنیده باشد؛ ارزشیابی کیفی (توصیفی) این فرصت را در پایه‌ی سوم فراهم نموده است.

هدف از ارزشیابی، علاوه بر اندازه‌گیری میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموز، تکمیل فرایند آموزش نیز هست. بنابراین معلمان به جای اینکه پس از تدریس به ارزشیابی بپردازند، بهتر است در حین تدریس، در تکمیل فعالیت‌های خود از ارزشیابی بهره ببرند. در ارزشیابی کیفی، بازخوردها به صورت کیفی ارائه می‌گردد. معلمان در کلاس‌های آموزشی ضمن خدمت با مسائلی چون اهمیت، ضرورت، اهداف و ویژگی‌های ارزشیابی کیفی آشنا شده‌اند.

* معلمان با به کارگیری درست و منطقی ارزشیابی کیفی به عنوان ابزاری در خدمت آموزش می‌توانند امکان بهبود فرایند یادگیری را در محیط فعال و پویای کلاس فراهم آورند.

* معلمان با استفاده‌ی به موقع از ابزارهای ارزشیابی کیفی می‌توانند برای شناخت دقیق و همه‌جانبه‌ی فراگیران به اطلاعات معتبر و مستند دست یابند و براساس تفاوت‌های فردی آنان مقایسه‌ی بین دانش‌آموزان را حذف کنند و هرکس را با توجه به توانایی‌های خودش مورد سنجش و ارزیابی قرار دهند.

* در ارزشیابی کیفی با ارائه‌ی بازخوردهای مناسب می‌توان فضای روانی و عاطفی مطلوب را برای اولیا و دانش‌آموزان فراهم آورد.

* ارزشیابی کیفی فرصت خوبی برای شناخت استعدادهای دانش‌آموزان فراهم می‌کند و یک معلم متعهد با شناساندن این توانایی‌ها به بچه‌ها، فضای تقویت انگیزه‌ی یادگیری و مهارت خود ارزیابی و اعتماد به نفس را برای آنان ایجاد می‌کند.

* ارزشیابی امتحان گرفتن نیست بلکه دادن فرصت داوری و اندیشیدن درباره‌ی فرایند پیشرفت دانش‌آموز در همه‌ی مراحل آموزش است و صرفاً نتیجه‌ی آموزش مورد نظر نیست.

در این کتاب، متناسب با ساختار هر درس، نمونه‌ای از انواع ارزشیابی کیفی و ابزارهای گردآوری اطلاعات ارائه گردیده‌ی است که از طریق آن‌ها بهبود یادگیری، افزایش بهداشت روانی کلاس، حس مشارکت و اعتماد به نفس در دانش‌آموزان ایجاد می‌شود.

معلمان توجه داشته باشند که از همه‌ی ابزارهای ارزشیابی (مثل آزمون‌های عملکردی، پوشه‌ی کار، مشاهده، فهرست واری و...) به دور از افراط و با حفظ تعادل، بر اساس مقتضیات کلاس و نوع روش درس و روحیات دانش‌آموزان، استفاده کنند و از مداخله‌های مؤثر در مواقع لزوم بهره ببرند.

جدول نمای کلی روش‌ها و ابزار ارزشیابی (پیشنهادی)

شماره‌ی درس	عنوان درس	روش‌های تدریس (پیشنهادی)	ارزشیابی کیفی (پیشنهادی)
درس اول	یادآوری و گسترش واژه‌ها	گردش علمی نمایشی مشاهده‌ای	بیان شفاهی آموخته‌ها چک لیست
درس دوم	یادآوری و گسترش واژه‌ها مربوط به گروه‌های مختلف	پرسش و پاسخ بازی گردش علمی	ارزشیابی شفاهی با استفاده از کارت‌های تصویری، چک لیست
درس سوم	طبقه بندی معنایی واژه‌ها	پیش سازمان دهنده بازی پرسش و پاسخ	بیان شفاهی آموخته‌ها آزمون شناسایی
درس چهارم	درک مفهوم و کاربرد کلمه‌های "بله" و "خیر" در پرسش و پاسخ	پرسش و پاسخ ایفای نقش بازی	بیان شفاهی آموخته‌ها آزمون عملکردی، نمونه کار
درس پنجم	فعل‌های ساده‌ی لازم با فاعل سوم شخص مفرد در جمله‌های دو کلمه‌ای	ایفای نقش مشاهده‌ای نمایشی	ارزشیابی شفاهی با استفاده از کارت نوشته و تصویری، چک لیست
درس ششم	کلمه‌های جمع	بازی پرسش و پاسخ نمایشی	آزمون مداد کاغذی بیان شفاهی آموخته‌ها
درس هفتم	حرف ربط « و » بین کلمه‌ها	پرسش و پاسخ نمایشی بازی ایفای نقش	چک لیست آزمون عملکردی
درس هشتم	فعل‌های ساده‌ی لازم با فاعل سوم شخص جمع در جمله‌های دو کلمه‌ای	بازی ایفای نقش مشاهده‌ای	آزمون مداد کاغذی چک لیست
درس نهم	ضمیرهای فاعلی اول شخص مفرد و جمع با افعال ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	بازی ایفای نقش پرسش و پاسخ	ارزشیابی شفاهی با استفاده از کارت نوشته و تصویری، آزمون مداد کاغذی
درس دهم	ضمیرهای فاعلی دوم شخص مفرد و جمع با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	پرسش و پاسخ پیش سازمان دهنده بازی	ارزشیابی شفاهی با استفاده از کارت نوشته و تصویری، آزمون مداد کاغذی
درس یازدهم	ضمیرهای فاعلی سوم شخص مفرد و جمع با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	نمایشی بازی پرسش و پاسخ	آزمون مداد کاغذی آزمون شناسایی
درس دوازدهم	فعل‌های منفی ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	ایفای نقش بازی مشاهده‌ای	آزمون عملکردی آزمون مداد کاغذی

اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکردی درس زبان آموزی، جمله‌سازی در پایه‌ی اول مقدماتی

باتوجه به این که سیستم سامانه دانش‌آموزی از سوی سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور از سال تحصیلی ۹۶-۹۵ راه اندازی شده است و در این سامانه جدول اهداف و نشانه‌های تحقق و سطوح عملکردی همه‌ی درس‌ها از جمله؛ درس زبان آموزی، جمله‌سازی مربوط به پایه‌ی اول مقدماتی هم موجود می‌باشد.

لذا همکاران گرامی می‌توانند با مراجعه به این سامانه، سیاهه‌ی عملکردهای مربوط به این درس را که در سامانه دانش‌آموزی موجود و دسترسی آن برای هر همکار سهل الوصول است را خوانده و پس از مطالعه‌ی آن و با توجه به اهداف کلی و نشانه‌های تحقق و عناوین کارنامه مربوط به این درس، آن را برای هر دانش‌آموز در هر نوبت تکمیل نموده و در کارنامه دانش‌آموز منظور نمایید.

کارافزارهای آموزشی

استفاده از رسانه‌های آموزشی در فرایند تدریس، و به منظور دستیابی به اهداف آموزشی تأثیر چشمگیر دارد. لذا معلمان، متناسب با ساختار هر درس و روشی که برای تدریس انتخاب کرده‌اند به تهیه‌ی رسانه‌های مورد نیاز می‌پردازند و برای استفاده از ابزار و کارافزارهای آموزشی در موقعیت‌های یادگیری غیر از کلاس درس، فرصت‌های لازم را فراهم می‌کنند و به این ترتیب بر غنای آموزش و تسهیل امر یادگیری و ماندگاری و پایایی آموخته‌ها می‌افزایند.

در صفحه بعد جدولی تحت عنوان مواد و وسایل آموزشی آمده است برای این که معلمان را به خلق دیدگاه‌های جدید در این زمینه ترغیب نماید تا منطبق با وضعیت کلاس درس خود، کارافزارهای مناسب را در طراحی آموزشی بگنجانند و از یکنواختی در رفتار و یک صدایی در آموزش بپرهیزند و فضایی متنوع ایجاد کنند تا آموزش با "بازی و یادگیری" در آمیخته شود.

در فصل دوم کتاب، جدول مواد و کارافزارهای آموزشی تکرار نشده است اما در لابه‌لای پیشنهادهایی برای تدریس هر درس به فراخور ویژگی محتوا به رسانه‌های کمک آموزشی اشاره شده است.

جدول مواد کمک آموزشی مورد نیاز برای هر درس (پیشنهادی)

عنوان	رسانه و ابزار
درس اول : یادآوری و گسترش واژه‌ها	کارت تصویری اماکن، اشیاء، فیلم، وسایل مختلف موجود در محیط اطراف
درس دوم : یادآوری و گسترش واژه‌ها مربوط به گروه‌های مختلف	کارت تصویری اشیاء، میوه‌ها، حیوانات و...، عکس اعضای خانواده ماکت و یا اسباب بازی اعضای گروه‌های مختلف (میوه‌ها، جانوران، ظروف و...)
درس سوم : طبقه بندی معنایی واژه‌ها	اشیاء و وسایل مختلف، اسباب بازی، انواع میوه‌ها و خوراکی‌ها، فیلم، ماکت، انیمیشن، کارت تصویری و نوشتاری مشاغل، اماکن، میوه‌ها و ...
درس چهارم : درک مفهوم و کاربرد کلمه‌های "بله" و "خیر" در پرسش و پاسخ	کارت نوشتاری و تصویری "بله" و "خیر"، کارت تصویرهای مختلف، اشیاء، حیوانات، میوه‌ها و...، فیلم، انیمیشن، اسباب بازی
درس پنجم : فعل‌های ساده‌ی لازم با فاعل سوم شخص مفرد در جمله‌های دو کلمه‌ای	کارت نوشتاری و تصویری، کتاب داستان تصویری، فیلم، انیمیشن
درس ششم : کلمه‌های جمع	کارت نوشتاری و تصویری، اشیاء و وسایل مختلف، اسباب بازی، میوه‌ها و...
درس هفتم : حرف ربط « و » بین کلمه‌ها	کارت نوشتاری و تصویری، اشیاء و وسایل مختلف، اسباب بازی
درس هشتم : فعل‌های ساده‌ی لازم با فاعل سوم شخص جمع در جمله‌های دو کلمه‌ای	کارت نوشتاری و تصویری، کتاب داستان، فیلم یا انیمیشن، کتاب داستان
درس نهم : ضمیرهای فاعلی اول شخص مفرد و جمع با افعال ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	کارت نوشتاری و تصویری، کتاب داستان، داستان‌های تصویری و سریالی
درس دهم : ضمیرهای فاعلی دوم شخص مفرد و جمع با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	کارت نوشتاری و تصویری، فیلم یا انیمیشن، تصویرهای مختلف
درس یازدهم : ضمیرهای فاعلی سوم شخص مفرد و جمع با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	کارت نوشتاری و تصویری، کتاب داستان، فیلم، داستان‌های تصویر سریالی، عروسک‌های انگشتی و نمایشی
درس دوازدهم : فعل‌های منفی ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	کارت نوشتاری و تصویری، فیلم، اشیاء، وسایل مختلف

بخش دوم

بررسی درس‌ها

درس اوّل

عنوان: یادآوری و گسترش واژه‌ها

هدف: آشنا ساختن دانش‌آموزان با نام اشیاء، افراد و ... در محیط پیرامونی خود و گسترش دانش‌زبانی دانش‌آموزان از واژه‌ها

انتظارات: در پایان از دانش‌آموزان انتظار می‌رود که:

- اشیاء، افراد و ... موجود در محیط خود را بشناسد.
- با درک نام اشیاء، افراد و ... موجود در محیط خود آن‌ها را نشان دهند.
- نام اشیاء، افراد و ... را بیان کنند و در تعامل‌های روزمره‌ی خود به کار ببرند.

وسایل: اشیاء، افراد و ... در محیط کلاس، دبستان، حیاط، بیرون از فضای آموزشی و ..

روش‌های تدریس پیشنهادی: گردش علمی، نمایشی، مشاهده‌ای و ...

جدول زمان‌بندی پیشنهادی

عنوان درس	زمان تدریس	هفته
یادآوری و گسترش واژه‌ها	۳ ساعت	هفته‌ی اوّل
یادآوری و گسترش واژه‌ها	۳ ساعت	هفته‌ی دوم

پیشنهادهایی برای تدریس

برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس از فعالیت‌های متنوع زیر می‌توانید استفاده کنید:

- گردش در محیط پیرامون و درخواست از دانش‌آموزان برای نشان دادن و سپس بیان نام اشیا، افراد و ... ؛
- نشان دادن تصاویر به دانش‌آموزان، نامیدن یک شیء، فرد، ... تا دانش‌آموز آن‌ها نشان دهد. سپس نامیدن آن‌ها توسط هر دانش‌آموز ؛
- قرار دادن دانش‌آموزان در دو یا چند گروه و ایجاد رقابت در بین آن‌ها برای نشان دادن یا نامیدن اشیا، افراد و ... در محیط اطراف خود. افراد، اشیا، و ... محیط پیرامون دانش‌آموزان می‌توانند موارد زیر باشند:
- همه‌ی چیزهایی که در حیاط دبستان است.
- همه‌ی خوراکی‌هایی که دانش‌آموزان همراه خود دارند؛
- پوشاکی که دانش‌آموزان بر تن دارند ؛
- همه‌ی افرادی که در دبستان کار می‌کنند (مدیر، معاون، آموزگار، خدمتگزار و ...) ؛
- نوشت افزارهای دانش‌آموزان (مانند کتاب، دفتر، مداد، مدادرنگی) ؛
- چیزهایی که در یک پارک می‌بینند ؛
- چیزهایی که در یک ناوایی می‌بینند ؛
- نقاشی یا چسباندن تصاویر و برچسب‌های افراد، اشیا و ... آموزش داده شده در دفتر یا دیوار، در پایان هر فعالیت و مرور و تکرار آن‌ها در کلاس و خانه ؛
- نمایش فیلم، پویانمایی (انیمیشن) و ... مورد علاقه‌ی دانش‌آموزان و ایجاد فرصت برای تعاملات دو جانبه برای نشان دادن یا بیان نام افراد، اشیا و ... ؛
- اجرا دادن و اجرای بازی‌هایی که توجه دانش‌آموزان را به شیء خاص (بازی صندلی خالی)، فرد خاص (بازی گرگ به هوا) و رنگ خاص (گرگ رنگی به چه رنگی) جلب کند و به درک و بیان نام آن‌ها تأکید شود.

نکته‌های تدریس

*از شناسایی و درک نام هر مورد آموزشی از طریق شنیدن، گفتار خوانی و لب خوانی و ... مطمئن شوید، سپس بیان نام هر مورد را از دانش‌آموزان بخواهید.

*از آن جایی که دانش‌آموزان در پایه‌ی اول تحصیل می‌کنند و کسب پیش زمینه‌های خواندن و کمک به رشد مراحل خواندن ضروری است. از کارت‌ها و برچسب‌های نوشتاری در طی فرایند یاددهی - یادگیری استفاده کنید.

*تعامل با خانواده‌ی دانش‌آموزان، داشتن جلسه‌هایی برای آموزش و توجیه آن به منظور اجرای فرایند آموزش این دانش‌آموزان کاملاً ضروری است.

*فرصت تکرار و یادآوری واژه‌های آموزش داده شده، در چارچوب گفت‌وگوها و تعاملات شفاهی در همه‌ی محیط‌های طبیعی زندگی دانش‌آموزان فراهم شود.

*یادآوری و گسترش دانش زبانی واژه‌ها دانش‌آموزان با آموزش‌های قبلی آن‌ها در دوره‌ی پیش‌دبستانی هماهنگ باشد.

*در فرایند یاددهی - یادگیری برای آموزش نام اشیاء، افراد و ... آن واژه‌ها در قالب جمله‌های کوتاه و ساده به کار روند و از تکرار یک نام به تنهایی برای آموزش خودداری گردد. مثال: این کفش است، کفش باز شد و ...

دانستنی‌های معلّم: تمرین‌های کتاب درسی زبان آموزی، جمله‌سازی

تمرین ۱: ببین، بشنو و بگو .

هدف از این تمرین درک شنیداری (گفتار خوانی)، درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر و بیان شفاهی است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: برای انجام دادن صحیح این تمرین به همراه دانش‌آموزان، مطابق با شرح داده شده در پایین صفحه همین تمرین در کتاب درسی عمل نمایید. (بیان نوشتاری در این تمرین در نظر نیست.)

یادآوری می‌شود دانش‌آموزان کلاس اوّل مقدماتی باید پیش‌نیازهای این درس را در مقطع پیش‌دبستان آموخته باشند تا بتوانند این تمرین را به راحتی حل کنند. در غیر این صورت برای سهولت در اجرای این تمرین و تمرین‌های بعدی، یک بار دیگر واحد کارهای آمادگی را در کلاس دوره نمایید.

تمرین ۲

هدف از این تمرین شناسایی، درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک و بیان شفاهی است. برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هردانش‌آموز بخواهید تا وسایل داخل کیف خود را نگاه کند، نام ببرد و تصویر هر کدام را نقاشی کند. در صورتی که در کلاس، دانش‌آموزی دارید که قادر به کشیدن تصویرها نیست، می‌توانید از عکس‌ها و برچسب‌های آماده‌ی موجود در بازار استفاده نمایید.

تمرین ۳

هدف از این تمرین شناسایی، درک و بیان مکانی به نام مسجد است. برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: هر دانش‌آموز نقطه‌چین‌های مورد نظر را به هم وصل کند و پس از وصل و کامل شدن تصویر موردنظر (مسجد)، نام آن را به تنهایی یا با کمک شما بگوید.

تمرین ۴

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک و بیان شفاهی است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: دانش‌آموز کلاس اول مقدماتی در سال قبل و در مقطع پیش دبستان با واحدکار نان به خوبی آشنا شده و آن را آموخته است. اکنون او با مشاهده‌ی تصویر نانواپی و با راهنمایی شما باید بتواند چیزهایی در نانواپی می‌بیند نام ببرد، درک کند و تصویر آن‌ها را نقاشی کند.

تمرین ۵

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک و بیان شفاهی است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: دانش‌آموزان آنچه در تصویر موردنظر (میوه فروشی) می‌بینند، نامشان را با کمک و راهنمایی شما بیان نمایند و سپس تصویر هر کدام را نقاشی کنند. در صورتی که در کلاس، دانش‌آموزی دارید که قادر به کشیدن تصویرها نیست، می‌توانید از عکس و برجسب‌های آماده و موجود در بازار استفاده نمایید. یا این که از روی تصویر مورد نظر کپی بگیرید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا آن را قیچی کنند و بچسبانند.

درس دوم

عنوان: یادآوری و گسترش واژه‌ها مربوط به گروه‌های مختلف

هدف: آشنا ساختن دانش‌آموزان با نام مواردی که به یک گروه متعلق است و قرار دادن آن‌ها در کنار هم (گروه‌ها: میوه‌ها، حیوانات، خوراکی‌ها، وسایل نقلیه، شغل‌ها، افراد خانواده، اشیا و ...).

انتظارات: در پایان از دانش‌آموزان انتظار می‌رود که:

- موارد متعلق به هر گروه را بازشناسایی کنند (جداسازی کنند) و آن‌ها را در کنار هم قرار دهند.
- با شنیدن نام یک میوه، یک حیوان و ... آن را نشان دهند.
- نام هر مورد نشان داده شده مانند یک میوه، یک حیوان و ... را بیان کنند و در تعامل‌های روزمره خود به کار ببرند.

وسایل: اسباب بازی، ماکت با تصویر.

روش‌های تدریس پیشنهادی: بازی، پرسش و پاسخ، گردش علمی

جدول زمان بندی پیشنهادی

عنوان درس	زمان تدریس	هفته
یادآوری و گسترش واژه‌های مربوط به گروه‌های مختلف	۳ ساعت	هفته‌ی اوّل
یادآوری و گسترش واژه‌های مربوط به گروه‌های مختلف	۳ ساعت	هفته‌ی دوم

پیشنهادهایی برای تدریس

برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس از فعالیت‌های مختلف زیر می‌توانید استفاده کنید:

* آوردن موارد مختلفی از گروه‌های متفاوت (اشیاء، میوه‌ها و ...) که برای دانش‌آموزان جذابیت دارند، به کلاس و نشان دادن هر یک از آنها به دانش‌آموزان.

چگونگی تعامل مربی با دانش‌آموزان در نمونه‌ی زیر آمده است:

- این چیست؟ مداد با چه می‌نویسیم؟ مداد چه چیزی روی میز است؟ مداد
- مداد کو؟ مداد را نشان بده. مداد را بردار. مداد را بده.

سپس در ادامه:

- مربی نام مداد را تکرار می‌کند.
  - مربی و دانش‌آموزان نام مداد را با هم تکرار می‌کنند.
  - مربی نام مداد را بیان می‌کند و دانش‌آموزان پس از او نام‌ها را تکرار می‌کنند.
  - هر دانش‌آموز به تنهایی نام مداد را می‌گوید.
- نشان دادن نمونه‌ای از هر گروه به دانش‌آموزان و راهنمایی آن‌ها برای جدا کردن اشیاء، میوه‌ها و... از هم و قرار دادن آن‌ها در کنار هم (بیان نام هر گروه لازم نیست).

سپس نشان دادن و نامیدن موارد کنار هم قرار داده شده، مانند سیب، انار / قرمز، آبی / مداد، دفتر

*قرار دادن کارتی که تصاویری از یک گروه و نام گروه روی آن است بر روی تابلو و راهنمایی دانش‌آموزان برای گذاشتن تصاویر یا ماکت مربوط در زیر آن با نام هر تصویر یا ماکت و نشان دادن آن توسط دانش‌آموز و در انتها گفتن نام همه‌ی آن‌ها .

*راهنمایی دانش‌آموزان برای پرسیدن از یکدیگر برای نشان دادن یا نامیدن ؛

*تهیه‌ی کتابچه یا سوراخ کردن کارت‌های تصویری و پیوستن آن‌ها به یکدیگر (شکل مار یا قطار) براساس واژه‌های آموخته شده‌ی دانش‌آموزان و استفاده از آن‌ها در منزل و مدرسه در جهت ایجاد انگیزه، تمرین و تکرار

نکته‌های تدریس

*هدف از این تمرین، گسترش گنجینه‌ی واژه‌های دانش‌آموزان و درک و بیان آن‌هاست. ضمن آن که بتوانند براساس دانش ذهنی و زبانی خود واژه‌ها را در گروه‌های مختلف جداسازی کنند و قرار دهند. در این مرحله اختصاص دادن نام به این گروه‌ها تحت عنوان میوه، حیوان و ... لازم نیست.

*وقتی صحبت از بیان گفتاری و نامیدن می‌شود، متناسب با توانایی و میزان آفت شنوایی دانش‌آموزان خود انتظار داشته باشید. در عین حال حداکثر توانایی آن‌ها را برای درک و بیان به کار گیرید.

*استفاده از نوشتار به دانش‌آموزان آسیب دیده‌ی شنوایی در کسب آمادگی برای خواندن و نوشتن کمک می‌کند. پس بهتر است در هنگام تدریس نام هر چیز در قالب کارت نوشته به دانش‌آموزان ارائه گردد یا نامشان در زیر تصاویر نوشته شده باشد.

*در اجرای فرایند یاددهی-یادگیری توجه داشته باشید فعالیت‌ها ابتدا توسط شما، سپس با همراهی و راهنمایی شما و در آخر توسط دانش‌آموزان و در تعامل با یکدیگر به اجرا در می‌آید.

دانستنی‌های معلم: تمرین‌های کتاب درسی زبان آموزی، جمله‌سازی

تمرین ۱: ببین، بشنو و بگو.

هدف از این تمرین درک شنیداری (گفتار خوانی)، درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر و بیان شفاهی است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: برای انجام دادن صحیح این تمرین به همراه دانش‌آموزان، مطابق با شرح داده شده در پایین صفحه همین تمرین در کتاب درسی عمل نمایید (بیان نوشتاری در این تمرین در نظر نیست).

دانش‌آموزان کلاس اول مقدماتی می‌بایست پیش‌نیازهای این درس را در مقطع پیش‌دبستان آموخته باشند تا بتوانند این تمرین را به راحتی حل کنند. در غیر این صورت برای سهولت در اجرای این تمرین و تمرین‌های بعدی، یک بار دیگر واحد کارهای آمادگی را در کلاس دوره نمایید.

تمرین ۲

هدف از این تمرین شناسایی، درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک و بیان شفاهی نام هر حیوان است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هر دانش‌آموز بخواهید که سایه‌ها را رنگ کند و پس از رنگ آمیزی و کامل شدن شکل، نام هر حیوان را بگوید.

تمرین ۳

هدف از این تمرین شناسایی، درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک و بیان شفاهی است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرها خوب نگاه کنند و جای وسایل، چیزها و حیوان‌هایی در سمت راست می‌بینند در تصویرهای سمت چپ بیابند و با خطی آن‌ها را به هم وصل کنند و در حین اجرای این فعالیت نام آن‌ها را بگویند و درک کنند.

تمرین ۴:

هدف از این تمرین شناسایی، درک و بیان شفاهی نام اعضای گروه‌های مختلف است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هر دانش‌آموز بخواهید که مانند نمونه به هر ردیف نگاه کنند و از چپ به راست چیزهایی را که به هر گروه مربوط است، را ابتدا با کمک و راهنمایی شما بیان کنند، سپس تصویر آن را در هر ردیف نقاشی کند. در صورتی که در کلاس، دانش‌آموزی دارید که قادر به کشیدن تصویرها نیست می‌توانید از عکس و برچسب‌های آماده و موجود در بازار استفاده نمایید.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر است:

*مداد - تراش - پاک‌کن - دفتر

*قایق - اتوبوس - موتور - ماشین و...

*شیر - آب‌نبات - شکلات و هر خوراکی دیگری که می‌شناسد .

*گوش - دست - پا - چشم و ...

*ماشین اسباب بازی - بد مینتون - توپ فوتبال - طناب و ...

تمرین ۵

هدف از این تمرین شناسایی، درک دیداری و بیان شفاهی نام اعضای گروه‌های مختلف است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هر دانش‌آموز بخواهید به واگن‌های قطار نگاه کند. سپس تصویرهای نمادینی را که در پایین هر واگن کشیده شده است، با دقت ببیند و با کمک و راهنمایی شما نام هر گروه را بگوید و تصویرهای مربوط به آن‌ها را از قسمت پایین تصویر مورد نظر انتخاب کند. سپس از انتهای کتاب همان تصویرها را یک به یک جدا سازد و در داخل واگن‌های قطار بچسباند و نام هر کدام را بگوید و درک نماید.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر است:

*واگن پوشاک : پیراهن پسرانه، پیراهن دخترانه، شلوار

*واگن حیواناتها : خرس، ببر، روباه

*واگن مشاغل : دکتر، نانوا، آموزگار

*واگن وسایل : یخچال، صندلی، تلویزیون

تمرین ۶

هدف از این تمرین شناخت، درک و بیان شفاهی نام اعضای خانواده است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: قبل از این که این تمرین را آموزش دهید از هر دانش‌آموز بخواهید تا برای جلسه‌ی بعدی عکس افرادی با آنها زندگی می‌کند، به همراه خودش به کلاس بیاورد.

سپس در جلسه‌ای که قرار است این تمرین در کلاس اجرا شود از آنها بخواهید که عکس اعضای خانواده‌اش را در درون قاب‌ها بچسباند و نام هریک از اعضای خانواده‌ی خود را بیان کند.

درس سوم

عنوان: طبقه بندی معنایی واژه‌ها

هدف: آشنا ساختن دانش‌آموزان با نام هر گروه و قرار دادن موارد متعلق به هر گروه در کنار هم، با توجه به عنوان گروه‌ها (نام گروه‌ها: میوه، حیوان، خوراکی، پوشاک و لباس، وسایل نقلیه و ...).

انتظارات: در پایان از دانش‌آموزان انتظار می‌رود که:

- با شنیدن نام یک گروه موارد متعلق به آن گروه را نشان دهند و بگویند (مانند میوه ← سیب، انار و ...).
- با نشان دادن و گفتن موارد متعلق به هر گروه، آن گروه را نشان دهند و بگویند (مانند سیب، انار، پرتقال ← میوه).

وسایل: اشیا، میوه، خوراکی، ماکت، تصاویر، افراد

روش‌های تدریس پیشنهادی: پیش سازمان دهنده، بازی، پرسش و پاسخ و ...

جدول زمان بندی پیشنهادی

عنوان درس	زمان تدریس	هفته
طبقه بندی معنایی واژه‌ها	۳ ساعت	هفته اول
طبقه بندی معنایی واژه‌ها	۳ ساعت	هفته دوم

پیشنهادهایی برای تدریس

برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس از فعالیت‌های مختلف زیر می‌توانید استفاده کنید:

*انتخاب یک گروه، نامیدن آن و نشان دادن تصویری که نماینگر آن گروه است به دانش‌آموزان. سپس راهنمایی ایشان برای جدا کردن زیر گروه‌های آن و دادن آن‌ها به معلم. موارد متعلق به گروه‌ها به صورت شکل واقعی (سیب)، ماکت (ماکت سیب) یا تصویر (تصویر سیب) بر روی میز قرار گرفته‌اند. نام گروه با هر بار جدا کردن زیرگروه مربوط تکرار می‌شود. مثال برای میوه: سیب، میوه است، پرتقال میوه است و ...

*قرار دادن شکل یا تصویر نمادی از دو گروه بر روی تابلو و بیان نام یک گروه تا هر دانش‌آموز یکی از موارد زیرگروه را (شکل واقعی، ماکت، تصویر) بردارد و آن را در زیرگروه گفته شده قرار دهد. مثال: معلم می‌گوید میوه و دانش‌آموز موز را برمی‌دارد و زیر تصویر نمادی گروه میوه قرار می‌دهد.

*راهنمایی دانش‌آموزان برای جدا سازی موارد مختلف متعلق به گروه‌ها، که به صورت درهم بر روی میز قرار گرفته‌اند. سپس گذاشتن شکل یا تصویر نمادی نام گروه در بالای آن و بیان نام آن توسط دانش‌آموزان.

*گروه بندی دانش‌آموزان و ایجاد رقابت برای نامیدن هر مورد روی میز و بیان اینکه متعلق به کدام گروه است و گذاشتن آن‌ها در جای مشخص شده. مثال: مربی می‌گوید این چیست؟ دانش‌آموز می‌گوید: سیب. مربی می‌گوید مربوط به کدام گروه است؟ (نشان بده، بگو، قرار بده). دانش‌آموز سبد میوه را نشان می‌دهد و می‌گوید: سیب و آن را داخل سبد میوه‌ای که نماد گروه میوه بر روی آن است قرار می‌دهد.

*ارائه تمرین‌هایی به صورت نقاشی کردن، وصل کردن و چسباندن بر روی تابلو یا دفتر نقاشی دانش‌آموزان، مانند: زیر نام و شکل نمادی هر گروه، زیرگروه‌هایش (اعضای گروه) را نقاشی کنند.

نکته‌های تدریس

*وقتی دانش‌آموزان مطابق با درس دوم توانایی جداسازی، درک و بیان نام اعضای یک گروه را کسب کردند، این امکان برایشان فراهم می‌گردد تا با نام گروه آشنا شوند. با این کار توانایی دسته بندی و نام‌گذاری آموخته‌ها در ذهن به آن‌ها آموزش داده می‌شود.

*در آمار کار نام هر گروه به همراه تصویر (و نوشتار آن) ارائه می‌شود و در مراحل بعد تنها از دانش‌آموزان می‌خواهیم با توجه به نام گفته شده تکلیف مورد نظر را اجرا دهند (درک نام مقدم بر بیان آن است).

*در پایان همه‌ی فعالیت‌ها مطابق هدف و انتظارات این درس، هر دانش‌آموز باید بتواند نشان دهد یا بگوید که چه مواردی (تصویر یا کلمه‌ی بیان شده) مربوط به یک گروه است. همچنین برای هر گروه عنوان شده موردی را نشان دهد یا بگوید.

*گزینش گروه‌ها برای معرفی به دانش‌آموزان بر عهده‌ی معلم است که متناسب با سطح توانایی‌های درکی و زبانی ایشان نوع و تعداد گروه‌ها را تعیین کند و آموزش دهد.

*بهتر است شکل نوشتاری نام گروه‌ها و اعضای آن‌ها در کنار تصاویر وجود داشته باشد.

*در ابتدا، نام یک گروه به دانش‌آموزان معرفی شود و سپس گروه بعدی. در مرحله‌ی بعد این دو گروه در کنار هم گذاشته می‌شوند و تکالیف مربوط آن‌ها ارائه می‌گردد. سپس به مرور به تعداد گروه‌ها را اضافه کنید (منظور این است که در همان ابتدا نام چندین گروه با هم به دانش‌آموز ارائه نشود).

*اگر دانش‌آموزی به هیچ وجه توانایی درک و بیان شفاهی را نداشت از تصویر، نوشتار و اشاره‌های کلی استفاده کنید. در عین حال برای این‌که دانش‌آموز به درک و بیان شفاهی برسد تلاش و برنامه‌ریزی صورت گیرد.

*در اجرای فرایند یاددهی-یادگیری توجه داشته باشید فعالیت‌ها ابتدا توسط شما، سپس با همراهی و راهنمایی شما و در آخر توسط دانش‌آموزان و در تعامل با یکدیگر به اجرا می‌آیند.

دانستنی‌های معلّم: تمرین‌های کتاب درسی زبان آموزی، جمله‌سازی

تمرین ۱

هدف از این تمرین درک شنیداری (گفتار خوانی)، درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر و بیان شفاهی نام گروه (اعضای بدن) است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: هر دانش‌آموز اعضای بدن خود را به خوبی می‌شناسد و در مقطع پیش دبستان نام آن‌ها را یاد گرفته است. در این جا با نشان دادن قسمت‌های مختلف بدن این تصویر، نام هر عضو را بگوید و درک نماید و در پایان حل این تمرین، نام گروه آن را (اعضای بدن) با راهنمایی شما بیان کند.

تمرین ۲

هدف از این تمرین، درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک و بیان شفاهی نام گروه است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان کلاس خود بپرسید شغل‌هایی در این تصویرهایی می‌بینید، نامشان را برایم بگویید و در حین اجرا این فعالیت توسط دانش‌آموزان، بر نام گروه این تصاویر تأکید نمایید.

تمرین ۳

هدف از این تمرین شناسایی، درک شنیداری (گفتار خوانی)، درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک و بیان شفاهی نام گروه (وسایل نقلیه) است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هر دانش‌آموزان بخواهید که وسایل نقلیه‌ای در تصویر می‌بیند، نشان بدهد و نام تک‌تک آن‌ها را بگوید و درک کند.

تمرین ۴

هدف از این تمرین شناسایی، درک و بیان شفاهی نام گروه است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: پس از آن که شما سؤال مورد نظر را برای دانش‌آموزان خواندید، آن‌ها نام رنگ‌هایی در تصویر مربوط می‌بینند بگویند و درک کنند. یادآوری می‌شود دانش‌آموزان، واحد کار رنگ‌ها را در مقطع پیش‌دبستان آموخته‌اند و در این تمرین با توجه به آموخته‌های قبلی نام گروه آن‌ها (رنگ‌ها) را یاد می‌گیرند.

تمرین ۵

هدف از این تمرین شناسایی، درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک و بیان شفاهی نام گروه‌های مختلف است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: دانش‌آموزان به تصویرها خوب نگاه کنند و هر تصویر از سمت راست را به گروه خودش، که در سمت چپ قرار دارد، وصل نمایند و نام آن را بگویند.

تمرین ۶

هدف از این تمرین شناسایی، درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک و بیان شفاهی مکان‌ها و پرنده‌هاست.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: دانش‌آموزان با توجه نام گروهی که شما در کلاس بیان می‌نمایید تصویرهای مورد نظر را پیدا کنند و دور آن‌ها خط بکشند و نامشان را بیان و درک نمایند.

تمرین ۷

هدف از این تمرین شناسایی، درک و بیان شفاهی و درک شنیداری (گفتارخوانی) و وصل کردن نام هر گروه به تصویرش است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: دانش‌آموزان چون هنوز به سطح نوشتاری کلمه‌های داده شده نرسیده‌اند و خواندن حروف الفبا را به طور کامل یاد نگرفته‌اند، لازم است شما نام هر گروه را بخوانید و آن‌ها با هدایت و راهنمایی شما تصویر مرتبط با آن گروه را پیدا کنند و وصل نمایند و نام هر گروه را به صورت شفاهی بیان نمایند.

تمرین ۸

هدف از این تمرین درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک و بیان شفاهی است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هر دانش‌آموز بخواهید به تصویر مورد نظر خوب دقت کند و با توجه به آموخته‌های قبلی و جدید، تصویرهای خواسته شده را نقاشی کند و درحین انجام دادن این کار، نام هر گروه را بیان کند و درک نماید.

تذکر: در صورتی که در کلاس، دانش‌آموزی دارید که قادر به کشیدن تصویرها نیست، می‌توانید از عکس و برچسب‌های آماده و موجود در بازار استفاده نمایید.

تمرین ۹

هدف از این تمرین شناسایی، درک و بیان شفاهی نام گروه (حیوان) است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هر دانش‌آموز بخواهید تا نام تک‌تک حیوان‌ها را در حین رنگ‌آمیزی بیان نماید و در پایان کار نام گروه آن‌ها را بگوید و درک کند.

تمرین ۱۰

هدف از این تمرین درک و بیان شفاهی است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: دانش‌آموزان درباره‌ی گروه‌های داده شده با کمک اعضای خانواده‌ی خود تحقیق کنند و چند تصویر مرتبط برای هر گروه را در جلسه‌ی بعدی با خود به کلاس بیاورند و با هدایت و راهنمایی شما آن‌ها را در جاهای مشخص شده بچسبانند و یا نقاشی آن را بکشند و همزمان نامشان را بگویند.

تمرین ۱۱

هدف از این تمرین شناسایی، درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک و بیان شفاهی نام گروه و اعضای آن است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: برگه‌ی تصاویر رنگی این صفحه را از آخر کتاب در اختیار تک‌تک دانش‌آموزان قرار دهید. سپس با بیان نام هر گروه از آن‌ها بخواهید تصویرهای مربوط به آن گروه را جدا کنند و در ردیف مورد نظر، با هدایت و راهنمایی شما، بچسبانند و در صورت توانایی آن‌ها نقاشی کنند و همزمان بر نام هر گروه تأکید کنید و از آن‌ها بخواهید که نام هر گروه را بیان نمایند.

درس چهارم

عنوان: درک مفهوم و کاربرد کلمه‌های "بله و خیر" در پرسش و پاسخ

هدف: آشنا ساختن دانش‌آموزان با مفهوم و کاربرد کلمه‌های "بله" و "خیر" در پرسش و پاسخ

انتظارات: در پایان از دانش‌آموزان انتظار می‌رود:

با درک مفهوم کلمه‌های "بله (آره) و خیر (نه)" آن‌ها را در هنگام پاسخ‌گویی به کار ببرند.

وسایل: کارت نوشته‌های "بله و خیر"، تصاویر، اشیا و ...

روش‌های تدریس پیشنهادی: پرسش و پاسخ، ایفای نقش، بازی و ...

جدول زمان‌بندی پیشنهادی

عنوان درس	زمان تدریس	هفته
درک و مفهوم کاربرد کلمه‌های "بله و خیر" پرسش و پاسخ	۳ ساعت	هفته‌ی اوّل
درک و مفهوم کاربرد کلمه‌های "بله و خیر" پرسش و پاسخ	۳ ساعت	هفته‌ی دوم

پیشنهادهایی برای تدریس

برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس از فعالیت‌های مختلف زیر می‌توانید استفاده کنید:

*تهیه‌ی شکلک‌های مقوایی با دو رنگ قرمز و سبز برای کلمه‌های "بله" و "خیر" و بازی کردن با آنها با دانش‌آموزان (که نشان دادن هر شکلک کلمه‌های بله یا خیر به دانش‌آموزان، با راهنمایی معلم جهت بیان کردن و نشان دادن حرکات بدنی).

*فراهم آوردن و استفاده از موقعیت‌های مختلفی که پرسش‌ها با کلمه‌های "بله و خیر" پاسخ داده می‌شوند، مانند پرسش‌های شفاهی ساده در مورد هر دانش‌آموز (صبحانه خوردی؟، خوراکی آوردی؟، با مامان آمدی؟ و ...)

*نشان دادن یک شی، حیوان یا تصویر آنها (گره دم دارد؟، گره نوک دارد؟ و ...).

*نمایش یک فیلم پویانمایی (انیمیشن): لیوان افتاد؟ مامان بوس کرد؟ و ...

*شکلک‌ها و کلمه‌های "بله و خیر" در دسترس دانش‌آموزان قرار می‌گیرد:

-روی کف دست دانش‌آموزان کشیده شده‌اند.

-روی میزشان چسبانده شده است.

-به صورت یک پلاکارد در اختیارشان گذاشته شده است.

نکته‌های تدریس

*معلم گرامی، دقت داشته باشید که در اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس از موضوعاتی استفاده کنید که دانش‌آموز کاملاً با آنها آشناست و جزو دانش ذهنی و زبانی اوست، یعنی از موضوعاتی که درباره‌ی آنها اطلاعاتی ندارد و برایش نا آشناست، سؤال نشود.

*هم معنایی و کاربرد کلمه‌های "بله و آره" و "خیر و نه" به دانش‌آموزان توضیح داده می‌شود.

*در آغاز آموزش از حرکات بدنی، مانند حرکت سر و دست در هنگام پاسخ "بله و خیر"، استفاده کنید.

*موضوع این درس از موارد بسیار کاربردی برای آموزش سایر درس‌ها، به ویژه صورت منفی افعال است.

*ساختن شکل‌هایی برای کلمه‌های "بله و خیر"، به صورتی که شکل نوشتاری آنها نیز ارائه شده است، شما را در اجرای فرایند یاددهی - یادگیری بسیار کمک می‌کند.

*پس اول، مراحل از آزمایش لازم است. دانش‌آموزان با راهنمایی شما نقش پرسش‌گر را ایفا کنند و با شما و سایرین طرح سؤال می‌کنند. البته انتظارات متناسب با سطح توانایی فرد دانش‌آموز متفاوت است.

دانستنی‌های معلّم: تمرین‌های کتاب درسی زبان آموزی، جمله‌سازی

تمرین ۱

هدف از این تمرین درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر و پاسخ کوتاه به پرسش‌ها با بیان شفاهی کلمه‌ی "بله" و "خیر" است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: شما پرسش‌ها را می‌خوانید و دانش‌آموزان پاسخ هر پرسش را با بله یا خیر به شکل شفاهی بیان می‌کنند و تصویر آن را نشان می‌دهند.

در این تمرین دانش‌آموزان چون هنوز به سطح نوشتاری کلمه‌های داده شده نرسیده‌اند و خواندن حروف الفبا را به طور کامل یاد نگرفته‌اند، پرسش‌ها را صرفاً خود آموزگار کلاس یا کمک مربی مطرح کند و بخواند.

تمرین ۲

هدف از این تمرین درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک دیداری و درک و بیان شفاهی است. -
برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: دانش‌آموزان تصویر را به دقت نگاه کنند و آموزگار کلاس طرح سؤال می‌کند و آن‌ها با توجه به تصویر مورد نظر پاسخی با به کار بردن بله یا خیر می‌دهند و با هدایت و راهنمایی شما پرسش را با خطی به جواب آن وصل می‌نمایند.

درس پنجم

عنوان: فعل‌های ساده‌ی لازم با فاعل سوم شخص جمع، در جمله‌های دو کلمه‌ای

هدف: آشنا ساختن دانش‌آموزان با مفهوم و کاربرد فعل‌های ساده‌ی لازم با فاعل سوم شخص مفرد در جمله‌های دو کلمه‌ای است.

انتظارات: در پایان، از دانش‌آموزان انتظار می‌رود:

با درک مفهوم فعل‌های ساده‌ی لازم، با فاعل سوم شخص مفرد، آن‌ها را در جمله‌های دو کلمه‌ای بیان کنند و بخوانند (کل خوانی کنند).

وسایل: افراد، تصاویر، فیلم، کارت نوشته‌ها

روش‌های تدریس پیشنهادی: ایفای نقش، مشاهده‌ای - نمایشی و ...

جدول زمان‌بندی پیشنهادی

عنوان درس	زمان تدریس	هفته
فعل‌های ساده‌ی لازم با فاعل سوم شخص مفرد در جمله‌های دو کلمه‌ای	۳ ساعت	هفته‌ی اوّل
فعل‌های ساده‌ی لازم با فاعل سوم شخص مفرد در جمله‌های دو کلمه‌ای	۳ ساعت	هفته‌ی دوم

پیشنهادهایی برای تدریس

برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس از فعالیت‌های مختلف زیر می‌توانید استفاده کنید:

*اجرا دادن فعل مورد نظر توسط فرد یا شیء، نشان دادن تصویر و نوشتار .

*نوشتار همراه با بیان شفاهی جمله و برجسته کردن فعل جمله، مانند

ماشین آمد. / علی آمد .

فعل مورد نظر چندین بار تکرار می‌شود.

*اجرای نمایش مربوط به یک داستان، مانند "مهمان ناخوانده" و تکرار و تأکید فعل مورد نظر، همراه با نشان

دادن نوشتار جمله و برجسته کردن فعل، مانند

سنگ آمد ... گربه آمد و...

صبح که باران تمام شد، گنجشک از مادر بزرگ خداحافظی کرد و رفت .

گنجشک رفت ... گربه رفت و ...

*راهنمایی دانش‌آموزان برای انتخاب و نشان دادن کارت تصویری - نوشتاری فعل مورد نظر، بعد از اجرای فعل

توسط فرد، شیء یا ...، نمایش فیلم، نشان دادن تصویر. سپس راهنمایی دانش‌آموزان برای بیان شفاهی جمله با

تأکید بر بیان فعل مورد نظر .

*جور کردن تصاویر و نوشتار فعل‌های تدریس شده توسط دانش‌آموزان (توجه داشته باشید، به خصوص در

مراحل اولیه، فاعل جمله‌ها یکسان باشند). این جور کردن می‌تواند در قالب کنار هم گذاشتن کارت‌های تصویری

و نوشتاری یا وصل کردن تصویر نوشتار باشد. بیان جمله‌ها بعد از جور کردن توسط دانش‌آموزان حتماً خواسته

شود .

*ارائه نوشتار فعل یا فعل‌های مورد نظر و راهنمایی دانش‌آموزان برای کشیدن نقاشی مرتبط با آن .

نکته‌های تدریس

* فعل‌هایی که برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس پیشنهاد می‌شوند عبارت‌اند از: آمد، رفت، ایستاد، نشست، دوید، پرسید، ترسید، خندید، خوابید، چرخید، افتاد.

این فعل‌ها به دلیل این که سوم شخص، لازم و گذشته و عینی هستند. قابلیت به تصویر کشیده شدن و ساخت جمله‌ای دو کلمه‌ای را می‌دهند و تقریباً از نظر رشدی جزو فعلی‌هایی هستند که بچه‌ها زودتر با مفهوم و کاربرد آن‌ها آشنا می‌شوند.

* آموزش درک و بیان فعل‌ها، در بافت طبیعی کلاس، مدرسه و خانه‌ی دانش‌آموزان و در شکل بازی، نمایش و تعاملات روزمره فرایند یاددهی‌ها - یادگیری طراحی می‌شود. هیچ آموزش رسمی و مستقیم دستور زبان فارسی، که در این درس‌ها مطرح می‌شوند، به دانش‌آموزان ارائه نمی‌گردد.

* در مراحل رشد خواندن، کودکان قبل از دبستان توانایی‌هایی برای تشخیص نوشتار از غیر نوشتار و شناسایی کلمه‌های آشنا را کسب می‌کنند. از این رو دانش‌آموزان، اگر چه در این درس توانایی خواندن و نوشتن همه‌ی افعال را کسب نکرده‌اند، اما می‌توانند شناسایی و کل‌خوانی فعل‌های مورد نظر را یاد بگیرند و در ماه‌های بعد بنویسند.

* استفاده از نوشتار و کارت نوشته‌ها، به دانش‌آموزان در یادگیری فعل‌ها و جایگاه آن‌ها در جمله و بیان شفاهی و نوشتاری مطلوب جمله‌ها بسیار کمک می‌کند.

* وقتی صحبت از برجسته کردن افعال در بیان و نوشتار جمله‌ها می‌شود، منظور گفتن با تأکید و کمی با اغراق در بیان شفاهی و نوشتن پر رنگ تر یا با رنگ قرمز فعل است.

* درک شفاهی و روخوانی جمله‌ها و فعل‌ها بر بیان شفاهی و نوشتاری آن‌ها مقدم است. از درک فعل وقتی آن را می‌گویید یا نوشتارش را نشان می‌دهید مطمئن شوید، سپس گفتار و با کسب توانایی نوشتن، نوشتار آن را انتظار داشته باشید.

*برای درک بهتر فعل‌ها توسط دانش‌آموزان، از اجرا و نمایش عملی آن‌ها، حرکات بیانگر بدنی و چهره می‌توانید استفاده کنید. بیان جمله و فعل‌ها را، متناسب با توانایی‌های بیانی دانش‌آموزان خود، انتظار داشته باشید و در عین حال توجه کنید که از حداکثر این توانایی‌ها استفاده کنید.

*فعل‌ها را یک به یک به دانش‌آموزان معرفی و سپس تدریس کنید. سپس آن‌ها را در کنار هم در تمرینات درکی و بیانی به کار ببرید.

*در مراحل اولیه آموزش، در تمرینات درکی و بیانی مربوط به چند فعل، فاعل‌ها یکی باشد تا توجه دانش‌آموز تنها به فعل‌ها معطوف باشد. سپس در مراحل پیچیده‌تر از تمریناتی که فاعل و فعل‌های جمله‌ها متفاوت‌اند، استفاده کنید. مثال: حسن آمد، حسن رفت، حسن افتاد و ...

سپس در مراحل بعد: حسن آمد، ماشین رفت، زهرا افتاد و ...

دانستنی‌های معلّم: تمرین‌های کتاب درسی زبان آموزی، جمله‌سازی

تمرین ۱: ببین، بشنو و بگو .

هدف از این تمرین در مرحله‌ی اول، درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی) افعال و جمله‌های دو کلمه‌ای است. سپس بیان شفاهی آن‌ها متناسب با توانایی و میزان آسیب شنوایی هر دانش‌آموز است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: برای انجام دادن صحیح این تمرین به همراه دانش‌آموزان، مطابق با شرح داده شده در پایین صفحه همین تمرین در کتاب درسی عمل نمایید. (بیان نوشتاری در این تمرین مد نظر نیست).

برای سهولت در اجرای این تمرین بهتر است کارت نوشته و کارت تصویر آن‌ها را با استفاده از تصویرهای این دو صفحه از قبل آماده کنید و به کلاس آورید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا با استفاده از کل خوانی و تصویر خوانی، جمله‌ها را شفاهاً به صورت درست و صحیح بیان کنند و درک نمایند.

تمرین ۲

هدف از این تمرین، درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک و بیان شفاهی فعل‌ها و جمله‌های دو کلمه‌ای متناسب با توانایی و میزان آسیب شنوایی هر دانش‌آموز است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: دانش‌آموزان به تصویرها به دقت نگاه کنند. سپس شما جمله‌ها را بخوانید و آن‌ها با هدایت و راهنمایی شما جمله‌ی مورد نظر را پیدا کنند، علامت بزنند و بگویند.

تمرین ۳

هدف از این تمرین، درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک تصویر و درک و بیان شفاهی و انتخاب تصویر مناسب جمله‌ی داده شده است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید به هر دو تصویر داده شده خوب نگاه کنند. سپس شما جمله‌ی موردنظر را بخوانید و آن‌ها تصویر مناسب و درست را نشان بدهند. درک کنند و بگویند.

تمرین ۴

هدف از این تمرین، درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک و بیان شفاهی جمله‌های دو کلمه‌ای متناسب با توانایی و میزان آسیب شنوایی هر دانش‌آموز و وصل کردن آن‌ها به تصویر مربوط به خودش است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: ابتدا جمله‌ی مورد نظر را برای دانش‌آموزان بخوانید. سپس از آن‌ها بخواهید که جمله‌ی شما را تکرار نمایند و تصویر مرتبط با جمله‌ی دو کلمه‌ای گفته شده را پیدا کنند و با خطی به هم وصل نمایند.

تذکر: در این تمرین دانش‌آموزان چون هنوز به سطح نوشتاری کلمه‌های داده شده نرسیده‌اند و خواندن حروف الفبا را به طور کامل یاد نگرفته‌اند، جمله‌ها را خود آموزگار یا کمک مربی قرائت کند.

تمرین ۵

هدف از این تمرین، درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک تصویر، درک و بیان شفاهی جمله‌های دو کلمه‌ای متناسب با توانایی و میزان آسیب شنوایی هر دانش‌آموز و انتخاب جمله‌ی درست متناسب با تصویر داده شده است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید که با دقت به هر تصویر نگاه کنند. سپس جمله‌های زیر هر تصویر را با شما بخوانند و جمله‌ی درست را با هدایت و راهنمایی شما پیدا کنند و علامت بزنند.

تذکر: در این تمرین دانش‌آموزان چون هنوز به سطح نوشتاری کلمه‌های داده شده نرسیده‌اند و خواندن حروف الفبا را به طور کامل یاد نگرفته‌اند، جمله‌ها را خود آموزگار کلاس یا کمک مربی بخوانند.

تمرین ۶

هدف از این تمرین، درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک و بیان شفاهی، درک روخوانی جمله‌های دو کلمه‌ای و کامل کردن جمله‌های ناقص داده شده است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هر دانش‌آموز بخواهید به تصویرها خوب نگاه کند. سپس توجه او را به جمله‌ی ناتمامی که در سمت راست تصویر آمده است، جلب نمایید و از او بخواهید جمله‌ی مرتبط با تصویر موردنظر را ابتدا بگوید، سپس آن را بنویسد و بخواند.

تذکر: در این تمرین از دانش‌آموزان نوشتن کلماتی خواسته شده است که حروف الفبای آن‌ها را خوانده‌اند و توانایی نوشتن آن‌ها را دارند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر است:

*امین ترسید.

*سارا دوید.

*اسب آمد.

*امین آمد.

تمرین ۷

هدف از این تمرین، درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک و بیان شفاهی فعل‌ها و جمله‌های دو کلمه‌ای است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هر دانش‌آموز بخواهید تا به تصویرها خوب نگاه کند و برای هر تصویر یک جمله‌ی دو کلمه‌ای بگوید.

تذکر: در این تمرین دانش‌آموزان چون هنوز به سطح نوشتاری کلمه‌های داده شده نرسیده‌اند و خواندن حروف الفبا را به طور کامل یاد نگرفته‌اند، نوشتن جمله‌های مورد نظر از آن‌ها خواسته نشده است.

درس ششم

عنوان : کلمه‌های جمع

هدف : آشنا ساختن دانش‌آموزان با مفهوم و ساخت کلمه‌های جمع (بیشتر از یک)

انتظارات : در پایان از دانش‌آموزان انتظار می‌رود:

- با مفهوم کلمه‌های جمع (بیشتر از یک مورد) و ساخت آن‌ها آشنا شوند.

- با درک مفهوم کلمه‌های جمع، آن‌ها را بیان کنند و خوانند.

وسایل: اشیاء، تصاویر، افراد

روش‌های تدریس پیشنهادی: بازی، پرسش، پاسخ، نمایشی و ...

جدول زمان‌بندی پیشنهادی

عنوان درس	زمان تدریس	هفته
کلمه‌های جمع	۳ ساعت	هفته‌ی اوّل
کلمه‌های جمع	۳ ساعت	هفته‌ی دوم

نکته‌ی دستوری

اسم از نظر تعداد شمار سه نوع است: مفرد، جمع و اسم جمع (مردم، سپاه).

اسم‌های مفرد علامت ندارند (پسر) گروهی از اسم‌ها در فارسی با (ها) و گروهی با (ان) و برخی با هر دو جمع بسته می‌شوند.

در این درس از علامت جمع «ها» که کاربرد بیشتری دارد، استفاده شده است.

پشنهادهایی برای تدریس

برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس از فعالیت‌های مختلف زیر می‌توانید استفاده کنید:

* بیان کلمه‌های جمع و تأکید بر آن‌ها در طی تعاملات طبیعی در کلاس و محیط آموزشی؛ مثال: علی دفترها را جمع کن، کتاب‌ها را روی میز بگذارید و ...

* نشان دادن تصویر و کارت نوشته در حین تعامل، کمک کننده است.

* نشان دادن مجموعه‌ای از وسایل و ...، به صورت تک و چندتایی به دانش‌آموزان، همزمان با ارائه‌ی نوشتار و بیان شفاهی، مانند کتاب / کتاب‌ها، سپس درخواست از دانش‌آموزان و راهنمایی آن‌ها برای نشان دادن کلمه‌ی گفته شده، مانند کتاب را نشان بده یا کتاب‌ها کو؟

نوشته‌ی مورد نظر با برجسته کردن نشانه‌ی جمع "ها" ارائه می‌شود.

* جور کردن کارت نوشته‌ی کلمات مفرد و جمع با تصاویر یا موارد ارائه شده به صورت وصل کردن یا یا قرار دادن آن‌ها در زیر تصاویر .

* نوشتن شکل نوشتاری مفرد و جمع کلمه‌ها در زیر تصاویر با موارد ارائه شده در کلاس.

نکته‌های تدریس

*درک مفهوم جمع و دانستن تفاوت ساختاری کلمه‌ی جمع و مفرد توسط دانش‌آموزان اولویت دارد. سپس برای بیان و نوشتن کلمه‌های مفرد و جمع اقدام کنید.

*نشانه‌ی (ها) در هنگام آموزش این درس تدریس نشده است. در این مرحله، نوشتار آن از دانش‌آموزان خواسته نمی‌شود.

*فعالیت‌های درکی و بیانی در ابتدا توسط شما ولی در مراحل بعد با راهنمایی شما و ایفای نقش دانش‌آموزان در کلاس اجرا می‌شود، منظور این است که متناسب با توانایی درکی و بیانی دانش‌آموزان مشارکت فعالانه‌ی آن‌ها در فرایند یاددهی - یادگیری زمینه سازی و اجرا شود.

*بهتر است در ابتدای مراحل فرایند یاددهی-یادگیری این درس، از کلماتی که دانش‌آموزان تا به آن روز با نوشته‌ی آن‌ها آشنا شده‌اند استفاده کنید، مانند توت، آدم و... .

دانستنی‌های معلّم: تمرین‌های کتاب درسی زبان آموزی، جمله‌سازی

تمرین ۱: ببین، بشنو و بگو.

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتار خوانی) و بیان شفاهی کلمه‌های جمع است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: برای انجام دادن صحیح این تمرین به همراه دانش‌آموزان، مطابق با شرح داده شده در پایین صفحه همین تمرین در کتاب درسی عمل نمایید. (بیان نوشتاری در این تمرین در نظر نیست).

همچنین برای سهولت در اجرای این تمرین بهتر است کارت نوشتاری و تصویری آن‌ها را با استفاده از تصویرهای داده شده در این صفحه را از قبل آماده کنید و به کلاس بیاورید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا با استفاده از کل خوانی و تصویر خوانی، کلمه‌ها را به صورت شفاهی درست و صحیح درک کنند و بیان نمایند.

تمرین ۲

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک و بیان شفاهی و انتخاب کلمه‌ی درست متناسب با تصویر داده شده است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید که با دقت به هر تصویر نگاه کنند و نام تصویر مورد نظر را بگویند. سپس کلمات داده شده در سمت راست هر تصویر را با شما بخوانند و کلمه‌ی درست را با هدایت و راهنمایی شما پیدا کنند و علامت بزنند.

تذکر: در این تمرین دانش‌آموزان چون هنوز به سطح نوشتاری کلمه‌های داده شده نرسیده‌اند و خواندن حروف الفبا را به طور کامل یاد نگرفته‌اند، کلمه‌ها را آموزگار کلاس یا کمک مربی قرائت کند.

تمرین ۳

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک و بیان شفاهی کلمه‌ها متناسب با توانایی و میزان آسیب شنوایی هر دانش‌آموز و وصل کردن هر کلمه به تصویر مربوط به خودش است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: ابتدا کلمه‌ی موردنظر را برای دانش‌آموزان بخوانید. سپس از آن‌ها بخواهید که با شما تکرار نمایند و تصویر مرتبط با کلمه‌ی گفته شده را پیدا کنند و با خطی به هم وصل نمایند.

تذکر: در این تمرین دانش‌آموزان چون هنوز به سطح نوشتاری کلمه‌های داده شده نرسیده‌اند و خواندن حروف الفبا را به طور کامل یاد نگرفته‌اند، کلمه‌های داده شده را آموزگار یا کمک مربی بخوانند.

تمرین ۴

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک و بیان شفاهی و نوشتاری آن‌ها از طریق کامل کردن جاهای خالی است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هر دانش‌آموز بخواهید به تصویرها خوب نگاه کنند. سپس توجه آن‌ها را به جاهای خالی زیر هر تصویر جلب نمایید و از او بخواهید کلمه‌ی مرتبط با تصویر را ابتدا بگوید، سپس آن را بنویسد و بخواند.

تذکر: در این تمرین از دانش‌آموزان کلماتی برای نوشتن خواسته شده است که حروف الفبای آن را خوانده‌اند و توانایی نوشتن آن را دارند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر است:

*توت - توت‌ها

*داس - داس‌ها

*سید - سیدها

تمرین ۵

هدف از این تمرین درک و بیان شفاهی کلمه‌ها، درک خوانداری و نوشتاری از طریق کامل کردن کلمه‌ها است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید به جدول خوب نگاه کنند و جاهای خالی هر ردیف از جدول را کامل کنند، بخوانند و بنویسند.

تذکر: در این تمرین از دانش‌آموزان کلمه‌هایی برای نوشتن خواسته شده است که حروف الفبای آن را خوانده‌اند و توانایی نوشتن آن را دارند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر است:

بادام ..... بادام‌ها

سوت ..... سوت‌ها

اسب ..... اسب‌ها

دست ..... دست‌ها

تمرین ۶

هدف از این تمرین درک و بیان شفاهی کلمه‌ها و نقاشی کردن آن‌ها است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هر دانش‌آموز بخواهید کلمه‌ی نوشته شده در بالای هر پیراوند (کادر) را بخواند. سپس برای موضوع داده شده نقاشی بکشد.

تذکر: در صورتی که دانش‌آموزی دارید که قادر به کشیدن تصویرها نیست می‌توانید از عکس‌ها و برچسب‌های عرضه شده در بازار استفاده نمایید.

درس هفتم

عنوان: حرف ربط "و" بین کلمه‌ها

هدف: آشنا ساختن دانش‌آموزان با درک مفهوم و کاربرد حرف ربط "و" بین کلمه‌ها

انتظارات: در پایان از دانش‌آموزان انتظار می‌رود:

حرف ربط "و" بین کلمه‌ها را درک و بیان کنند، سپس آن را بخوانند و بنویسند.

وسایل: اشیا، تصاویر

روش‌های تدریس پیشنهادی: پرسش و پاسخ، نمایش، بازی، ایفای نقش و ...

جدول زمان‌بندی پیشنهادی

عنوان درس	زمان تدریس	هفته
حرف ربط "و" بین کلمه‌ها	۳ ساعت	هفته‌ی اوّل
حرف ربط "و" بین کلمه‌ها	۳ ساعت	هفته‌ی دوم

پیشنهادهایی برای تدریس

برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس از فعالیت‌های مختلف زیر می‌توانید استفاده کنید:

*قرار دادن تعدادی از وسایل و اسباب بازی‌ها در داخل کیسه. هر دانش‌آموز نام دو وسیله را حدس می‌زند و بیرون می‌آورد و با راهنمایی معلم، با استفاده از حرف "و" در میان‌شان آن را بیان می‌کند، مانند مداد و ماشین. شکل نوشتاری "و" در بین دو وسیله قرار داده می‌شود، سپس ترکیب بالا گفته می‌شود.

*نشان دادن مجموعه‌ای از تصاویر یا ماکت حیوانات و بیان نام حیواناتی که دارای ویژگی‌های مشترکی هستند و بیان حرف "و" در بین نام‌های گفته شده. مثال: معلم: کدام‌ها علف می‌خورند؟ دانش‌آموز: بز، گوسفند ← راهنمایی معلم ← بز و گوسفند.

در حین بیان، شکل نوشتاری "و" در بین تصویر قرار داده می‌شود.

*تشویق و راهنمایی دانش‌آموزان به بیان یا نقاشی چیزهایی که دوست دارند متناسب با سؤال مطرح شده باشد و کاربرد حرف "و" در بین کلمه‌های پاسخ، مانند -معلم: چه غذاهایی دوست داری؟ دانش‌آموز: کوکو و آش

*استفاده از تصاویر چیزهایی که معمولاً با هم به کار برده می‌شوند و راهنمایی دانش‌آموزان برای کنارهم قراردادن آن‌ها و بیان کلمه‌ها با کاربرد حرف "و" در بین شان، مانند قاشق و چنگال، شال و کلاه

*نمایش برای پختن یک غذای آشنا و موادی که برای این کار لازم است، مانند تخم مرغ و روغن

در حین بیان، شکل نوشتاری "و" در بین مواد یا تصاویر آن‌ها قرار می‌گیرد.

نکته‌های تدریس

*از آن جایی که در درس‌های آینده افعال جمع آموزش داده خواهند شد، این دو درس (یعنی کلمه‌های جمع و حرف ربط " و " در بین کلمه‌ها) در این کتاب مطرح شده‌اند.

*توجه شود در این درس حرف ربط " و " بین کلمه‌ها آمده است و حرف ربط " و " بین جمله‌ها در این کتاب مورد نظر نیست.

*حرف ربط " و " ... به عنوان یک کل ارائه می‌شود و کل خوانی می‌گردد، زیرا هنوز این حرف آموزش داده نشده است.

دانستنی‌های معلم: تمرین‌های کتاب درسی زبان آموزی، جمله‌سازی

تمرین ۱: ببین، بشنو و بگو.

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتار خوانی) و بیان شفاهی کلمه‌ها با تاکید بر کاربرد حرف ربط "و" در بین آنهاست.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: برای انجام دادن صحیح این تمرین به همراه دانش‌آموزان، مطابق با شرح داده شده در پایین صفحه همین تمرین در کتاب درسی عمل نمایید. (بیان نوشتاری در این تمرین مورد نظر نیست).

همچنین برای سهولت در اجرای این تمرین بهتر است کارت نوشتاری و تصویری آنها را با استفاده از تصویرهای داده شده در این دو صفحه را از قبل آماده کنید و به کلاس بیاورید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا با استفاده از کل خوانی و تصویر خوانی، کلمه‌ها و ترکیب‌ها را به صورت شفاهی درست و صحیح درک کنند و بیان نمایند.

تمرین ۲

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک و بیان شفاهی کلمه‌ها و نوشتن حرف ربط "و" در بین کلمه‌ها است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید به تصویرها خوب نگاه کنند. سپس توجه آنها را به جاهای خالی داده شده جلب نمایید و از آنها بخواهید که حرف "و" بین دو تصویر را بگذارند و همزمان دو کلمه‌ای را که با حرف ربط به هم مربوط می‌شوند بگویند.

تمرین ۳

هدف از این تمرین درک و بیان شفاهی کلمه‌ها و درک خوانداری و نوشتاری آنها با تاکید بر حرف ربط "و" در بین کلمه‌ها است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید به جدول خوب نگاه کنند. سپس توجه آنها را به جاهای خالی سمت چپ جدول جلب نمایید و از آنها بخواهید که جاهای خالی هر ردیف از جدول را با توجه به کلمه‌های داده شده در سمت راست جدول کامل نمایند، بخوانند و بنویسند.

تذکر: در این تمرین از دانش‌آموزان نوشتن کلمه‌هایی خواسته شده است که حروف الفبای آن‌ها را خوانده‌اند و توانایی نوشتن آن‌ها را دارند.

تمرین ۴

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک و بیان شفاهی و نوشتاری کلمه‌ها با استفاده از حرف ربط " و " در بین آن‌ها است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هر دانش‌آموز بخواهید به تصویرها خوب نگاه کند سپس توجه آن‌ها را به جاهای خالی زیر هر تصویر، جلب نمایید و از او بخواهید که کلمه‌های مرتبط با تصویر مورد نظر را ابتدا بگوید، سپس آن را با هدایت و راهنمایی شما بنویسد و بخواند.

تذکر: در این تمرین از دانش‌آموزان نوشتن کلمه‌هایی خواسته شده است که حروف الفبای آن‌ها را خوانده‌اند و توانایی نوشتن آن‌ها را دارند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر است:

*مو و ابرو

*ابر و باد

*دارا و امین

*سبد و انار

تمرین ۵

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، شناسایی، درک و بیان شفاهی و نوشتاری از طریق درست کردن ترکیب‌هایی با استفاده از حرف ربط " و " در بین کلمه‌ها است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: برگه‌ی تصاویر رنگی این صفحه را از آخر کتاب در اختیار تک‌تک دانش‌آموزان قرار دهید. سپس از آن‌ها بخواهید تصویرهای مربوط به آن گروه از تصویرها را

از قسمت بالا بیابند و آن‌ها را جدا کنند و با هدایت و راهنمایی شما آن‌ها را در ردیف مورد نظر در دو سمت حرف ربط " و " بچسبانند و در صورت توانایی آن‌ها را نقاشی کنند و همزمان بیان نمایند و بخوانند..

بیان نوشتاری در این تمرین مد نظر نیست. کافی است با استفاده از کل‌خوانی و تصویر خوانی، کلمه‌ها را به صورت شفاهی درست و صحیح بیان کنند و آن‌ها را درک نمایند.

عنوان: فعل‌های ساده‌ی لازم با فاعل سوم شخص جمع در جمله‌های دو کلمه‌ای

هدف: آشنا ساختن دانش‌آموزان با مفهوم و کاربرد فعل‌های ساده‌ی گذشته‌ی لازم با فاعل سوم شخص جمع در جمله‌های دو کلمه‌ای.

انتظارات: در پایان از دانش‌آموزان انتظار می‌رود:

با درک مفهوم فعل‌های ساده‌ی گذشته‌ی لازم با فاعل سوم شخص جمع، آن‌ها را در جمله‌ای دو کلمه‌ای بیان کنند و بخوانند (کل خوانی کنند)

وسایل: افراد، تصاویر، فیلم، کارت نوشته‌ها

روش‌های تدریس پیشنهادی: بازی، ایفای نقش، مشاهده و...

جدول زمان‌بندی پیشنهادی

عنوان درس	زمان تدریس	هفته
فعل‌های ساده‌ی لازم با فاعل سوم شخص جمع در جمله‌های دو کلمه‌ای	۳ ساعت	هفته‌ی اوّل
فعل‌های ساده‌ی لازم با فاعل سوم شخص جمع در جمله‌های دو کلمه‌ای	۳ ساعت	هفته‌ی دوم

پیشنهادهایی برای تدریس

برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس از فعالیت‌های مختلف زیر می‌توانید استفاده کنید:

*همه‌نگی و دعوت از چند دانش‌آموز کلاس مجاور و راهنمایی آن‌ها برای اجرای فعل‌های عنوان شده توسط معلم و نشان دادن کارت نوشته‌ی جمله‌های مربوط به برجسته کردن فعل‌ها. مثال: بچه‌ها آمدند، / بچه‌ها نشستند. / بچه‌ها ایستادند/ و....

تکرار جمله‌ها، همزمان توسط معلم و دانش‌آموزان و سپس هر دانش‌آموز، به تنهایی صورت می‌گیرد.

*جور کردن کارت نوشته‌ی مربوط به فعل نشان داده شده در تصویر یا فیلم، به صورت وصل کردن یا قرار دادن در زیر هر تصویر یا انتخاب و نشان دادن متناسب با فعل نمایش داده شده در فیلم.

* اجرا دادن یک فعل توسط یک شخص و سپس توسط چند نفر و راهنمایی دانش‌آموزان برای انتخاب کارت نوشته‌ی مناسب هر کدام و بیان جمله‌ها

*کشیدن نقاشی برای جمله‌ی داده شده به هر دانش‌آموز؛

*نوشتن جمله برای تصاویر ارائه شده، البته متناسب با سطح توانایی‌های نوشتاری کسب شده‌ی دانش‌آموزان تا زمان تدریس این درس.

نکته‌های تدریس

* فعل‌هایی که برای اجرای فرایند یاددهی-یادگیری این درس پیشنهاد می‌شوند عبارت‌اند از: آمدند، رفتند، ایستادند، نشستند، دویدند، پرسیدند، ترسیدند، خندیدند، خوابیدند، چرخیدند و افتادند. این فعل‌ها همان‌طور که در درس پنجم توضیح داده شد، به دلیل سوم شخص گذشته بودنشان، می‌توانند به تصویر کشیده شوند و به سبب لازم (ناگذرا) بودنشان آموزش جمله‌ی دو کلمه‌ای را تسهیل می‌نمایند و تقریباً از فعل‌هایی هستند که دانش‌آموزان زودتر با مفهوم و کاربرد آن‌ها آشنا می‌شوند.

* تأکید می‌شود که آموزش فعل‌ها در شرایط و بافت طبیعی (کلاس، مدرسه و خانه) آموزش داده شوند و از آموزش در شکل غیر طبیعی و همچنین از آموزش رسمی و مستقیم دستور زبان فارسی اجتناب گردد. هیچ یک از نکته‌های دستور زبان فارسی مطرح شده در این درس‌ها به دانش‌آموزان بازگو نمی‌گردد.

* شنیدن، خواندن و درک جمله‌ها، با تأکید خاص فعل‌ها در طی اجرای فرایند یاددهی - یادگیری در اولویت است. سپس متناسب با سطح توانایی‌های گفتاری و نوشتاری دانش‌آموزان، گفتن و نوشتن جمله‌ها و فعل‌ها از آن‌ها خواسته می‌شود.

* توجه شود که سطح انتظار، استفاده از حداکثر توانایی دانش‌آموزان و تلاش در ارتقای بیشتر این توانایی‌ها در صورت امکان است.

* سعی شود فعل جمع بدون برجسته کردن پسوند تصریفی "ند" و به صورت یک کل به دانش‌آموزان آموزش داده شود و دانش‌آموزان به شکل طبیعی و در مقایسه ذهنی و زبانی خود توانایی استفاده از فعل‌ها به صورت مفرد و جمع را کسب کنند. در غیر این صورت می‌توانید این "ند" تصریفی را در فعل‌ها به صورت پر رنگ تر در نوشتار ارائه دهید. استفاده از رنگ دیگر برای برجسته کردن توصیه نمی‌شود.

*پس از آموزش فعل‌های جمع، چرایی و چگونگی استفاده از فعل مفرد و جمع را به دانش‌آموزان یادآور شوید. ابتدا در تمرینات درکی بخواهید که متناسب با فعل اجرا شده توسط یک شخص یا اشخاص کارت نوشته‌ی مربوط را نشان دهد. سپس بخواهید جمله‌ها را بیان کنند و بنویسند.

*اسم‌هایی که با «ها» جمع بسته شده‌اند یا از کلمه‌هایی که با حرف ربط «و» به هم مربوط شده‌اند، به عنوان فاعل این افعال، استفاده می‌شود.

دانستنی‌های معلّم: تمرین‌های کتاب درسی زبان آموزی، جمله‌سازی

تمرین ۱: ببین، بشنو و بگو.

هدف از این تمرین در مرحله اول درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی) افعال و جمله‌های دو کلمه‌ای، سپس بیان شفاهی آن‌ها متناسب با توانایی و میزان آسیب‌شنوایی هر دانش‌آموز است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: برای انجام دادن صحیح این تمرین به همراه دانش‌آموزان، مطابق با شرح داده شده در پایین صفحه همین تمرین در کتاب درسی عمل نمایید. (بیان نوشتاری در این تمرین مد نظر نیست).

برای سهولت در اجرای این تمرین بهتر است کارت نوشتاری و تصویری آن‌ها را با استفاده از تصویرهای این دو صفحه، از قبل آماده کنید و به کلاس بیاورید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا با استفاده از کل‌خوانی و تصویرخوانی، جمله‌ها را به صورت شفاهی درست و صحیح بیان کنند و درک نمایند.

تمرین ۲

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک تصویر و درک و بیان شفاهی و تشخیص تصویر درست متناسب با جمله‌ی داده شده است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید به هر دو تصویر داده شده خوب نگاه کنند. سپس جمله‌ی موردنظر را شما بخوانید و آن‌ها تصویر مناسب و درست را نشان بدهند، درک کنند، بگویند و علامت بزنند.

تمرین ۳

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک و بیان شفاهی فعل‌ها و جمله‌های دو کلمه‌ای متناسب با توانایی و میزان آسیب‌شنوایی هر دانش‌آموز و انتخاب جمله‌ی صحیح مرتبط با تصویر داده شده است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: دانش‌آموزان به تصویرها به دقت نگاه کنند و سپس جمله‌ها را شما بخوانید و آن‌ها با هدایت و راهنمایی‌تان جمله‌ی موردنظر را بیابند، علامت بزنند و بگویند.

تمرین ۴

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک و بیان شفاهی جمله‌های دو کلمه‌ای متناسب با توانایی و میزان آسیب شنوایی هر دانش‌آموز و وصل کردن درست هر جمله به تصویر مربوط به خودش است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: ابتدا جمله‌ی موردنظر را برای دانش‌آموزان بخوانید. سپس از آن‌ها بخواهید که جمله‌ی شما را تکرار نمایند و تصویر مرتبط با جمله‌ی دو کلمه‌ای گفته شده را پیدا کنند و با خطی به هم وصل نمایند.

تذکر: در این تمرین دانش‌آموزان چون هنوز به سطح نوشتاری کلمه‌های داده شده نرسیده‌اند و خواندن حروف الفبا را به طور کامل یاد نگرفته‌اند، جمله‌ها را آموزگار یا کمک مربی بخواند.

تمرین ۵

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک و بیان شفاهی و نوشتاری از طریق خواندن جمله‌های ناقص و کامل کردن آن‌ها است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هر دانش‌آموز بخواهید به تصویرها خوب نگاه کند. سپس توجه آن‌ها را به جمله‌ی ناتمام و نقطه‌چین‌های سمت راست تصویر جلب نمایید و از او بخواهید که جمله‌ی مرتبط با تصویر موردنظر را ابتدا بگوید، سپس آن را بنویسد و بخواند.

تذکر: در این تمرین نوشتن کلماتی از دانش‌آموزان خواسته شده است که حروف الفبای آن‌ها را خوانده‌اند و توانایی نوشتن آن‌ها را دارند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر است:

*مردها دویدند. *دارا و امین خوابیدند. *بیرها آمدند.

تمرین ۶

هدف از این تمرین درک و بیان شفاهی و درک روخوانی جمله‌های دو کلمه‌ای، کامل کردن جاهای خالی داده شده با استفاده از انتخاب فعل متناسب با جمله‌ی داده شده از داخل پرانتز آن است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید که از داخل پرانتز (روبه‌روی جمله‌ی ناقص) کلمه‌ای را برگزینند و با هدایت و راهنمایی شما، آن را در جای خالی بنویسند، بخوانند و درک کنند.

درس نهم

عنوان: ضمیرهای فاعلی اول شخص مفرد و جمع با فعل‌های ساده‌ی لازم، در جمله‌های دو کلمه‌ای

هدف: آشنا ساختن دانش‌آموزان با درک و کاربرد ضمیرهای "من" و "ما" با فعل‌های ساده‌ی (گذشته) لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای.

انتظارات: در پایان از دانش‌آموزان انتظار می‌رود:

با درک مفهوم و کاربرد ضمیرهای "من" و "ما" آن‌ها را با فعل‌های ساده‌ی لازم (گذشته) در جمله‌های دو کلمه‌ای بیان کنند، بخوانند و بنویسند.

وسایل: کارت‌نوشته‌ها، افراد

روش‌های تدریس پیشنهادی: معرفی، ایفای نقش، پرسش و پاسخ و ...

جدول زمان‌بندی پیشنهادی

عنوان درس	زمان تدریس	هفته
بخش اول: ضمیرهای فاعلی اول شخص مفرد با افعال ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	۳ ساعت	هفته‌ی اول
بخش دوم: ضمیرهای فاعلی اول شخص جمع با افعال ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	۳ ساعت	هفته‌ی دوم
دوره‌ی بخش اول و دوم: ضمیرهای فاعلی اول شخص مفرد و جمع با افعال ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	۳ ساعت	هفته‌ی سوم

پیشنهادهایی برای تدریس

برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس از فعالیت‌های مختلف زیر می‌توانید استفاده کنید:

*وارد شدن معلّم و بیان جمله‌ی "من آمدم"، همراه با نوشتن آن بر روی تابلو، همچنین اجرای سایر فعل‌های پیشنهادی و همزمان بیان کردن و نوشتن جمله‌های مربوط، مانند من نشستم./ من ترسیدم./ و ...

*معلّم موقعیتی ایجاد کند که هر دانش‌آموز جمله‌ی دو کلمه‌ی مورد نظر خود را با ضمیر "من" با راهنمایی معلّم، بیان کند.

*اجرای بازی "مجسمه بازی" - دانش‌آموزان در حال اجرای هر کاری که بوده اند، متوقف شوند، سپس از هر دانش‌آموز خواسته می‌شود تا جمله‌ی مربوط به کار خود را با ضمیر "من" بیان کند (اجرا فعل‌های تدریس شده مد نظر است). از تصویر فعل‌ها به صورت تصادفی در اختیار هر دانش‌آموز، قرار می‌گیرد تا توسط آن‌ها اجرا شود).

*تعریف یک داستان تصویری و راهنمایی دانش‌آموزان برای بیان جمله‌ها از زبان شخصیت داستان. مثال :

علی کوچولو برای رفتن به مدرسه آماده شد و به مامان گفت: "من رفتم".

وقتی از مدرسه برگشت برای مادرش تعریف کرد: "من آمدم".

"من پریدم". "من خندیدم". و ...

*ارائه‌ی تصویر و دادن جمله‌ی ناقص تا با راهنمایی شما هر دانش‌آموز جمله را با ضمیر "من" یا با فعل مناسب کامل کند و بیان نماید.

نکته‌های تدریس

*این درس دارای دو بخش برای آموزش مفهوم و کاربرد ضمیر "من" و ضمیر "ما" با فعل‌های ساده‌ی (گذشته) لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای است. از فعالیت‌های پیشنهاد شده برای ضمیر "من"، می‌توانید برای آموزش ضمیر "ما" نیز استفاده کنید.

*در مراحل اولیه، برای درک بهتر مفهوم ضمیر "من" از گذاشتن دست بر روی سینه برای نشان دادن این ضمیر، می‌توانید استفاده کنید.

*بهتر است ضمیر و فعل به صورت یک کل در نوشتار به دانش‌آموزان ارائه شود و در صورت ضرورت و نه برای تعریف، "م" در انتهای فعل به صورت پررنگ‌تر نشان داده شود.

*آموزش و یادگیری جمله‌های دو کلمه‌ای با ضمیرهای "من" و "ما" در بهترین حالت در محاوره و تعاملات روزمره و در بافت طبیعی زندگی (مدرسه، کلاس، خانه) صورت می‌گیرد.

*بعد از اطمینان یافتن از درک و به کارگیری ضمیرهای "من" و "ما" در جمله‌های دو کلمه‌ای توسط دانش‌آموزان، فعالیت‌ها و تمریناتی برای به کارگیری مناسب این ضمیر در کنار فاعل‌های مفرد و جمع سوم شخص ارائه دهید تا هر دانش‌آموز بداند چه وقت و کجا از هر کدام از این فاعل‌ها استفاده کند.

*ترتیب آموزش ضمیرها توسط معلم و با توجه به توانایی‌های ذهنی و زبانی دانش‌آموزان دارای انعطاف است. برای نمونه شاید یک معلم، بسته به شرایط، بخواهد ابتدا ضمیرهای مفرد (من، تو، او) سپس ضمیرهای جمع (ما، شما، آن‌ها) را آموزش دهد.

دانستنی‌های معلم: تمرین‌های کتاب درسی زبان آموزی، جمله‌سازی

*بخش اول

تمرین ۱: ببین، بشنو و بگو.

هدف از این تمرین در مرحله‌ی اول درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی) ضمیر فاعلی اول شخص مفرد با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای است. در مرحله دوم بیان شفاهی آن‌ها متناسب با توانایی و میزان آسیب شنوایی هر دانش‌آموز است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: برای انجام دادن صحیح این تمرین به همراه دانش‌آموزان، مطابق با شرح داده شده در پایین صفحه همین تمرین در کتاب درسی عمل نمایید. (بیان نوشتاری در این تمرین مد نظر نیست).

برای سهولت در اجرای این تمرین بهتر است کارت نوشته و تصویر آن‌ها را با استفاده از تصویرهای این دو صفحه از قبل آماده کنید و به کلاس بیاورید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا با استفاده از کل‌خوانی و تصویرخوانی، جمله‌ها را به صورت شفاهی درست و صحیح بیان کنند و درک نمایند.

تمرین ۲

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک و بیان شفاهی و درک روخوانی جمله‌های دو کلمه‌ای و نوشتن آن‌ها با ضمیر فاعلی اول شخص مفرد و فعل مناسب است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هر دانش‌آموز بخواهید به تصویرها خوب نگاه کند سپس توجه آن‌ها را به جمله‌های ناتمام و نقطه‌چین‌های بالای تصویرها جلب نمایید و از او بخواهید جمله‌ی مرتبط با تصویر موردنظر را ابتدا بگوید، سپس جاهای خالی را با کلمه‌ی مناسبی کامل کند، بنویسد و با هدایت و راهنمایی شما جمله‌ها را بخواند.

تذکر: در این تمرین نوشتن کلماتی از دانش‌آموزان خواسته شده است که حروف الفبای آن‌ها را خوانده‌اند و توانایی نوشتن آن‌ها را دارند.
پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر است:

*من خندیدم.

*من چرخیدم.

*من آمدم.

*من ترسیدم.

تمرین ۳

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک و بیان شفاهی جمله‌های دو کلمه‌ای متناسب با توانایی و میزان آسیب شنوایی هر دانش‌آموز و انتخاب جمله‌ی درست متناسب با تصویر داده شده است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: دانش‌آموزان به تصویرها به دقت نگاه کنند و سپس جمله‌ها را شما بخوانید تا آن‌ها، با هدایت و راهنمایی شما، جمله‌ی مورد نظر را پیدا کنند، علامت بزنند و بگویند.

*بخش دوم

تمرین ۱:

هدف از این تمرین در مرحله‌ی اول درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی) ضمیرفاعلی اول شخص جمع با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای است. در مرحله دوم، بیان شفاهی آن‌ها متناسب با توانایی و میزان آسیب شنوایی هر دانش‌آموز است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید برای انجام دادن صحیح این تمرین به همراه دانش‌آموزان، مطابق با شرح داده شده در پایین صفحه‌ی همین تمرین در کتاب درسی عمل نمایید (بیان نوشتاری در این تمرین مد نظر نیست).

برای سهولت در اجرای این تمرین بهتر است کارت نوشته و تصویر آن‌ها را با استفاده از تصویرهای این دو صفحه از قبل آماده کنید و به کلاس آورید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا با استفاده از کل‌خوانی و تصویرخوانی، جمله‌ها را به صورت شفاهی درست و صحیح بیان کنند و درک نمایند.

تمرین ۲

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک و بیان شفاهی و درک روخوانی جمله‌های دو کلمه‌ای و نوشتن آن‌ها با ضمیر و فعل مناسب است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید به تصویرها خوب نگاه کنند سپس توجه آن‌ها را به جمله‌های ناتمام و نقطه‌چین‌های زیر تصویرها جلب نمایید و از آن‌ها بخواهید

که جمله‌ی مرتبط با تصویر موردنظر را ابتدا بگویند، سپس جاهای خالی را با کلمه‌ی مناسبی کامل کنند، بنویسند و با هدایت و راهنمایی شما جمله‌ها را بخوانند.

تذکر: در این تمرین نوشتن کلماتی از دانش‌آموزان خواسته شده است که حروف الفبای آن‌ها را خوانده‌اند و توانایی نوشتن آن‌ها را دارند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر است:

* ما ایستادیم .

* ما خوابیدیم .

* ما آمدیم .

* ما ترسیدیم .

تمرین ۳

هدف از این تمرین درک خواندن، نوشتن، درک و بیان شفاهی جمله دو کلمه‌ای است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید جمله‌ها را بخوانند و با هدایت و راهنمایی شما جاهای خالی را، با توجه به جمله‌ی داده شده، از مفرد به جمع یا از جمع به مفرد تغییر دهند، بخوانند و بنویسند.

تذکر: در این تمرین نوشتن کلماتی از دانش‌آموزان خواسته شده است که حروف الفبای آن‌ها را خوانده‌اند و توانایی نوشتن آن‌ها را دارند.

تمرین ۴

هدف از این تمرین درک و بیان شفاهی و درک خواندن و نوشتن جمله‌های دو کلمه‌ای است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید به کلمه‌های داده شده در داخل اتوبوس توجه کنند، آن‌ها را بخوانند و با استفاده از کلمه‌ی داده شده، در جاهای خالی جمله‌هایی دو کلمه‌ای بنویسند، بخوانند و درک نمایند.

تذکر: در این تمرین نوشتن کلماتی از دانش‌آموزان خواسته شده است که حروف الفبای آن‌ها را خوانده‌اند و توانایی نوشتن آن‌ها را دارند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر است:

*من آمدم. *ما آمدیم .

*من ترسیدم. *ما ترسیدیم.

تمرین ۵

هدف از این تمرین درک و بیان شفاهی، درک خوانداری و نوشتاری از طریق انتخاب درست ضمیر و فعل متناسب با جمله‌ی داده شده است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید که از داخل پرانتز (روبه‌روی جمله‌ی ناقص) کلمه‌ای را انتخاب کنید و با هدایت و راهنمایی شما آن را در جای خالی بنویسند، بخوانند و درک کنند.

تذکر: در این تمرین نوشتن کلماتی از دانش‌آموزان خواسته شده است که حروف الفبای آن‌ها را خوانده‌اند و توانایی نوشتن آن‌ها را دارند.

درس دهم

عنوان: ضمیرهای فاعلی دوم شخص مفرد و جمع، با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای

هدف: آشنا ساختن دانش‌آموزان با درک و کاربرد ضمیرهای «تو» و «شما» با فعل‌های ساده‌ی (گذشته) لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای.

انتظارات: در پایان از دانش‌آموزان انتظار می‌رود:

با درک مفهوم و کاربرد ضمیرهای «تو» و «ما»، آن‌ها را با فعل‌های ساده‌ی (گذشته) لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای بیان کنند، بخوانند و بنویسند.

وسایل: کارت نوشته‌ها، افراد.

روش‌های تدریس پیشنهادی: پرسش و پاسخ، پیش‌سازمان دهنده، بازی و ...

جدول زمان‌بندی پیشنهادی

عنوان درس	زمان تدریس	هفته
بخش اول ضمیرهای فاعلی دوم شخص مفرد با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	۳ ساعت	هفته‌ی اوّل
بخش دوم ضمیرهای فاعلی دوم شخص جمع با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	۳ ساعت	هفته‌ی دوم
دوره بخش اول و بخش دوم ضمیرهای فاعلی دوم شخص مفرد و جمع با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	۳ ساعت	هفته‌ی سوم

پیشنهادهایی برای تدریس

برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس از فعالیت‌های مختلف زیر می‌توانید استفاده کنید:

*قرار دادن تصاویری از فعل‌های مورد نظر در اختیار هر دانش‌آموز و خواستن از وی برای اجرا دادن آن فعالیت، سپس مخاطب قرار دادن وی و گفتن جمله‌هایی مانند

تو آمدی./ تو ایستادی./ تو نشستی./

کارت نوشته‌ها هم زمان نشان داده می‌شود.

*ایستادن به نوبت هر دانش‌آموز در روبه‌روی کلاس و اجرای نمایشی یکی از فعل‌های مورد نظر و مورد خطاب قرار دادن او توسط سایر دانش‌آموزان با انتخاب کارت نوشته مناسب، به منظور بیان کردن جمله‌ی مناسب .

*قرار گرفتن دانش‌آموزان به صورت دو به دو و روبه‌روی هم، به منظور انجام دادن یکی از فعل‌ها و بیان و نوشتن جمله‌ها توسط هر کدام.

*دادن تصویر به دانش‌آموزان برای کامل کردن جمله‌های ناقص مربوط به آن، به کمک ضمیر "تو" یا با فعل مناسب.

نکته‌های تدریس

*این درس برای آموزش مفهوم و کاربرد ضمیر "تو" و "شما" با افعال ساده‌ی (گذشته) لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای دارای دو بخش است.

*از فعالیت‌های پیشنهاد شده برای ضمیر "تو"، به صورت گروهی برای آموزش ضمیر "شما" نیز استفاده کنید.

*در مراحل اولیه، برای درک بهتر مفهوم ضمیر "تو" و "شما" از اشاره‌ی دست به شخص/ اشخاص رو به رو می‌توانید استفاده کنید.

*در نوشتن بهتر است ضمیر و فعل به صورت یک کلمه به دانش‌آموزان ارائه گردد و در صورت ضرورت و نه برای تعریف، "ت" در انتهای فعل به صورت پررنگ‌تر نشان داده شود.

*آموزش و یادگیری جمله‌های دو کلمه‌ای با ضمیرهای "تو" و "شما" بهتر است در بافت طبیعی زندگی (کلاس، خانه، دوستان) صورت گیرد. دادن شکل رسمی به تدریس و آموزش مستقیم دستور زبان توصیه نمی‌شود.

*پس از اطمینان یافتن از تثبیت یادگیری ضمیرهای "تو" و "شما" در جمله‌های دو کلمه‌ای، جهت تعمیم و یادآوری آموخته‌های قبلی، این ضمیرها را در کنار سایر فاعل‌هایی که آموزش داده شده‌اند بیاورید تا این درس (فاعل مفرد و جمع سوم شخص و ضمیرهای "من" و "ما") دارای فعالیت‌ها و تمرینات مختلفی گردد.

*در ترتیب آموزش ضمیرها انعطاف‌پذیری وجود دارد. بنابراین بسته به توانایی‌های ذهنی و زبانی دانش‌آموزان می‌توانید آن‌ها را اولویت‌بندی کنید.

دانستنی‌های معلم: تمرین‌های کتاب درسی زبان آموزی، جمله‌سازی

بخش اول

تمرین ۱: ببین، بشنو و بگو.

هدف از این تمرین در مرحله‌ی اول درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی) ضمیرفاعلی دوم شخص مفرد با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای است و در مرحله‌ی دوم سپس بیان شفاهی آن‌ها متناسب با توانایی و میزان آسیب شنوایی هر دانش‌آموز است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: برای انجام دادن صحیح این تمرین به همراه دانش‌آموزان، مطابق با شرح داده شده در پایین صفحه همین تمرین در کتاب درسی عمل نمایید. (بیان نوشتاری در این تمرین مد نظر نیست).

برای سهولت در اجرای این تمرین بهتر است کارت نوشته و تصویر آن‌ها را با استفاده از تصویرهای این دو صفحه از قبل آماده کنید و به کلاس بیاورید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا با استفاده از کل خوانی و تصویر خوانی، جمله‌ها را به صورت شفاهی درست و صحیح بیان کنند و درک نمایند.

تمرین ۲

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک و بیان شفاهی، درک روخوانی جمله‌های دو کلمه‌ای و نوشتن آن‌ها با ضمیرفاعلی دوم شخص مفرد و فعل مناسب است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هر دانش‌آموز بخواهید به تصویرها خوب نگاه کند. سپس توجه آن‌ها را به جمله‌های ناتمام و نقطه‌چین‌های بالای تصویرها جلب نمایید و از او بخواهید که جمله‌ی مرتبط با تصویر موردنظر را ابتدا بگوید، سپس جاهای خالی را با نوشتن کلمه‌ی مناسب، کامل کند و با هدایت و راهنمایی شما جمله‌ها را بخواند.

تذکر: در این تمرین نوشتن کلماتی از دانش‌آموزان خواسته شده است که حروف الفبای آن‌ها را خوانده‌اند و توانایی نوشتن آن‌ها را دارند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر است:

* تو چرخیدی. * تو آمدی. * تو خوابیدی.

تمرین ۳

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی) و درک و بیان شفاهی جمله‌های دو کلمه‌ای متناسب با توانایی و میزان آسیب شنوایی هر دانش‌آموز و وصل کردن به تصویر مربوط به خودش است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: ابتدا جمله‌ی موردنظر را برای دانش‌آموزان شما بخوانید سپس از آن‌ها بخواهید که جمله‌ی شما را تکرار نمایند و تصویر مرتبط با جمله‌ی دو کلمه‌ای گفته شده را پیدا کنند و با خطی به هم وصل نمایند.

تذکر: در این تمرین دانش‌آموزان چون هنوز به سطح نوشتاری بعضی از کلمه‌های داده شده نرسیده‌اند و خواندن حروف الفبا را به طور کامل یاد نگرفته‌اند، جمله‌ها را آموزگار یا کمک مربی بخواند.

تمرین ۴

هدف از این تمرین درک و بیان شفاهی و درک خواندن و نوشتن جمله‌های دو کلمه‌ای، با استفاده از کلمه‌ی داده شده و ضمیرفاعلی دوم شخص مفرد است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید به کلمه‌های داده شده توجه کنند و آن‌ها را بخوانند و با استفاده از کلمه‌ی داده شده در جاهای خالی جمله‌هایی دو کلمه‌ای بنویسند، بخوانند و درک نمایند.

تذکر: در این تمرین از دانش‌آموزان کلماتی برای نوشتن خواسته شده است که حروف الفبای آن‌ها را خوانده‌اند و توانایی نوشتن آن‌ها را دارند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر است:

* تو ترسیدی . * تو آمدی.

تمرین ۵

هدف از این تمرین درک و بیان شفاهی، درک خوانداری و نوشتاری از طریق انتخاب ضمیر و فعل متناسب جمله‌ی داده شده از داخل پرانتز و نوشتن در جاهای خالی است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید که از داخل پرانتز (روبه‌روی جمله‌ی ناقص)، کلمه‌ای را انتخاب کنند و آن‌ها را با هدایت و راهنمایی شما در جای خالی بنویسند، بخوانند و درک کنند.

تذکر: در این تمرین از دانش‌آموزان کلمه‌هایی برای نوشتن خواسته شده است که حروف الفبای آن‌ها را خوانده‌اند و توانایی نوشتن آن‌ها را دارند.

تمرین ۶

هدف از این تمرین درک خواندن، درک بیان کردن و درک نوشتن یک جمله‌ی دو کلمه‌ای با توجه به ضمیر داده شده، است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید به کلمه‌های داده شده، خوب دقت کنند و آن‌ها را بخوانند و برای شما جمله‌هایی با توجه به آن کلمات، بگویند و سپس آن‌ها را بنویسند.

*بخش دوم

تمرین ۱: ببین، بشنو و بگو .

هدف از این تمرین در مرحله اول درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی) ضمیر فاعلی دوم شخص جمع با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای است و در مرحله دوم بیان شفاهی آن‌ها، متناسب با توانایی و میزان آسیب شنوایی هر دانش‌آموز است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: برای انجام دادن صحیح این تمرین به همراه دانش‌آموزان، مطابق با شرح داده شده در پایین صفحه همین تمرین در کتاب درسی عمل نمایید (بیان نوشتاری در این تمرین مد نظر نیست).

برای سهولت در اجرای این تمرین بهتر است کارت نوشته و تصویر آن‌ها را با استفاده از تصویرهای این دو صفحه از قبل آماده کنید و به کلاس بیاورید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا با استفاده از کل‌خوانی و تصویر خوانی، جمله‌ها را به صورت شفاهی درست و صحیح بیان کنند و درک نمایند.

تمرین ۲

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی) و درک و بیان شفاهی جمله‌های دو کلمه‌ای متناسب با توانایی و میزان آسیب شنوایی هر دانش‌آموز و انتخاب جمله‌ی درست متناسب با تصویر داده شده و علامتگذاری آن است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: دانش‌آموزان به تصویرها به دقت نگاه کنند و سپس جمله‌ها را شما بخوانید و آن‌ها با هدایت و راهنمایی شما جمله‌ی مورد نظر را پیدا کنند، علامت بزنند و بگویند.

تمرین ۳

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک خوانداری و بیان شفاهی و تشخیص این که کدام جمله درست و کدام جمله نادرست و علامتگذاری آن‌ها است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هر دانش‌آموز بخواهید که به تصویرها خوب نگاه کنند و سپس جمله‌ها را شما بخوانید و آن‌ها با هدایت و راهنمایی شما درست یا نادرست بودن جمله‌ی مورد نظر را بیان کنند و علامت بزنند.

تمرین ۴

هدف از این تمرین درک و بیان شفاهی و درک و بیان خوانداری و نوشتاری از طریق نوشتن جمله‌های دو کلمه‌ای است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید به کلمه‌های داده شده توجه کنند و آن‌ها را بخوانند و با استفاده از کلمه‌های داده شده در جاهای خالی جمله‌هایی دو کلمه‌ای بنویسند، بخوانند و درک نمایند. همچنین در این تمرین دو جای خالی کامل داده شده است تا دانش‌آموز به دلخواه کلمه‌ای را انتخاب کند و برای آن جمله‌ای بگوید و بنویسد.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر است :

نشستید..... شما نشستید.

ترسیدید..... شما ترسیدید.

آمدی..... تو آمدی.

دویدید..... شما دویدید.

رفتی..... تو رفتی.

خندیدید..... او خندید.

تمرین ۵

هدف از این تمرین درک خواندن و نوشتن یک جمله‌ی دو کلمه‌ای با استفاده از ضمیر داده شده و انتخاب فعل مناسب آن است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید به برگ‌های درخت و تنه‌ی آن به دقت نگاه کنند. سپس از آن‌ها بخواهید که برای جمله‌های ناتمامی که در تنه‌ی درخت نوشته شده است، کلمه‌ای را از برگ‌نوشته‌ها انتخاب کنند و آن را در جاهای خالی بنویسند و بخوانند.

تذکر : در این تمرین نوشتن کلماتی از دانش‌آموزان خواسته شده است که حروف الفبای آن‌ها را خوانده‌اند و توانایی نوشتن آن‌ها را دارند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر است:

*من نشستم .

*ما آمدیم.

*شما ایستادید .

*تو ترسیدی.

تمرین ۶

هدف از این تمرین درک خواندن، درک و بیان شفاهی و نوشتن یک جمله‌ی دو کلمه‌ای با توجه به افعال داده شده است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید به کلمه‌های داده شده، خوب دقت کنند و آن‌ها را بخوانند و با توجه آن کلمات برای شما جمله‌هایی بگویند و سپس آن‌ها را بنویسند.

تمرین ۷

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر ، درک و بیان شفاهی و نوشتن جمله‌هایی دو کلمه‌ای است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید به تصویرها خوب نگاه کنند و یک جمله‌ی دو کلمه‌ای با هدایت و راهنمایی شما بگویند و آن را بنویسند و درک کنند.

درس یازدهم

عنوان: ضمیرهای فاعلی سوم شخص مفرد و جمع با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای

هدف: آشنا ساختن دانش‌آموزان با درک و کاربرد ضمیرهای "او" و "آن‌ها" با فعل‌های ساده‌ی (گذشته) لازم در جمله‌ای دو کلمه‌ای.

انتظارات: در پایان از دانش‌آموزان انتظار می‌رود:

با درک مفهوم و کاربرد ضمیرهای "او" و "آن‌ها" آن‌ها را با فعل‌های ساده‌ی (گذشته) لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای بیان کنند، بخوانند و بنویسند.

وسایل: افراد، کارت نوشته‌ها

روش‌های تدریس پیشنهادی: بازی، اجرای نمایشی، پرسش و پاسخ و ...

جدول زمان‌بندی پیشنهادی

عنوان درس	زمان تدریس	هفته
بخش اول: ضمیرهای فاعلی سوم شخص مفرد با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	۳ ساعت	هفته‌ی اوّل
بخش دوم: ضمیرهای فاعلی سوم شخص جمع با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	۳ ساعت	هفته‌ی دوم
دوره‌ی بخش اول و دوم: ضمیرهای فاعلی سوم شخص مفرد و جمع با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	۳ ساعت	هفته‌ی سوم

پیشنهادهایی برای تدریس

برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس از فعالیت‌های مختلف زیر می‌توانید استفاده کنید:

*دعوت از دانش‌آموز سومی به کلاس (بهتر است دانش‌آموزان با نامش آشنا نباشند)، انجام دادن فعالیت‌هایی توسط وی و نشان دادن او توسط معلم به دانش‌آموزان و بیان جمله‌هایی مانند او آمد. / او رفت. / او نشست. / و ... همزمان کارت نوشته‌ی جمله‌ها به دانش‌آموزان نشان داده می‌شود.

*نمایش یک فیلم و راهنمایی هر دانش‌آموز برای نشان دادن شخصیت داستان به سایرین و بیان جمله‌ی دو کلمه‌ای با استفاده از ضمیر "او"، مانند او خوابید. / او ترسید. / و ...

*استفاده از ماکت یک خانه و عروسک‌های انگشتی و اجرای نمایش. همزمان جمله‌هایی مانند نمونه‌ی زیر گفته می‌شود و کارت نوشته‌های مربوط نشان داده می‌شوند:

بابا آمد.   او آمد.

مامان رفت.   او رفت.

برادر خوابید.   او خوابید.

*یادآوری داستان مهمان ناخوانده، همراه با تصاویر و کارت نوشته‌ها و استفاده از فاعل سوم شخص مفرد و ضمیر "او" در بیان و نوشتار، توسط معلم و دانش‌آموزان، مانند

سگ آمد.   او نشست.

اسب آمد.   او خوابید.

*تکمیل کردن جمله‌های ناقص نوشته شده بر روی تابلو، با راهنمایی معلم (جای فاعل یا فعل در جمله‌ها خالی است).

نکته‌های تدریس

*این درس برای آموزش مفهوم و کاربرد ضمیرهای "او" و "آنها"، با فعل‌های ساده‌ی (گذشته) لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای دارای دو بخش است. آموزش ضمیر "آنها" نیز با روش آموزش ضمیر "او" با بیشتر از یک نفر انجام می‌شود.

*دانش‌آموزان برای درک این موضوع که در گفت‌وگو و نوشتن به جای اسامی می‌توانیم از این ضمیرها استفاده کنیم، راهنمایی می‌شوند. تمرینات و فعالیت‌های کلاسی اجرا گرفته در درس‌های پنجم و هفتم را، این بار می‌توان با استفاده از این ضمیرها اجرا نمود.

*در مراحل اولیه، از اشاره کردن به شخص سوم، بدون مخاطب قرار دادن وی، برای تسهیل درک کاربرد ضمیرهای "او" و "آنها" استفاده می‌شود.

*کتاب‌های داستان، تصاویر و نمایش فیلم روش‌های کاربردی برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری مربوط به این درس قابل استفاده است.

*به‌کارگیری مناسب هر یک از ضمیرها در جمله، متناسب با موقعیت تکلیف ارائه شده، در تمرین‌های کلاسی گنجانده شود. برای نمونه در هر یک از جمله‌های زیر دانش‌آموز بداند کدام ضمیر را به کار ببرد: ... خوابیدم / ... خوابیدی / ... خوابید.

*با وجود انعطاف‌پذیری در ترتیب آموزش ضمیرها و درس‌های مربوط به آن، بهتر است پس از تثبیت یادگیری دانش‌آموزان در درک و بیان جمله‌های دو کلمه‌ای با فاعل‌های سوم شخص (درس‌های پنجم و هفتم)، ضمیرهای جانشین شان (درس یازدهم) آموزش داده شود.

دانستنی‌های معلّم: تمرین‌های کتاب درسی زبان آموزی، جمله‌سازی

*بخش اول

تمرین ۱: ببین، بشنو و بگو.

هدف از این تمرین در مرحله‌ی اول درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی) ضمیرفاعلی سوم شخص مفرد با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای است و در مرحله دوم بیان شفاهی آن‌ها متناسب با توانایی و میزان آسیب شنوایی هر دانش‌آموز است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: برای انجام دادن صحیح این تمرین به همراه دانش‌آموزان، مطابق با شرح داده شده در پایین صفحه همین تمرین در کتاب درسی عمل نمایید. (بیان نوشتاری در این تمرین مد نظر نیست).

برای سهولت در اجرای این تمرین بهتر است کارت نوشته و تصویر آن‌ها را با استفاده از تصویرهای این دو صفحه از قبل آماده کنید و به کلاس بیاورید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا با استفاده از کل خوانی و تصویر خوانی، جمله‌ها را به صورت شفاهی درست و صحیح بیان کنند و درک نمایند.

تمرین ۲

هدف از این تمرین درک خواندن، درک و بیان شفاهی و نوشتن جمله‌هایی دو کلمه‌ای با استفاده از ضمیرفاعلی سوم شخص مفرد است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هر دانش‌آموز بخواهید که تک تک جمله‌ها را با هدایت و راهنمایی شما بخواند و در قسمت نقطه‌چین‌های روبه‌روی جمله به جای فاعل، ضمیر " او " را به کار برد و آن را بخواند و بنویسد.

تمرین ۳

هدف از این تمرین درک خواندن، درک و بیان شفاهی و نوشتن جمله‌هایی دو کلمه‌ای است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید به جدول داده شده خوب نگاه کنند و تصویرهای شبیه به هم را بیابند. سپس به کلمه‌های داخل شکل‌ها دقت کنند و با استفاده از آن‌ها دو جمله‌ی دو کلمه‌ای بگویند و آن‌ها را در نقطه‌چین‌های پایین جدول بنویسند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر است:

* شما آمدید.

* شیرین آمد.

* تو ایستادی.

* آزاده و امین ایستادند.

* من ترسیدم.

تمرین ۴

هدف از این تمرین درک و بیان شفاهی، درک خواندن و انتخاب فعل‌های مناسب برای جمله‌هاست.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید که از داخل پرانتز (روبه‌روی جمله‌ی ناقص)، کلمه‌ای را با هدایت و راهنمایی شما انتخاب کنند، سپس جمله‌ی موردنظر را بخوانند و درک کنند.

تمرین ۵

هدف از این تمرین درک تصویر، درک و بیان شفاهی و نوشتن جمله‌هایی دو کلمه‌ای است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید به تصویرها خوب نگاه کنند و یک جمله‌ی دو کلمه‌ای با هدایت و راهنمایی شما بگویند و آن را بنویسند و درک کنند.

*بخش دوم

تمرین ۱: ببین، بشنو و بگو.

هدف از این تمرین در مرحله‌ی اول درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی) ضمیرفاعلی سوم شخص جمع با فعل‌های ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای است و در مرحله دوم بیان شفاهی آن‌ها متناسب با توانایی و میزان آسیب شنوایی هر دانش‌آموز است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: برای انجام دادن صحیح این تمرین به همراه دانش‌آموزان، مطابق با شرح داده شده در پایین صفحه همین تمرین در کتاب درسی عمل نمایید. (بیان نوشتاری در این تمرین مد نظر نیست).

برای سهولت در اجرای این تمرین بهتر است کارت نوشته و تصویر آن‌ها را با استفاده از تصویرهای این دو صفحه از قبل آماده کنید و به کلاس بیاورید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا با استفاده از کل‌خوانی و تصویرخوانی، جمله‌ها را به صورت شفاهی درست و صحیح بیان کنند و درک نمایند.

تمرین ۲

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک و بیان شفاهی و انتخاب این که کدام جمله درست و کدام جمله نادرست و علامتگذاری آن است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هر دانش‌آموز بخواهید که به تصویرها خوب نگاه کند و سپس جمله‌ها را با هم بخوانید و آن‌ها با هدایت و راهنمایی شما درست یا نادرست بودن جمله‌ی مورد نظر را بیان کنند و آن را علامت بزنند.

تمرین ۳

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک و بیان شفاهی و نوشتن جمله‌هایی دو کلمه‌ای است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید به تصویرها خوب نگاه کنند و یک جمله‌ی دو کلمه‌ای با هدایت و راهنمایی شما بگویند و آن را بنویسند و درک کنند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر است :

آن‌ها نشستند.

آن‌ها ترسیدند.

آن‌ها ایستادند.

آن‌ها دویدند.

تمرین ۴

هدف از این تمرین درک خواندن، درک و بیان شفاهی و نوشتن جمله‌هایی دو کلمه‌ای با استفاده از ضمیر فاعلی سوم شخص جمع است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هر دانش‌آموز بخواهید که تک تک جمله‌ها را با هدایت و راهنمایی شما بخواند و در قسمت نقطه‌چین‌های روبه‌روی جمله به جای فاعل، ضمیر " آن‌ها " را به کار ببرند و آن را بخوانند و بنویسند.

تمرین ۵

هدف از این تمرین درک خواندن، درک و بیان شفاهی و نوشتن یک جمله‌ی دو کلمه‌ای با توجه به ضمیرهای داده شده است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید به کلمه‌ی داده شده، خوب دقت کنند و آن را بخوانند و با توجه به کلمه‌های داده شده برای شما جمله‌هایی بگویند و سپس آن‌ها را بنویسند.

تمرین ۶

هدف از این تمرین درک و بیان شفاهی، درک خواندن و کامل کردن جمله‌های ناقص داده شده با انتخاب ضمیر مناسب آن است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید به کلمه‌ی داده شده، خوب دقت کنند و آن را بخوانند و سپس به جمله‌های ناتمام توجه کنند و از قسمت بالا کلماتی را انتخاب کنند و آن‌ها را در جاهای خالی بنویسند و پس از کامل شدن جمله‌ها آن‌ها را بخوانند و درک کنند.

تمرین ۷

هدف از این تمرین شناسایی، درک دیداری و درست کردن و درک و بیان شفاهی و خواندن جمله‌های دو کلمه‌ای است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هر دانش‌آموز بخواهید به تصویرهای داده شده به دقت نگاه کند و با کمک و راهنمایی شما تصویرهای شبیه به هم را پیدا کند و توجه او را به کلمه‌هایی که در داخل شکل‌ها نوشته شده است جلب نمایید تا با کنار هم قرار دادن تصویرها دو جمله‌ی دو کلمه‌ای بگوید. سپس از انتهای کتاب همان تصویرها را یک‌به‌یک جدا کند و در کنار هم، در تصویر منظره‌ی داده شده بچسباند و نام هر کدام را بگوید و درک نماید.

تمرین ۸

هدف از این تمرین درک تصویر و داستان مورد نظر، درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک و بیان شفاهی و نوشتاری از طریق کامل کردن جمله‌های ناقص، با فعل مناسب و نوشتن آن‌هاست.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای پشت سرهم، خوب نگاه کنند و با هدایت و راهنمایی شما داستانی بگویند و جمله‌های ناتمام را، با توجه به مفهوم هر تصویر، کامل کنند و جمله‌ی کامل شده را بخوانند، درک کنند و بنویسند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر است:

*لاک پشت پیر آمد. *خرگوش ایستاد. *لاک پشت نشست. *آن‌ها خندیدند.

درس دوازدهم

عنوان: فعل‌های منفی ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای

هدف: آشنا ساختن دانش‌آموزان با مفهوم و کاربرد فعل‌های ساده‌ی (گذشته) لازم و منفی در جمله‌های دو کلمه‌ای.

انتظارات: در پایان از دانش‌آموزان انتظار می‌رود:

با درک مفهوم فعل‌های ساده‌ی (گذشته) لازم و منفی، آن‌ها را در جمله‌های دو کلمه‌ای بیان کنند، بخوانند و بنویسند.

وسایل: افراد، تصاویر، فیلم، اشیا، کارت نوشته‌ها.

روش‌های تدریس پیشنهادی: ایفای نقش، اجرای مشاهده‌ای، بازی و ...

جدول زمان‌بندی پیشنهادی

عنوان درس	زمان تدریس	هفته
فعل‌های منفی ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	۳ ساعت	هفته‌ی اوّل
فعل‌های منفی ساده‌ی لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	۳ ساعت	هفته‌ی دوم

پیشنهادهایی برای تدریس

برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس از فعالیت‌های مختلف زیر می‌توانید استفاده کنید:

*قرار گرفتن دو نفر (گروه) در مقابل سایر همکلاسی‌ها، درخواست از یکی از آنها برای اجرای یک فعالیت، اجرا نشدن کاری توسط دیگری و راهنمایی برای بیان جمله‌هایی مانند: تو (شما) رفتی (ید). / تو (شما) نرفتی (ید). همزمان کارت نوشته‌ی مربوط، نشان داده می‌شود و به منفی بودن فعل جمله تأکید می‌گردد.

*نمایش یک فیلم یا نشان دادن تصاویری که در آنها فرد/ افرادی کاری را اجرا نمی‌دهند. راهنمایی برای درک و انتخاب جمله‌ی مناسب توسط دانش‌آموزان، مانند: ماشین رفت. ماشین نرفت. سپس راهنمایی برای بیان و نوشتن جمله‌هایی مانند: ماشین نرفت. / میمون‌ها نترسیدند.

*برداشتن تصویری توسط یک دانش‌آموز و پرداختن به فعالیت مربوط به آن تصویر و پرداختن به سایر فعالیت‌ها، سپس با راهنمایی شما بیان کردن و نوشتن جمله‌ای مانند: من نشستم. / من خوابیدم. / من نایستادم.

*انتخاب جمله‌ی مناسب برای یک تصویر یا کامل کردن جمله‌های ناقص با توجه به تصویر یا نوشتن جمله‌ی مناسب برای یک تصویر یا فعالیت نمایش داده شده، از جمله تمرینات مربوط به خواندن و نوشتن در کلاس است.

نکته‌های تدریس

*از مفهوم کلمه‌ی "خیر/ نه" و شکلک‌های تهیه شده برای درس چهارم می‌توانید برای تدریس این درس استفاده کنید.

*بهتر است در فرایند یاددهی-یادگیری، شکل منفی فعل‌های مورد نظر را ابتدا فقط با یک فاعل مشخص (مانند او) به کار ببرید، سپس فاعل دیگری (مانند تو) را برای آموزش انتخاب کنید و همین طور ادامه دهید تا کاربرد فعل منفی با همه، آموزش داده شود.

*برای جلب توجه آموزشی دانش‌آموزان می‌توانید پیشوند تصریفی "ن" در ابتدای افعال منفی را برجسته کنید. ایجاد موقعیت برای محاوره و تعامل با یکدیگر در کلاس، خانه و ... به منظور درک و کاربرد فعل‌های منفی توصیه می‌شود (آموزش دستوری و رسمی داده نشود).

*به دلیل محدودیت زمانی برای تدریس کتاب "زبان‌آموزی و جمله‌سازی" پایه‌ی اول مقدماتی، فعل‌های منفی در قالب یک درس در پایان آمده است تا پس از یادگیری شش حالت فعلی با فاعل‌های (ضمیرهای) مختلف، شکل منفی آن‌ها آموزش داده شود و فرایند یاددهی - یادگیری تسهیل گردد.

*نوشتن افعال و کلماتی از دانش‌آموزان خواسته می‌شود که حروف (نشانه‌های) آن‌ها را یاد گرفته و توانایی نوشتن شان را داشته باشند.

*اجرای تمرین به تقلید از معلّم و ایفای نقش وی در اجرای فعالیت‌های کلاسی فرایند یاددهی - یادگیری را تسهیل می‌نماید.

دانستنی‌های معلم: تمرین‌های کتاب درسی زبان آموزی، جمله‌سازی

*بخش اول

تمرین ۱: ببین، بشنو و بگو.

هدف از این تمرین در مرحله‌ی اول درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی) جمله‌های دو کلمه‌ای منفی، سپس بیان شفاهی آن‌ها متناسب با توانایی و میزان آسیب شنوایی هر دانش‌آموز است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: برای انجام دادن صحیح این تمرین به همراه دانش‌آموزان، مطابق با شرح داده شده در پایین صفحه همین تمرین در کتاب درسی عمل نمایید. (بیان نوشتاری در این تمرین مد نظر نیست).

برای سهولت در اجرای این تمرین بهتر است کارت نوشته و تصویر آن‌ها را با استفاده از تصویرهای این دو صفحه از قبل آماده کنید و به کلاس بیاورید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا با استفاده از کل‌خوانی و تصویرخوانی، جمله‌ها را به صورت شفاهی درست و صحیح بیان کنند و درک نمایند.

تمرین ۲

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک شنیداری (گفتارخوانی) و بیان شفاهی جمله‌های دو کلمه‌ای متناسب با توانایی و میزان آسیب شنوایی هر دانش‌آموز و انتخاب جمله‌ی درست متناسب با تصویر داده شده و علامتگذاری آن است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرها به دقت نگاه کنند و سپس جمله‌ها را شما بخوانید و آن‌ها با هدایت و راهنمایی شما جمله‌ی مورد نظر را پیدا کنند و آن‌ها را علامت بزنند و بگویند.

تمرین ۳

هدف از این تمرین درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر و درک و بیان شفاهی و انتخاب این که کدام جمله درست و کدام جمله نادرست و علامتگذاری آن است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هر دانش‌آموز بخواهید که به تصویرها خوب نگاه کند و سپس جمله‌ها را با هم بخوانید و آن‌ها با هدایت و راهنمایی شما درست یا نادرست بودن جمله‌ی مورد نظر را بیان کنند و علامت بزنند.

تمرین ۴

هدف از این تمرین درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر، درک خوانداری و نوشتاری آن است. برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرها و جمله‌های هر ردیف، خوب دقت کنند و جمله‌ی مربوط به هر تصویر را با هدایت و راهنمایی شما پیدا کنند و آن را زیر هر تصویر بنویسند و بخوانند.

تمرین ۵

هدف از این تمرین درک خواندن، درک و بیان شفاهی و تغییر جمله‌ها از صورت مثبت به منفی و نوشتن آن‌هاست.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هر دانش‌آموز بخواهید که به دو ستون جدول توجه کنند سپس در مقابل جمله‌هایی که در ستون راست جدول آمده است (در ستون چپ جدول)، منفی جمله‌ی مورد نظر را بنویسد و آن را بخواند و درک نماید.

تمرین ۶

هدف از این تمرین درک و بیان شفاهی، درک خواندن و انتخاب ضمیر و فعل مناسب جمله‌ی داده شده و نوشتن آن‌هاست.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید که از داخل پرانتز (روبه‌روی جمله‌ی ناقص)، کلمه‌ای را انتخاب کنند و با هدایت و راهنمایی شما آن را در جای خالی بنویسند، بخوانند و درک کنند.

تذکر: در این تمرین نوشتن کلماتی از دانش‌آموزان خواسته شده است که حروف الفبای آن‌ها را خوانده‌اند و توانایی نوشتن آن‌ها را دارند.

تمرین ۷

هدف از این تمرین درک تصویر و درک و بیان شفاهی جمله‌های دو کلمه‌ای منفی است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از هر دانش‌آموز بخواهید تا به تصویرها خوب نگاه کند و برای هر تصویر یک جمله‌ی دو کلمه‌ای منفی بگوید.

تذکر: در این تمرین دانش‌آموزان چون هنوز به سطح نوشتاری کلمه‌های داده شده نرسیده‌اند و خواندن حروف الفبا را به طور کامل یاد نگرفته‌اند، نوشتن جمله‌های موردنظر از آن‌ها خواسته نشده است.

تمرین ۸

هدف از این تمرین درک تصویر، درک و بیان شفاهی و نوشتن جمله‌هایی دو کلمه‌ای است.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید: از دانش‌آموزان بخواهید به تصویرها خوب نگاه کنند و یک جمله‌ی دو کلمه‌ای با هدایت و راهنمایی شما بگویند، و آن را بنویسند و درک کنند.

منابع

- ابراهیمی، امیرعباس. (۱۳۸۸). توانبخشی شنوایی کودکان. نشر دانژه، تهران.
- احمدی گیوی، حسن، انوری، حسن، (۱۳۸۹). دستور زبان فارسی ۱ و ۲، انتشارات فاطمی.
- اکبری، فریدون و همکاران، (۱۳۹۲)، کتاب معلم (راهنمای تدریس فارسی سوم دبستان، اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی.
- بروک شایر، روبرت اچ. (۱۳۸۲). آشنایی با اختلالات ارتباطی ناشی از آسیب دیدگی های عصبی. ترجمه‌ی سعیده احمدی، چاپ سعید دانش.
- تیدول، مری اس. (۱۳۷۲). راهنمای آموزش ناشنوایان. ترجمه حمیده طباطبایی، انتشارات مدرسه.
- جلیله‌وند، ناهید. (۱۳۸۵). برنامه مداخله آسیب شناسی گفتار و زبان برای کودکان مبتلا به آسیب شنوایی. دانشکده‌ی توانبخشی علوم پزشکی ایران.
- جلیله‌وند، ناهید. (۱۳۹۱). رشد گفتار و زبان در کودکان فارسی زبان، نشر دانژه، تهران.
- رضایی، محمد و همکاران، (۱۳۹۲)، مهارت‌های خواندن کودکان شنوا و کم شنوای متوسط تا شدید تلفیقی، مجله علمی پژوهشی توانبخشی نوین دانشکده توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی تهران دوره ۷ شماره ۲ تابستان.
- رضوانی دهاقانی، زهرا. (۱۳۸۱). زبان‌آموزی به شیوه محاوره ویژه کودکان دچار آسیب شنوایی. نشر مشاهیر به سفارش پژوهشکده‌ی کودکان استثنایی، تهران.
- زندی، بهمن. (۱۳۸۱). زبان‌آموزی. سمت، تهران.
- شیپلی، کنتجی و مکافی، جولی جی (۲۰۰۶). راهنمای ارزیابی اختلالات گفتار زبان. ترجمه لیدا سلطانی و همکاران، انتشارات دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران.
- صفارپور، عبدالرحمان. (۱۳۷۹). الگوی یاددهی و یادگیری گام‌به‌گام انشای فارسی (ابتدایی). انتشارات مدرسه.
- عندلیبی، محمد. (۱۳۸۵). مبانی زبان‌آموزی کودک و روش تدریس مهارت‌های زبانی. انتشارات رسانه‌ی تخصصی، تهران.
- فرج‌اللهی، هاله. (۱۳۶۶). فعالیت های تسهیل کننده رشد مهارت‌های گفتار و زبان، پایان نامه‌ی کارشناسی، دانشکده‌ی علوم توانبخشی علوم پزشکی ایران.
- فیاضی، لیلا. (۱۳۸۹). «مهارت های صرفی و معنا شناختی در افراد آسیب دیده شنوایی»، مجله تعلیم و تربیت استثنایی، سازمان آموزش و پرورش استثنایی، شماره ۱۰۵.

- کاکو جویباری، علی اصغر، هوسپیان، آلیس. (۱۳۷۸). روش محاوره (آموزش صرف و نحو زبان) به کودکان دچار نقص شنوایی. سازمان آموزش و پرورش استثنایی.
- صفوی، امان الله (۱۳۸۷). کلیات روش‌ها و فنون تدریس، تهران، انتشارات سمت
- کاکاجویباری، علی اصغر و همکاران. (۱۳۸۸). مقایسه سواد خواندن در دانش‌آموزان آسیب دیده‌ی شنوایی و دانش‌آموزان با شنوایی هنجار. مجله شنوایی شناسی، دوره ۱۹، شماره ۱.
- کریستال، دیوید. (۱۳۸۰). راهنمای مقیاس LARSP، ترجمه فریبا یادگاری، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، ۱۳۸۰.
- شعبانی، حسن (۱۳۸۳). مهارت‌های آموزش و پرورش (روش‌ها و فنون تدریس)، تهران، انتشارات سمت
- کریمی، مجید. (۱۳۷۹). بررسی مشکلات زبان نوشتاری افراد کم شنوا، نشریه علمی دانشجویی گفتار درمانی، دانشکده توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی تهران.
- گورابی، خسرو. (۱۳۸۶). ضروریات شنوایی شناسی. انتشارات بهنام فر، تهران.
- لوترمن، دیوید و کویتزر، الن. (۱۳۸۱). توان بخشی با تاکید بر شناسایی و درمان کودکان ناشنوا زیر سه سال. ترجمه زهرا جعفری و فاطمه ادکی.
- آقازاده، محرم (۱۳۹۳). راهنمای روش‌های نوین تدریس، تهران، آیپژ
- ماهوتیان، شهرزاد. (۱۳۷۸). دستور زبان فارسی از دیدگاه رده شناسی. ترجمه مهدی سمائی، نشر مرکز.
- مشکوه الدینی، مهدی. (۱۳۸۲). «بررسی روند رشد وندهای صرفی و پیوندهای ساختاری در گفتار پیشرفتی کودک»، مجله‌ی زبانشناسی، شماره ۲.
- ملایری، سعید و جعفری، زهرا و عشایری، حسن. (۱۳۸۸). آزمون سنجش رشد نیوشا ویژه کودکان فارسی زبان بدو تولد تا ۶ سال. انتشارات دانژه.
- موللی، گیتا (۱۳۸۸). انطباق و آماده سازی گفتار نشان‌های با بررسی اثربخشی آن بر ادراک گفتار کودکان دبستانی با آسیب شنوایی در شهر تهران
- نائل خانلری، پرویز. (۱۳۸۶). دستور زبان فارسی. انتشارات قدس.
- نخشب، محبوبه و شفیعی، بیژن. (۱۳۸۲). توان بخشی کاشت حلزون در کودکان. دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اصفهان.
- پورسلطانی، مریم، قیومی، عفت، رحمنی، ملیحه، امیری، فاطمه (۱۳۹۰). الگوهای برتر تدریس، تهران، سازمان آموزش و پرورش استثنایی
- نیساری، سلیم و همکاران. (۱۳۹۴). راهنمای آموزش زبان فارسی در دوره ابتدایی. انتشارات مدرسه.

-نیک خو، فاطمه، (۱۳۸۹)، بررسی وضعیت درک خواندن در دانش‌آموزان ناشنوا، مجله تعلیم و تربیت استثنایی، شماره ۱۰۵.

-یونان، ملیندا و حیدریان‌مقدم، محمد. (۱۳۷۶). توان‌بخشی شنیداری کودکان زیر ۷ سال. انتشارات تیمورزاده، تهران.

Adams C, Brown BB, & Edwards M. (۱۹۹۸). *Developmental disorders of language*. ۲nd ed. - London: Whurr Publishers

Alpiner, I.G., Mearthy, P.A. (۲۰۰۰). *Rehabilitative Audiology: Children and Adults*, ۳rd - .cott, Williams & Wilkins edition, Lippon

Bench J. (۱۹۹۲). *Communication skills in hearing impaired children*. ۱st ed. London: Whurr - Publishers.

Mayer C. (۲۰۰۷). What really matters in the early literacy development of deaf children? J - Deaf Stud Deaf Educ. ۱۲(۴):۴۱۱-۳۱.

Williams C. (۲۰۰۶). Teacher judgments of the language skills of children in the early years of - schooling. *Child Lang Teach There*. ۲۲(۲), ۱۳۵-۵۴.